EUPHORMIONIS LVSININI SATYRICON

PARS II.

LEYDÆ
Ex Officinâ IACOBI MARCI.

cIↄ Iↄ c XXVII.

ILLVSTRISSIMO
& NOBILISSIMO HEROI, ROBERTO CECILLIO, Comiti Sarum, Summo Quæstori, & Regiorum Secretorum Præfecto, Nobilissimi Ordinis Periscelidis Equiti, Sanctioris Consilij Senatori sanctissimo, &c.

EVPHORMIO S. D.

Nihil mihi debes, sed virtuti tuæ, (Inclyte Heros) quod hic liber honori tuo datur. Neminem oportuit omitti in publico quæstu, & qui in vitia non patebas, saltem nimiæ virtutis debuisti accusari. Durum enim imposuisti mortalitati onus, quam posse ad tantum fastigium pervenire docuisti, pene ad Superos virtutis consortio provectus, sic ut nemo humanæ Naturæ imbecillitate iam aut humilitatem suam aut ignaviam excuset. Et hanc accusationis tuæ laudem quicquid hodie est eruditorum ad Nepotes mecum deferent, eritque mirabilius, quod iam Orbe senescente repertus sis qui omnibus famæ magnitudine umbram feceris, quorum fidem vel indu-

ſtriam antiquitas laudavit, licet ad omnium ſeculorum interitum ſcelera morientibus virtutibus ſuccedant, neque Cronus magis veritatis quam vitiorum pater ſit. Ego ſane tibi hoc libello, veluti longo plauſu gratulor, cuius ſonus in omnem ætatem durabit Et quidem tuæ gloriæ meos & meorum enſes vovi, nec interim credidi inutile munus, ſi te quoque exermis colerem, & tuum nomen legeretur in hac charta, quam publici favores tam benigne ſuſcipiunt. Magni homines ſcribentium pennis ab invidiæ nubibus ad æternitatis ſudum feruntur, & quantum ad poſteros nihil amplius Achilles fecit, quam placuit benevolentiæ Homeri. Et nunc quidem ſatis erit te Quæſitorem iſti iudicio feciſſe, ut omnia facinora tua voce damnentur, quæ in hac Satyra velut ad tribunal tuum coëgi. Cæterum hoc deinceps vigilantiſſima devotione enitar, ne quid ex tuis virtutibus poſteritatem lateat, & tanto latiori volumine, quam quod hic vitia caſtigat, tuas laudes implebo, quanto eſt humanius gratulari dotibus naturæ, quam flagitijs iraſci.

Vale.

EV-

EVPHORMIONIS LVSININI SATYRICON.

PARS II.

IO nunc exilia atque luctus, io mortalium ſcelus & fraudes, & quicquid in Euphormionem crudelius Numen invenit: io nunc ceſsiſtis triumphanti! ego te, quicunque Euphormionem Deus urgebas, ego te pertinax fortuna laſſavi. Iam de fluctibus extuli pedem, iam evaſi de naufraga rate, & arenulam ſecuris oſculis adoravi. Et nunc de littore Oceanum luſtro, cauteſque & vada, quibus me iniquior tempeſtas illiſit, gratiſſimo horrore contemno. Iuvat ô Luſiniam reliquiſſe, iuvat per errores meos, & Callionis iniurias, fraudeſque ſodalium, hanc conditionem emiſſe, quæ me hodie florentem contumacibus fatis oſtendit. Sine cauſa iraſcebar meis malis: & me cum Themiſtocle calamitas felix in altiorem extulit ſortem. Ecce iam effugi fortunæ imperia, ecce iam in Scolimorrhodiam perveni, regionem feliciſſimam, meaque Luſinia

striam antiquitas laudavit, licet ad omnium seculorum interitum scelera morientibus virtutibus succedant, neque Cronus magis veritatis quam vitiorum pater sit. Ego sane tibi hoc libello, veluti longo plausu gratulor, cuius sonus in omnem ætatem durabit Et quidem tuæ gloriæ meos & meorum enses vovi, nec interim credidi inutile munus, si te quoque exermis colerem, & tuum nomen legeretur in hac charta, quam publici favores tam benigne suscipiunt. Magni homines scribentium pennis ab invidiæ nubibus ad æternitatis sudum feruntur, & quantum ad posteros nihil amplius Achilles fecit, quam placuit benevolentiæ Homeri. Et nunc quidem satis erit te Quæsitorem isti iudicio fecisse, ut omnia facinora tua voce damnentur, quæ in hac Satyra velut ad tribunal tuum coëgi. Cæterum hoc deinceps vigilantissima devotione enitar, ne quid ex tuis virtutibus posteritatem lateat, & tanto latiori volumine, quam quod hic vitia castigat, tuas laudes implebo, quanto est humanius gratulari dotibus naturæ, quam flagitijs irasci.

Vale.

EV-

EVPHORMIONIS

LVSININI

SATYRICON.

PARS II.

IO nunc exilia atque luctus, io mortalium ſcelus & fraudes, & quicquid in Euphormionem crudelius Numen invenit: io nunc ceſsiſtis triumphanti! ego te, quicunque Euphormionem Deus urgebas, ego te pertinax fortuna laſſavi. Iam de fluctibus extuli pedem, iam evaſi de naufraga rate, & arenulam ſecuris oſculis adoravi. Et nunc de littore Oceanum luſtro, cauteſque & vada, quibus me iniquior tempeſtas illiſit, gratiſſimo horrore contemno. Iuvat ô Luſiniam reliquiſſe, iuvat per errores meos, & Callionis iniurias, fraudeſque ſodalium, hanc conditionem emiſſe, quæ me hodie florentem contumacibus fatis oſtendit. Sine cauſa iraſcebar meis malis: & me cum Themiſtocle calamitas felix in altiorem extulit ſortem. Ecce iam effugi fortunæ imperia, ecce iam in Scolimorrhodiam perveni, regionem feliciſſimam, meaque

Lusinia meliorem. Illic me miseriaru
pelago vagum humanior portus accepit
illic tranquillior aura demulcet, & iar
Parcę mitibus decretis suum in me cri
men excusant. Hac mercede calamita
placet, & quam antea miserabili stilo
depinxi, ea quoque iucundissima feria
hanc chartã implebit. O sordidi amatore
terrarum, ô capaces scelerum mentes, neque vos peccandi libidinem explevistis, & ego maledicta non consumpsi. Iam in Scholimorrhodię littore tutus insisto, iam donaria templis appendi, & in ipsa residens ara ex qua diis æquoris libavi, vestra flagitia atque nefas liberrima exprobratione promulgo.

Cum Alexandria discessissem, & crudelitatem Percantis fugiens, & Callionis potentiam, ipsa malorum consuetudine robustus, per varias gentes fluviorumque discrimina instar Æneæ aut Vlyssis diu exilium meum circumtuli; donec in amœnissimam civitatem descendenti ex vicinis montibus ædificiorum cultus, & camporum pulchritudo, aliquam quietem persuasit. Flumen satis capaci alveo planiciem, quæ inter montes extenditur, percurrit; & humore æquabilitatem camporum colliumque radices subeunte, liberalis gleba rerum omnium culturam

ad-

admittit; summi montium vertices lætissimis sylvis æstatis voluptatem, & hyemis subsidium alunt: vires deinde atque horti continua serie ad planiciem extenduntur, quæ in pascua & fruges distributa innumerabiles vicos pene in civitatis maiestatem coniungit. Circa urbem hinc fœlicissimum olus, hinc aperta ambulantibus spatia visuntur, præcipue qua fluvius exceptum convallibus montium calorem lenissimo tempore perfundit. Vrbs ad utramque ripam posita satis operoso iungitur ponte habetque non superbæ molis domos, sed lapidibus optimis & elegantissima arte porrectas. Delphium urbi nomen est. ibi plures externi quàm cives, propter commercium literarum vivunt. quippe disciplinarum studia non alibi illustriora habentur, & Acignianorum fama veluti ad orbis supplementum æternam ibi iuventutem conservat.

Ego vero posteaquam intellexi, quàm multi se litteris ex paupertate vindicassent, etiam ignorantiæ pertæsus, quę mihi rerum antiquarum notitiam auferebat, ut neque veterum miseriis ad solatium uti possem, constitui me in eruditorum disciplinam dare. Iam grandior adolescentia, & pene in maturam virilitatem declinans abhorrebat à puerorum consortio,

quibus me elementa literarum miſcebant: ſed non fui ſub pudore, & meta itineris, quod intrabam, omnem ſaxorum ſcabritudinem, ſpe dulciſſima lævigavit. Etiam perſuaſi iracundiæ meę, ne repudiaret beneficia, quæ ab Acignio offerebantur, id eſt, ne iniurias, quibus olim innocentiam laceſſiverat meam, ne me ipſum ſtultiſſimo furore punirem.

Igitur anguſta habitatione contentus, mihi de quibuſdam libellis qui ibi optime emuntur, providi, & ad gymnaſiarcham Acignii miniſtrum veni. Ille tum terribili gravitate in neſcio quam puerorum levitatem ſęviebat, & pene me ipſo ſupercilio inſtar ſimulati Saureæ abegit. At vero poſteaquam animum explicui meum, excuſavique annos quibus iniquior fortuna inviderat manſuetudinem ſtudiorum, ſane viſus eſt miſereri meæ ſortis, quæ mihi pueritiæ labores in illam ætatem ſervaverat: & aliquantulum hortatus, ne pulcherrimum curſum ſinerem contrariis ventis perverti, me ad infimi ordinis Scholaſticum manu duxit, & in auditorum numerum redegit.

O pater, Aonia moderator maxime turba,
Qui Xanthum Lyciamque colis. Delonque vagantem,

Et

Et Claron, & Delphis famam vocalibus addis:
Da faciles vultus, meque ad tua limina deduc.
Non ego Bacchaos insana per avia thyrsos,
Non buxos Phrygias, aut sancta silentia posco,
Queis Celœa domus, queis se bona iactat Eleusis.
Tu tantum mihi Numen eris: te præside terras,
Phœbe pater, totumque licet contemnere cælum.
Te, cum dispositis imponis carmina nervis
Mirantur laudantque dij; vincique fatentur:
Et qui certa fero molitur fulmina iactu:
Et qui Bistonijs acer deus imperat oris.
Nec minor in terris regnas, pater: Orphea nigri
Victorem sensere Dij, tecumque loquutus
Horriferum Aiacem timidus confecit Vlysses.

Cæterum quod in pueris eſt ſeveritas parentum, aut ſupplicii timor, illud mihi erat pertinacia virilis, & proprii conſilii decretum; ut improbo labore ætatis diſpendium redimerem. Et qui quondam tam ſeverus alienos penſaveram mores, tandem eruditis cogitationibus intentus ſupervacuas omiſeram curas; cum Acignianorum diſcordia, quę illos in Delphio cum quibuſdam etiã litteratis committebat, me ad priſtinam indignationem reduxit. Proh cæca vitiorum libido! proh rerum minimarum in ingentia crimina ſat patentes anguſtiæ! Non leviori collidebantur certamine, non minus atroci am-

ambitu pugnabant, quàm si diadematis fortunam tam ludicra promisisset victoria. Qui aliis imperarent in angusta urbe, inter homines liberales quidem, sed obscuros, pertinaci æmulatione quærebánt, sufficiebant odiis inania dignitatis nomina, fascesque sine securibus puerorum tergis hærentes. Nulli interim severius in ambitum dicebant, nulli frequentius numerabant superbiæ mala: & dum parvis occupati nesciunt se gloriæ impendere miserrimam mentem, in illustrem ambitum magnatum, in solicitas Principum curas ridiculi declamatores inquirunt. Quasi intersit inter sordidam & magnificam vanitatem, nisi quod hęc peccandi impotentiam ostendit, illa autem splendidis velis saltem mortalium crimen excusat. Nam ut optimę messes fortiori nutu ventis resistunt, & inanium segetum cassi vertices nullis auris obluctantur; ita capacibus honorum non nisi digna gloria imperat, immerentes autem solum dignitatis nomen corrumpit. Romani Bletonesios publico iudicio postularunt, quod hominem Diis immolavissent; cum ipsi duos Græcos, totidemque ex Gallia mulieres in foro Boario etiam per sacrorum superstitionem viventes defodissent. Adeo malignum est de alienis iudicium, & multi

multi cum Acignianorum turba irascuntur illis vitiis, quibus ipsimet suam famam indignissime maculant.

Hæc sæpius reputabam inter Musarum otia, cum interim aliquantulum deflexit meę fortunæ malignitas, & quietem ad colligendum spiritum concessit. Erat in Delphio vir externus, omnium suffragiis ad probitatis famam provectus. Themistius appellabatur. Is cum modicas opes sua industria quæsiisset, neque genuisset liberos, se nonnunquam fortunatum prędicabat, cui arbitrium hæredis natura concessisset. Ego me in illius familiaritatem non altiori spe, quàm iucundissimæ consuetudinis, immersi: cum nescio quo Deorum beneficio mei mores & ipsa cupiditas sciendi optimo seni placuisset. Forte per auditorum ordines promotus exordiebar sapientiæ studium, cum me Themistius in proprios penates recepit, & cum tempore convictuque fatalis amicitia crevisset, nec repugnante coniuge, quę iam anus non cogitabat de liberis, in bonorum hæredem adoptavit. Cęterum aversatus improbitatem mortalium non minus sæpe querebatur quam ego, quod olim florentissimam patriam incautus iuvenis reliquisset, quippe se in Scolimorrhodia natum esse, felicissima regione;

ne; ubi cælum optimos campos continuo tempore perfundit, & tardissima senectus resolvit expectantes. illic autem homines vivere, non quales in aliis regionibus videbam, sed synceris animis innoxios, & qui à Deorum vita sola mortalitate discreparent. Sed dum in exteris regionibus inquit, adolescens vagarer, forte incidi in amorem, qui me veluti per Calypsus aut Circes blandimenta perpetuo exilio damnavit. Nam cum istam coniugem duxissem, elegantia morum & formę pulchritudine mihi conciliatam, nunquam aut illi persuasi commigrare in patriam tam felicem, aut mihi, ut relicta charissima parte solus tantis bonis incumberem. Tu vero Euphormio, quem mihi iam præcipitanti in tumulum velut ad extremum solatium fortuna perduxit, si fides amori meo, cui ad orbitatis levamen suffecisti, vide ne, cum extremum mihi diem numeraverint fata, hæreas in istis regionibus, ubi nihil invenies aut Scolimorrhodia mea, aut Lusinia dignum. Sed in patriæ meę humanitatem concede: de qua tantum timeo, ne tibi omnium charitatem admiranti etiam in contemptum mea benignitas veniat. His ille & similibus verbis sępe apud me extollebat Scolimorrhodiam; ut iam nec dubia mihi esset profe-

ctio,

ctio, si tam bono parenti supervivere. Sed discedere à latere spirantis neque ego voluissem, neque ipse nisi molestissime laturus videbatur.

Ecce autem dum in hac felicitate sagino, & pene errorum memoriam tam commodi penates obruunt, jam in alia terrarum parte mihi nova malorum semina fortuna quęrebat. Quippe florebam in alia civitate, famaque pulcherrima ubique efferebar, quod veluti secretus cum Themistio vivebam; neque lupercalium videbam lasciviam, & cum sibi dissimilis Saturnis gaudebat, publicam licentiam mea absentia damnabam. Iam me modestiores ambiebant, neque erat parum ad laudem, si quem frequenti consortio dignabar. Forte accidit ut inter Themistii cultores juvenis quidam optimæ frontis, quodque maxime amabam, pene nimia modestia lenis, meam familiaritatem pertinacius quæreret. Nec contentus communi benevolētia, quam facile in omnes expromebam, ad arctioris amicitiæ sacramentum incitavit. Non potui diu negare tam officiosum munus, præsertim cum pignora haberem animi non languide ad virtutis difficultatem exsurgentis. Itaque paulatim ad extremam charitatem deducti sumus; restabatque arctis-

ſimæ neceſſitudini, ut illi prioris vitæ n
ſerrimam ſeriem narrarem : ego viciſſi
quis eſſet, & ex qua gente aut parentib
cognoſcerem. Hæc diutiſsimè non ſi
pertinacia celavimus : nam & ego co
temptum ex tot fortunæ ludibriis tim
bam, & ille altioribus cauſis deterrebat
aut patriam aut genus confiteri.

Forte in Themiſtii umbraculis eramu
& poſt ſuaviſsimos ſermones, ego ver
inquam, Anemon, ſi tantum mihi virtu
tibus notus eſſes; tamen rogarem cui ar
bori precioſum ſurculum orbis deberet
nunc vero quoniam intima vitæ conſue
tudine permixti in eandem felicitatem
eoſdemq; juravimus caſus, noli admirari
ſi vehementius exopto, & parentum for
tunam, & rationes tuas, nihil diſsimulat
oratione audire. Ille corpus meum ama
bili brachio incinxit, oculiſque mœror
blandiſsimo in me defixis : Vides m
Euphormio? inquit; mihi crede, & h
cultus & vivendi ratio meæ gentis digni
tatem ſubtiliſsima ratione mentitu
Quippe magnis parentibus natus in ha
communis vitæ ſimplicitatem, mea ſpo
te, & clandeſtinis conſiliis deſcendi. Ia
illud à pueritia cognovi, quantis caſib
humana omnia vertantur, & nihil ta
ſecuris radicibus niti, in quod violen
fat

atorum non valeat. Nam ut pater in altiorem conſcenderat locum, eo apertior empeſtatibus fortunæ, nullas rerum viiſſitudines, aut inconſtantiam Principum ntacto remigio evaſit. Quis ægritudiies animi, quis ſpem implacidam, aut pervigiles curas, nunc metuentis ruinam, nunc aliis imminenti exponat? Et hæc mihi videbam inſtare, ſi in parentis veſtigiis hærerem: vitam ſolicitudinibus veluti aſſiduis ſentibus horrentem: ut ambitioni, & curis & nunquam voluptati ſynceræ ſic vacarem, ut mihi impendere diem non poſſem: ſucceſſuram nterim mortem, quæ in ultima ſcena aulæum tolleret, & veluti puerorum luum finiret. Audiebam quæ multi de æternitate loquebantur, & illius cupiditas mihi turbam, aulaſque & negotiorum nomina inviſa faciebat. Neque anguide ambitionis & potentiæ ſupplicia effugi. Nam cum me deſtinatum audirem ad artes theatro arenæque ſimillimas, ut gladiatoriam facerem, neque aliud ex priſca doctorum hæreditate quàm citharam haberem, primo impetrare veniam tentavi; ut ad ſerium animi otium mihi literarum ſtudia darentur; & poſteaquam obſtinatum parentem minime inflexi, communicavi

audaciæ consilium cum uno Acignian
rum,qui mihi primus hunc sydeřium
morem injecit, & exiguo commeatu
hanc urbem furtivis itineribus prorep
ubi si me scolasticorum industria prod
xerit ad consuetudinem Musarum,stati
in arcanam Philosophorum disciplina
me dedam, illorum quibus unica est so
citudo, per molestias corporis lacessitan
que paupertatem synceros animos syd
ribus transfundere. Et nunc parentes m
desolatæ senectutis orbitatem queruntu
mihique per lamēta & miserrimos plan
ctus certiorem ad Numina viam sanciū
Quod si me audis, Euphormio, & pot
felicicitatem levissimo impendio emere
tu quoqueThemistium relinques,abdica
tisque mortalitatis commodis te in clien
telam syderum committes.

Post hanc orationem etiam vehemen
tius Anemonem amavi, & exosculati
sum impetum animi tam aversum ab hu
militate voluptatum. At cum in dies int
nos mussitaremus de Philosophorum v
ta, ad quos ipse properabat, tandem eg
non conscius tantum consilii, verum et
particeps evasi. Ipsum conspirationis se
cretum, quod inter nos fidelissimum era
& præterea quod amicus ab hac mente
versos sciebamus, utriusque pertinaciu
m

ıaligna voluptate acuebat.

Cæterum cum consuetudinem meam ist[illegible] ori severitate horrentem Themistius ıiraretur, diligentiusque ponderaret serıonum meorum sanctitatem, non potuit mplius decipi, & pene mecum oratioem habuit, quæ Æneam Carthagini stiısset. Sed non profuit apud obstinatam nentem, cum etiam crudelitatem in pieatis parte ponerem; illudque omnino reпondi, apud me quidem omnia quæ sunt n humanis rebus Themistio cedere, Themistium autem cœlo. Ille post iracundiã, & lachrymas, & cætera quæ in me valitu-a arbitrabatur, cum aliquando manus ledisset; si fata, inquit, voluissent, Euphornio, ut pios digitos meis luminibus ad extremnm officium admovisses, neque ego me sensissem mori inter tuos amplexus, & has opes quibus senectutem neam oblecto etiam post interitum servare credidissem. Sed quoniam fata inviderunt miserrimo seni, & te fortasse malignior fortuna exagitat; ego quidem longo luctu tuæ familiaritatis pœnas luam, te vero & consiliis informare antequam discedis ex opto; & quondam ad tua in Italiam vota contendis, honesto cultu instruere, ne te Philosophi ad se egestate compulsum arbitrentur. Cæterum ne pe-

 lagus

lagus ignores, quod audacissima nave ingrederis, tibi ego tempestates, ego fluctus, & fortasse pœnitentiam prædico, & si te humana consilia in illos cursus egerunt, nihil de naufragio dubito. Me quoq; dum primam adolescentiam ex aliorum consilijs regebam, pene eadem procella evertit, cum blanditiis invitarer ad laborẽ & pene hamum sub spe dulcissima non sentirẽ. Quid infestis vocibus planorũ audaciã ad publicas deposcimus pœnas: aut quid illi tam triste merentur, qui cædibus iracundiam satiant? cũ inter nos impune versentur grassatores urbani, qui familias totas excidũt, & quod de Sirenibus loquũtur, audiẽtes per saxa & naufragiũ ad imaginẽ voluptatis invitant. Hæc est illa dissimulata Iuno, quę tot Semelas hodie prętextu syderum pervertit, hæc crudelissima pestis quæ orbitatẽ clarissimis gentibus & solitudinẽ fere reipub. implacabili furore minatur. Nam ut feræ quæ semel maculas ruperunt, magis indomita natura se sylvestribus durnis abscondunt; ita quicunq; deliniti blandimentis se in sanctitatẽ illius Philosophiæ dederunt, posteaquam male fundatos conatus aut constantia aut robur destituit, pudorem voluntaria solicitudine intra penates suos damnant, vel licentius libidinibus indulgent, ut syncere videan-

tur

tur priorem consuetudinem ejurasse. Neque Philosophi post tot familiarum incõmoda, post omnium publicos questus, à damnatis criminibus recedunt: sed imprudenti ætate abusi ita de æternitate loquũtur, ita flammas & supplicia, & severitatem Numinum inclamant, ut juvenes nondum satis adulto robore ingenii obstupescant ad tot monstra, nec aliter se declinaturos scopulum existiment, quam si in eorum nave trajiciant. Quod si ea mente agerentur, cuius nomen inanibus larvis præfigunt, si vero Numinum & adolescentiæ amore tenerentur, illud saltem cogitarent; non omnes ea firmitate animi esse, ut desertis voluptatibus in aspera Philosophia durent; etiam plerumque maxima ingenia avidiora libertatis suæ esse, & raro solitariæ gravitatis vinculis posse constringi. Nunc autem quasi nulla pars reipublicæ præter Philosophiam procuranda sit, omnem adolescentum industriam ad se vocant, & veluti tyrannicis edictis territę juvẽtuti imperant: neque fere ulla avis non relinquit ad viminia plumas, quæ illos aucupes audivit. Quid quod diversæ Philosophorum Scholæ subhorridis præceptis suos greges distinxerunt? Omnes sub iisdem votis argumenta adolescẽtibus proponunt, omnes

eundem exitum laboribus profitentur: tamen vix aliquis ex iis adolescentem laudabit, nisi qui in eandem Philosophiæ sectam in qua ipse vivit, jurabit. Adeo pene omnia sibi mortales affectus in ea venatione vindicant; & Philosophi miserrime decepti non sapientiæ cultum, sed suam rempublicam diligunt.

At vero miseri parentes, quorum periculo isti quotidie peccant tam inultis sceleribus, post ingratam solicitudinem curasque, & sepe prodigum amorem, cum primam tot laborum mercedem à jucunditate adolescentum expectant, omni spe fraudari plerumq; suam messem hoc turbine interversam deplorant: sed nec tutis suspiriis desolatos penates prosequuntur, dum simplicitas vulgi omnibus fraudibus aperta, quæ religione adumbratur, lamenta orbatę senectutis pro flagitiis accusat, & ne in hoc gradu calamitas consistat, cũ parentes lachrymis tempore pene dolorem exsaturaverunt, sæpe liberos abdicare Philosophiam, non minore indignatione, quam cum eos amiserant, vident. Tu tamen, Euphormio, si te non vera prudẽtia, sed veneficia ambientium juventutum ad hanc solicitant vitam, & alienando in ea defessus ad priorem quietem suspirabis, noli multum tuo peccato imputare; & ego

ego immodestius lætabor, si . .m conclamatus filius mihi iterum vivet. Cum in hunc modum affectu simplicissimo perorasset, & optima mulier implevisset omnes intimæ vestis recessus ingentibus donis, ego ultimis amplexibus acrius amorem irritavi, ac deinde cum Anemone Delphio profectus sum, & in Italiam iter converti. At vero posteaquam superatis navibus Mediolanum pervenimus, cum fama civitatis nos aliquandiu teneret, non sine deorum mente occurrit, qui hunc impetum saluberrima ratione moraretur.

Qui fluctus tumidos, aut facilem notum
Mutari; aut tepidis vellera nubium,
Quæ semper coeunt veris honoribus,
Audaci poterit modo
Certis subdere vinculis;
Hic solus juvenum corda ferocia,
Hic solus tumidi flectere sanguinis
Æqualem rapidis ignibus impetum,
Hic solus dare turbida
Mentem stultitiæ potest.
Nunc blande juvenis deliciis perit,
Nunc illum pietas aspera decipit:
Da tempus tenebris; jam veniet dies,

Jam pulchrum roseis jubar
Titan curribus advenet.
Sed nec, qua celeres præcipitant aquæ,
Certos oppositis frangere pontibus:
Nec tu dum calidus luxuriat cruor,
Optes imperio truci
Lætum sistere turbinem.
Flamen sponte sua clauditur alveo
Quando non vetito lusit in æquore,
Et desideriis qui furit impotens,
Postquam crediderit sibi,
Vivet consilio senum.

Forte in eodem diversorio, in quod nos sive casus, sive numinum consilium tulit, paulo ante advenerat addictus quoque religionum pietati, sed aliquanto prudentius quam aut ego aut Anemon, vir dulcissimæ consuetudinis, & in quo nulla severitatis tristitia liberalem arctaverat frontem. Theophrastus appellabatur. Ille nostra consuetudine delectatus, cum pene iisdem ceremoniis diem exigeremus, eademque curiositas maxime nos ad templorum moles deduceret, paulatim insinuatis in familiaritatem, qui & unde essemus, quove studio Tyberim quęreremus, à nobis voluntaria confessione expressit.

Præ-

Præter eximias virtutes in Theophrasto ætatem quoque reverebamur; & ille mitissima manu paulatim profundis vulneribus sine nostro sensu medebatur. Nam & solertissima ingenia pensabat, & ut hominem viderat, veluti ex garrula invidentis Momi fenestra recludebat intimam mentem. Ille nos nec duratoro impetu Philosophiam petere prævidit, & Anemonis quidem facile ingenium esse, subitisque desideriis exardens, me autem spontaneæ captivitatis impatientem, quo austera Philosophia damnatur. Et jam illi faciliores eramus, quoniam pietatis studiis exardens, non quidem contra Philosophorum præcepta disputabat, sed tantum nostros impetus regere videbatur. Cæterum, neque amplius Anemoni parentum custodia obstabat, egoque veluti obicem Themistii ruperam & utriusque animi faces, quia nemo jactatas inflammabat, spontanea remissione languebant. Itaque paulatim placabiliores illecebris facti, quibusdam gradibus de subhorrida sanctitate excessimus. Et Anemon quidem revocatus in memoriam gentilitii splendoris, cum sensim parentis hæreditas paupertatis cõsilium destruxisset, tandem ad penates redire constituit, & veniam ætati depôscere.

Ego vero ſuperba deterrebar verecundia, ne ad Themiſtium redirem. Et jam tantum Muſis debebam, ut earum beneficio ali poſſem, ac præterea frequentibus ſtimulis Theophraſtus urgebat, ut ætatem in literis ponerem, cum laudaret ingeniũ meum, mihique inter Scholaſticos promitteret nomen.

Cum igitur quærerem, ubi maximus literarum quæſtus eſſet, & omnium populorum famam diligenti examinatione penſarem, non dubitavi quin commodiſſima eſſet Marcia, civitas in vicino. Quippe Acigniorum familia inde contumaci ſeſe exilio ejecerat; & tum novis doctoribus avidiſſima juventus vacabat. Et hoc quidem conſilium Theophraſto minus placebat, quia atrox rumor bellum in proximam veris commoditatem minabatur. Itaque quanquam & ipſe locum quærebat ubi literas non ingratis ſudoribus promitteret; tamen graviori fama deterritus receſſit in Eleutheriam; cum inter nos feliciſſimum amorem non vulgari fœdere ſanxiſſemus. At vero Anemonis cervicẽ creberrimis amplexibus attrivi, neque divelli à chariſſimo ſodale, ſed aliquam partem mei relinquere videbar.

Sed poſteaquam illi quidem in men-[illegible] barbariem, ego autem verſus Marciam

ciam concessi, tunc vero molestissima solitudine afflictus me rediisse ad malorũ consuetudinem sensi, & hoc quicquid calamitatis erat velut ultionem dolorum, quibus Themistium meo discessu oneraveram, non sine tristissima facinoris confessione toleravi. Nam ut illi orbitatem imposueram, ita me Numina amicorum solatiis destituebant. Sic Peleus cædem Phoci suorum interitu persoluit, & Cadmus satisfecit Martio serpenti dejectus in ventrem. Quicquid mortales peccamus, aptissimas pœnas dii inveniunt; nec ingeniosiores sumus ad scelera, quam illi ad vindictam.

Marcia in effusis paludibus collocata qua ociosum mare torpenti licentia destagnat; veluti provocat naturam, & hominum domicilium intra profundi limites protendit. Ego ut primas turrium minas in mediis aquis despexi, non audebã cogitare civitatem: sed veluti lapideas naves, aut si quid mirabilius animo occurrebat, mutus ipse torpensque contuebar. At vero posteaquam medioeri rate in mediam urbem perductus, ab utraque navigii parte splendidissimas domos, marmoraque & aurum & tecta operosis minis pendentia conspexi, dii deæque! quam non opes civitatis, sed naturæ divitias & pluſ-

plusquam Apollinis miraculum vidi; qui errores labentis patrię impositis radicibus astrinxit. Ac deinde cum fora ingentibus spatiis aperta, ædesque publicas, & fanorum religionem perlustrassem, terrasque velut æquoris victrices ligneis fundamentis in hanc audaciam succrevisse mirarer; tunc ego nec quo vultu omnia exciperem, nec quibus verbis uterer, sciebam; & pallium quod pictor Agamemnoni circumvoluit in tam manifesto stupore optabam.

Sed cum in medio foro novus hospes ambularem, oculosq; ad publicā pulchritudinē sustulissem, forte quidam in pessima veste, caputq; dimiditato orbe humiliter tectus, in me incuriosius vagantem superbissimo ictu offendit. Ego tanquam de altissimo excitor somno, contemplatusque vilem habitum, non sustinui decedere præcipienti. At ille ut dextera ovillæ frustrum tenebat, fortissime in oculos nihil tale cogitantis impegit. Perturbatus, & præter commune injurię dedecus perfusus quoque verecundia, quod indignum certamen mihi cum coquo judicarem, repente multitudine incingor, interrogatusque num in ea civitate habitassem, posteaquam me externum confirmavi, gravioribus quidem pœnis ereptus sum:

cæ-

cæterum ſeveritate verborum non perfunctorie caſtigatus. Ille autem non modico faſtu ovillam ſuam quatiens, per adorantem populum vagus, tandem olus etiam mercatus implevit laciniam veſtis, ſeque in ſcapham conjecit, quam in proximo religaverant nautæ. Ego me in diverſorium turbatiſſima mente recepi, ſtabulique dominum rogavi, num in illa civitate præfecti culinarum imperarent, agnito ille errore intemperanter riſit, & quem inter abjectiſſimos numeras, inquit, ab origine pene ipſos Deos recenſet. Nam hic genus optimates profitentur non ſtipatorum agminibus, aut habitu ad novitatem mollis elegantæ correcto, ſed ſecularium veſtium conſtantia, ut tales agnoſcamus, quales ipſi majores in imaginibus oſtendunt. adeo conſuetudini apud illos eſt reverentia, nec ſi bellis attriviſſent orbis opes, aut triumphos invenirent ad luxum, aut manipulare fœnum in Aquilam mutarent. Cæterum videbis macella pererrantes, neque illa, ad quæ ſtomachus connivebit, pudor eſt ad penates nobiliſſima manu deferre. Et his moribus noſtri quidem nobiles nomen libertatis indiderunt. Sed externi ruſticitatę horridæ vetuſtatis, vel ignobilis negotiationis veſtigia lepidiſſimis jocis infamant.

Dum

Dum hæc mihi ſtabularius ex diverſorii feneſtra memorat, egoque in ſubjectos vicos curioſis oculis vagor, multæ ſcaphæ diverſiſſimis hominibus plenæ per anguſtias canalium ferebantur; ac ut publicos conventus crederem tunc omnium gentium voces, & diſcrimina veſtium faciebant: & cum à diverſitore quærerem, quæ cauſa tam diverſam multitudinē coegiſſet; Gephyrii minæ, inquit & in hanc urbem contumax furor, pene totius orbis ſtudia excivit. Et jam legati ab omnib⁹ imperiis venerunt, illi quidem ne Gephyrii nos ad turpitudinem iniqui fœderis deducant; alii ut incendii furorem obruere velimus, antequam contiguam partem terrarum ac deinde totum orbem, valentiſſimo ardore pervertat.

Ego ſane nec quis Gephyrius eſſet ignorabam, & tam publici tumultus cognoveram fontem. Sed non habebam ineptū diverſitorem, & præterea exterorum concurſu docte mihi de controverſia poſſe loqui videbatur. Itaque ſeductum in interius ſtabulum cœpi liberius orare, ut rem alte exponeret, & quomodo Gephyrium læſiſſent, cuius etiam furor ultra fatum mirabili ratione deſævit. Ille ſe diutius collegit, & illius ſaporis orationem incepit, quæ non à viliſſimo homine, ſed plane à po-

à politis disceptatoribus condita videbatur.

Gephyriorum series, inquit, & formidabile tot gentibus nomen, non unica ætate, aut seculo, in tantum fastigium excrevit. Placidis mollibusque initiis, velut ille Europæ amator sensim orbem è littore in altissimum pelagus nihil sentientem deduxerunt. Ac ne omnia illorum artificiis imputem, accusare maiorum nostrorum benignitatem possumus, quæ invitam Gephyriorum integritatem nimia libertate corrupit. Olim quidem, ut audio, Rex sacrorum inter pontifices imperabat, nullus ordinanti pulvinaria, vel fastos numeranti repugnabat, sed ne publicas vires occuparet tam superstitiosa majestas, neque populum ad conciones vocare poterat, & illum cum flamine Diali ab ambitione magistratuũ solicitæ amoverant leges. Sed aliter cum Gephyriis orbis egit. Ipsi reges atque imperia se sponte illis hominibus prodiderunt; & eorum pene sordidam sanctitatem ingentibus divitiis colentes dulcissimo imperii gustu humanam aviditatem lacessiverunt. Nam cum venerarentur oracula, quibus Gephyrii Deorum mentem exponunt, repente synceram pietatem superstitio corrupit, ut traduceretur illa vis,

quam

quam in ſyderibus habent ad imperium terrarum. Et primo litigantibus provinciis arbitrium ad Gephyrios deferebatur, illique feciales integerrima ſanctitate inter volentes imperabant. Sed paulatim aſſuetarum gentium animi hos antiſtites deorum paulo infra Numina adoraverunt, & omnia eos poſſe, in religionis parte fuit. Nondum orbis ſe domitum ſenſerat, & jam omnia infra Gephyrios erant, jam regna *occidere ac edere* poterant, & illud caducis rebus feliciſſimum videbatur, ſi eas inter immortalitatis ſuæ negotia alio nutu regere voluiſſent. Hinc tot urbium dira everſio, hinc funeſtæ pietatis crudelitas, & illius quod habebãt arbitrij in judicium ſuperba mutatio. Gephyrii ſane diu cum immodeſtia luctati, tandem ſe communibus vitiis permiſerunt. Quippe paulatim obſolevit antiquæ paupertatis memoria; cultuſque, & purpura, & gemmæ, & faſces, pene hodie ad primorum Gephyriorum ruſticitatem erubeſcunt.

Hic autem qui hodie Gephyrius imperat, quanquam leniſſimæ conſuetudinis homo, ſolicitantibus illis qui per publicã mundi calamitatem clareſcunt, voluit hujus civitatis ſecures circumvolui inexplicabili faſce; & tantum eius imperio ſtringi.

gi.

gi. Cum obstarent nostri principes, occidentales nubes, in qua Gephyrius fulmina strueret, in nostrum caput promittebatur; & nos fœderibus validarum gentium, etiam pene illorum favore, qui publice maledicunt, mundi inclinationem agnovimus. Ille, velut impetu cœlum ac maria rapturus, crudelissimis edictis detonuit, & si mihi credis, hospes, suam causam præcipiti furore corrupit. Quid attinuit, pene minis conjunxisse præcipites ictus, quid nos deducere in angustias, ut etiam cogeret esse hostes? Vapor quoque in nubibus pressus exclamat, & timidissimis feris sua arma necessitas ostendit. Si permisisset iracundiæ tempus, si diu librasset illud fulmen, quod immaturis nubibus emisit, forsitan mitigari potuissent tam cruda imperia; neque nostri magistratus armorum vel ignaviæ necessitatem expectassent.

Sed nec impune pertulimus sævientem; & ut amicis fœderibus coeamus, durabit ad posteros atrox memoria vulnerum, quibus Gephyriorum causam hæc contentio afflixit. Quot volumina per orbẽ dissipata excussere Gephyrij vires, & hãc vanitatẽ imperandi deriserũt? nec ab iis quidẽ sparsi quos religio iniquiores fecit, sed ab illis qui sacrorũ partici-

pes tamen

tamen docent graviora ſceptra eſſe, quàm ut illa inanes Scholaſtici argutiis moveant. Etiam plurimi intemperanter ingeniis utuntur, & res ſeria hodie ad ludibrium proceſſit. Certe hanc chartulam, quam vides, modo filius è ſcholis attulit, impiam me hercule, ſed quia jam vulgaris eſt, eius te lectione oblectabo.

Petrus ut in totum regnabat maximus orbem,
Heu quanta cecidit jã modo parte ſui?
Libera projectum ridet Germania frenũ,
Et negat excuſſas poſſe ſubire minas,
Quaque patet lato fœcunda Britannia ponto,
Uncia pro cunctis nõ datur una focis.
Maius adeſt vulnus: O vos miſereſcite Petri!
Italiam Petro tollere bella parant.
Nec tamen ille ferox, quo ſe Germania primum
Romuleas jactat non timuiſſe minas;
Nec qui tergeminam rides Calvine coronam,
Et Latium latio deſtruis eloquio;

Nec

Nec qui vel Tamesim, vel qui bibit incola Rhenum,
Tã fera collata prælia mente movet.
Sed tumet Adriaci Marcus tutela profundi,
Et secum varios cogit in arma deos.
O dolor; & veterem jam Paulus liquit amicum,
Tergeminoq; illi nomine durus obest:

Quod si hæc discordia incidisset in homines bellandi libidine furentes, videres omnia hoc flagrare incendio; nec aliter quam per alterius partis infamiam lis miserrima constitui posset. Sed & sumus ab armis alieni, & Gephyrius dolet suam pertinaciam ad necessitatem pugnandi traduci; suscepitque Protagon tollere dedecus pacis, & tam atrox diffidium honesta tranquillitate extinguere. Nam conatus Liphippi clam nostri magistratus contemnunt, nec à Gephyrio tam apertis vulneribus distracti aliter quam Protagonis industria coibimus.

Cum diversitor in hæc verba tacuisset, ego qui Gephyrios semper colui, nonnihil acerbatus paraveram verba, quibus illius audaciam refutarem. Nam ut olim occidentibus lucernis non afferebant manus,

nus ne ignis divinitatem violarent; Ita in illis qui ad religionem prælucent, humanius est vitia, tanquam fumum lychnorum morientium pati, quam dignitatibus vim afferre, quas in turpissimis hominibus nullæ tamen sordes maculant. Sed facta mentio pacis lenivit animum meum & præterea admirabar illius Protagonis felicitatem, qui huic morbo Æsculapius destinabatur. Itaque submovi atrocissimam defensionem, quam pro Gephyriis habebam, & rogo, inquam, quis ille Protagon, ant quibus viribus dicere potes? Ille iterum longissima oratione Protagonis potentiam exposuit, qui in Eleutheria, inquit, amplissima regione, Fortunæ sacerdotium nactus est; & nunc tantæ Deæ arbitrium disponit; vir hoc seculo major, & dignus fabulantium miraculis vatum, haud dubie nobis amicus, qui Liphippi cervicibus instemus, & utique devinctus Gephyrio, cuius beneficio etiam post interitum vivet. Intellexi Protagonem esse sub quo Anemon vivebat, & in cuius civitatem me crebris exhortationibus Theophrastus invitabat.

Sed dum in illis sermonibus diutius sumus, ecce ingens tumultus ad stabuli fores, & hospites ex Eleutheria splendido cultu adventant. Nec moratus diversitor

occur-

occurrit intrantibus & humanitatis officia pollicitus, mox in triclinia deducit, mihique deinde gratulatur, quod haberem homines meæ linguæ, quibus cum versari in sua domo possem. Ego vero nondum certus an gauderem (quippe Eleutheria non longe à Callionis patria recessit) furtim contemplabar familiam, ut obiter viderem, si quis ex illo comitatu usitatus mihi esset. Frequens servitium gentilitio more turbaverat domum, puerique petulantibus rixis pene ipsum diversitorem obruerant: dominus autem in interiori thalamo erat, procurabatque fessum corpus, & credo ad specimen nobilitatis maiorem mollitiem fingebat.

Ego posteaquam nullum ex familiaribus agnovi, cum illius viri potentiam ex servorum audacia metirer, me ex latebris angustæ cameræ produxi, quæsiviq; domini nomen & commercium linguæ in benevolentiæ pignus obtuli. Nulla gens est, quæ prolixius humanitatem nihil auferentem promat. Illi mea prope vestigia inutili salutatione tangebant, cæteraque addebant blandimenta, quæ pene infantes pernoverunt. cæterum domino suo Stratonis nomen esse aiebant: illum rerum exterarum studiosum, pulcherrimum ingenium excolere peregri-

gri-

grinationibus, & me in felicitatis parti ducturum, si in tam elegantis homini notitiam pervenirem. Tum & ego verbo sæ humanitati liberaliter indulsi, & cum jam extrema luce convivium gallico more diversissimis voluptatibus mensam impleret, etiam ab illo Stratone arcessitu ad cœnam, fœlicissimi hominis triclinii intravi.

Nullus in absentem tuta convicia lingua
Efferat. Absentē semper adeße puta.
Forsitan externis quem credis abesse sub oris,
Est tibi post magnos proximus ille deos:
Omnia volvuntur, nihil immutabile terris,
Huc illuc homines, astraq; casus agit.
Huc illuc varij deducunt aëra venti;
Huc illuc varias Æole ducis aquas.
Pondera non aurum, non altas pondera sylvas
Vlla tenent, falsis currit utrumque vadis.
Vertitur & cælū; terisq; accensus Eois
Protinus Hesperia tingitur ignis aqua.

Ne

Nec volucres cessant, alienisque advena sylvis
Sæpe per ignotos Cerva cucurrit agros.
Nos quoq; quam latum est cupidi transmittimus æquor,
Et celere est tardi corporis ingenium.

Cæterum ut in conspectum perveni, in exspectatissimo visu confusus, etiam pene in pavimentum decidi stupens. Erat enim hominis quidem vestis multo auro gemmisque variata, & reflexum præcipue capitis tegmen lapillis vibrantibus ardebat; cæterum facies tam similis Pedoni, quem olim inter Callionis mediastinos contempseram, ut nullum diligentissimis oculis, sibique parum credentibus discrimen invenirem. Certe is ipse erat, neque ille me intrepido visu semel iterumque lustravit.

Auri triumphum quisquis es canat vates;
Auri triumphum dicimus, Veni pauper,
Tuumq; adora numen, & feras votum.
Auro nec arces, nec minis ferox miles

Indomitus esse, pene nec potest virtus:
Dat corda timidis, atque turpibus formam,
Scientiasque rudibus, & novis gentem
Quis dignitates aureas habet pauper?
Quis dives aut est stultus, aut timet leges?
Aurum profanum est: in sacris tamen lucet.
Aurumque superos placat, ac emit cœlum.
Hæc robora auri forte si prius scisti;
Nunc aliquid istis majus audias rebus,
Aurum hunc Pedonem quem meus liber ridet,
Aurum hunc Pedonem reddidit mihi gratum:

Ego vero nondum certus, an frontis similitudine in errorem incidissem, utpote qui & Philippum, & Agrippam, & Idumæi regis filium, minime ignorarem post interitum in vilissimis hominibus propter simillimi oris mendacium pene vixisse, pronis cervicibus & vestigiis vertentibus terram, dexteræ tibiæ integumentum infra

ſra genu timidiſſima manu libavi. Ille me in apertos recepit amplexus, & poſt aliquas patrii moris blanditias, invitavit ad menſam.

Omnino anxius eram, nec poteram comminiſci, quibus potiſſimum ſermonibus tam ambigua veritas explicaretur. Itaque modo de illius ſplendore, modo de ſervitutis incommodis loquebar, ſed ad utramq; ſcenam pervicacem armaverat frontem; & nunc exiguo riſu, nunc ſecuris ſuſpiriis, veluti alienis malis ingemiſceret, mea tela vitabat.

Verum ut ad Callionis Percantiſque nomina perveni, tum in oculis ſubita verecundia omnem conſtantiam deſtruxit, confuſæque indicium linguę prodidit animum hærentia verba in ſubita trepidatione molientem. Nihil aliud expectabat, quam ut illum in conſpectu miniſtrantis familiæ apertiſſimo pudore damnarem. Timui etiam, ne me mediaſtinum appellaret. Itaque mutatis ſermonibus tanquam fabulam non agnoſcerem, reliquam menſæ partem hilariſſima fronte traduxi.

At poſteaquam famuli remoto apparatu & ipſi ad menſam diſceſſerunt, tunc Pedo ad incurvum feneſtræ ſecretum me ſolicita manu duxit, ibique ſemotis arbi-

triis totum se in notissimos misit amplexus; revocatisque longius sermonibu multa de pristina servitute, & de Callionis impotentia, fraudibusque Percanti recitavit. Quid enim, inquit, attinet, per ambages inter nos pristinam dissimulare fortunam? & te Euphormionem fuisse memini; nunc sis, nec ne, in potestate tua est: & Pedo in servitute fui, quam nunc inopinata felicitas in splendidius extulit nomen. Adeo nihil in hominib est constans, & fortuna cum regibus am... eos extollere, qui suam felicitatem sorti imputent. Cum abominarer Percantis fastidium, & Callionis impotentiam devoverem, ecce tibi geminata felicitas me jam in mortis solatia intentum revocavit ad vitam. Nam & celeriter sublatus Callion familiæ libertatem codicillis reliquit; & ego ad hæreditatem cujusdam Chrysij perveni, longa quidem cognatione mihi conjuncti, sed cui me sua orbitas & interitus sororum proximum fecit. Neque ille liberalius traduxerat primam ætatem, quam aut ego Euphormio, aut parentes nostri fecerunt. Nam à pueritia contempta paupertas depresserat ingenium, nec scholastici capacem indolem præceptis impleverant; sed tantum suæ conditionis miserabilis Philosophia docuerat sine

sto-

ſtomacho deſpici & parere, quibus artibus cũ addidiſſet ſine ſuſpicione adulari, non modo gratia valuit, ſed etiam dominorum liberalitate ad opes aliquantulum promovit. Inde cum ſe Protagoni & Deæ Fortunæ crediſſet, incredibile dictu, quantum felicitas modeſta prævenerit vota; ſane vel ſe tantum eſſe, vel iis initiis creviſſe, interdum dubitabat. Cæterum ego tam repente felix, timui novitiam nobilitatem objicere ludibrio juventutis, quæ in Protagonis familia vivit, venique in Italiam, ut deinde gentiles non veluti ab exteris terris, ſed ex alia ſtirpe venientem adorent. Ego jam iterum Protagonis nomine verberatus, (nam & diverſitor non pauca de eodem retulerat) inquirere ſcrupuloſius cœpi, quiſnam ille Protagon eſſet, quaque authoritate apud ſuos floreret, ac cum Pedo nihil mortale de eo prædicaret, adderetque jam ſtupenti, tantum auri cumulum apud eum cumulari, ut ſufficere viritim orbi poſſet; ego ſtatim ad novas ſpes Pyrrho erectior interrogare hominem cœpi, mihine conſuleret etiam ad Protagonem proficiſci; quandoquidem ibi amplius Callionem non timebam. Ille autem perſuaſit, ne conſilium omitterem tam oportunum ad divitias, ſi me fortuna reſpicere vellet.

Inter hos sermones consumpseramus noctis partem. Itaque post occultæ familiaritatis verba, illum publico honore servis spectantibus veneratus sum. Cum deinde tota nocte consilium meum subinde animo revoluissem, placeretque ad Protagonem ire, ubi præter reliqua etiam Theophrastum & Anemonem habebam; hac pene oratione studium meum Pedoni confessus sum. Non facile expleveris agrorum sitim debilibus rivis, aut in inopia dominorum multum ex fortunæ beneficiis hauries. Ego non vulgari artificio literarum instructus, ad hanc urbem veluti ad divitiarum fontem accessi. sed posteaquam mihi largius compendium tua de Protagone oratio promisit, eo strenue cupiditatem conjeci, ne saltem negligentiæ paupertatem imputem.
Non facile dixerim, an crediderit Pedo illud mihi utile esse, an à latere amoliri voluerit pristinæ sortis invidiosissimum testem certe collaudavit mentem meam, & ita peroravit de familia Protagonis quasi staret in limine felicitas, invitantem ultro manum humanissima benignitate protendens. Et meæ eruditionis conscius eram, & credebam ingenio honorem haberi. Spe itaque fortunæ, meique fiducia repletus, iter quod dii bene

bene verterent, in Eleutheriam auſpicatus ſum. Primus forte poſt Kalendas dies erat; ut nec omen fatalibus miſeriis deeſſet. Sed eadem numina quæ clades auguriis ſignificant, admonitos mortales ſuis conſiliis uti non ſinunt. Dives ſolum, ac oppidorum cultus & ſupervacua humanitas in ignotos fidem Pedoni apud me faciebat. Tandem in urbis confinia perveneram, ubi Protagonem & Fortunam habitare conſtabat? Ilium appellatur, neque procul ſenem optimi vultus, & quem oppidanum ex equitandi ratione cognoveram, anguſtæ viæ beneficio conveni; & captata ſermonis origine, primum de ædificiis urbis, deque victu & conſuetudine civium quæſivi. Procedentibus deinde ſermonibus rogabam, quibus ſtudiis illa civitas floreret; & qui plurimum in ea homines poſſent: etiam quibus ceremoniis ſacrorum obnoxia teneretur. Tendebamus in aditum urbis, qui Honoris obtinet nomen, cum ille intueri ad dexteram juſſit, ubi mediocre fanum erat, & turris ſupercilium non invidioſa arte porrectum. Ego hoſpes adoravi incolas deos, ſciſcitarique cœpi, num Æſculapius aut Vulcanus extra mœnia habitaret. Paupertas, inquit ſenex, habitat, ad cuius

aram duo ſimulachra placantur, hyemis, atque famis.

Perturbatus omine tam manifeſto fui, quod in ipſo limine dij inimici me deprehendiſſent; neque diu in illo ſtupore hæſeram, çum mihi animum idem ſenex blandiſſima oratione reſtituit. Et vides ex pomerio ejectam Deam, inquit, nec frugalitatis nec luxus amantem: ut intelligas amœniſſimam civitatem triſtia ſacra, ſeveroſque Deos non tuliſſe. Cęterum quibus artibus in hac urbe honor ſit, haud facile dixerim: quoniam omnium virtus ad magnæ Fortunæ libidinem examinatur. Videbis Fortunæ ingens templum, & religioſis cultoribus plenum. Dea in ſublimi ara alterum pedem, velut aliquando avolatura ſuſtollit, alium volubili globo, nec ipſum ſatis conſtantem, reponit, apertiſſima quidem læva; dexteram autem ſic muliebri ſimulatione porrexit, ut neſcias dare an accipere malit. Certe muneribus tentatur, & fama eſt, non facile ſimplicitate lachrymantium exorari. Olim quidem literis avidiſſime delectata eſt, & elegantes libelli aut ingenioſi carminis acumen ingentes divitias emebat: Sed poſteaquam artem pręſtantiſſimam myſtarum utilitas & frequentia dejecit, primum ipſa Muſarum pul-

pulchritudo fortunæ ſordeſcere cœpit, deinde in contumeliam verti; ut jam nihil indignius putetur, quam illi carmen pro donario appendiſſe.

Cæterum excubare in fano ſupplices ſolent, neque unquam ſe oculis Fortunæ ſubducere. Ipſa leviſſimo nutu ubiq; cervicem inflectit, & ſi quando gratioſos offendit cultores, meliori vultu feliciſſimos homines ſalutat, ſuisque deinde Sacerdotibus inclinatione frontis oſtendit. Nec illi rerum humanarum arbitrio Numini repugnant, ſed mox è turba eximunt quos benignior fortuna ſelegit; coronatoſque lauro, velut temporum & ſapientiæ victores, ad ſummum fortunæ antiſtitem adducunt: is Protagon appellatur, illic ambitioſi exitus voti, illic magnarum cogitationum portum iratis æſtibus ventique fortuna ſubduxit.

Et ſcis, inquam, pater, Sacerdotum nomina, qui initiatos ad felicitatis bona in Sacrarium Protagonis perducunt? quidni, inquit, ſciam cum iis crebertima ſupplicent vota; cum & Protagon & Fortuna ex ipſorum conſilio ſua oracula componant? Omnium potentiſſimus ex ſeveritate nomen invenit, & Doromiſus appellatur. hic eſt qui primus eorum nomina ad Protagonem defert, quos fortuna

respexit. Sed supercilium suum durissima arte effingit, ipsique fortunæ audet irasci si quando benignius supplicantibus indulget. Et tamen illius Deæ beneficio, in eum gradum conscendit, in quo positum Eleutheria & se ipso forsitan miratur. Nam in privatas spes adolevit, & aliquando Fortunæ templum ingressus, nescio qua Deæ benevolentia ad Protagonem traductus est, mox similitudine morum conciliatus, cum solertissimus homo ita cupiditates torqueret, ut omnino videretur iisdem syderibus conceptus. Itaque rei familiari præfectus est, vir ingentis naturæ, & quem, si me digno precio emeret, contra invidorum argumenta in cœlum meritissima prædicatione levarem. Illius potentiam Torrentius, & Neapolitanus Ianicularis quoque ac Cursor, aliis rationibus proxime consequuntur. Nam Longinius nuper expectatæ morti concessit; & jam pridem emortua senectute languescens molestum negotiorum & dignitatis oderat nomen. Eminet quoque Figuli aureus honor, & veteris Agathoclis abundantiam immensis vectigalibus vincit. Sed nullus ad Doromisi potentiam accedit; & si (hospes) hic ad fortunam festinas, noli opes exspectare, nisi te ille primus

ad

ad Protagonem huius Deæ imperio deducet.

Cum hæc mirifica humanitate exposuisset, & omnem Reipublicæ ordinem historica fide promitteret, intercepere orationem affines, qui obviam optimo seni processerant, & eripuerunt notitiam mihi rerum illarum, quas postea difficillimi temporis dispendio perspexi. Igitur cum se mihi jam pene familiariter ultimis amplexibus traderet, paululum ab amicis semovi, & per fidem, inquam, tuam, quis aut quibus moribus Protagon sit, paucis dicere placet? nec libidine curiositatis motus, sed necessitate interrogo, miserere, & ingenium viri ostende, sub cuius legibus victurus accessi. Iratus ille excussit fortius vestem, quam comprehenderam manu, &, O mi hospes, inquit, scias me ad hanc ætatem sine parricidio vixisse, qui feris criminibus pervertis innocentiam meam? Nescis quantum flagitium admittant, qui de Protagonis moribus quærunt? Iovis quidem cerebrum & Regis, ut audio, Persarum proverbium conjungit, & passim quos familiaritas Deorum extulerat ad vaticinia, iis quoque secures parebant. Nulla tamen secula Protagonis genium æquarunt; nec ille

Fortunę tantum, sed Virtuti legem imponit. quicquid ipse aut facit, aut cogitat, Eleutheriani adoramus; nec quemquam similiorem numinibus ad nos fata transmiserunt. Tu Deos comprecare; ut ignoscant simplicitati tuæ, & in Protagone Deorum potentiam, & cœli imaginem, reverere.

Exhorrui tam improviso scelere contaminatus, & tamen dissimulato metu, quoniam ad portas veneramus, Deos Deasque salutavi, urbisque maxime tutelam, sive esset ipse Protagon, sive aliud occultæ religionis numen. Et ea quidem vespera ignoto diversorio contentus, suspensam maxime noctem inter varias cogitationes exegi. Prima deinde luce quæsivi, qui suam operam numis vellet addicere, & per ignotam urbem inutiles prohiberet errores. Novo itaque satellitio superbus, præterea redemptis optime vestibus ornatus, potentissimæ Fortunæ templum peto. Ac cum per viam catervatim homines occurissent; non molissima modo lana contecti, sed serico splendore ad luxuriam vibrantes, cœpi damnare veritatem hesterni senis, illudque existimare, neminem se opulentissimæ Fortunæ advertere, quam illa respicere nollet.

Ac

Ac posteaquam libavi sanctissimum limen, alias cogitationes strenue quidem projeci, cæterum illud attentissime reputabam, quibus maxime votis mihi deam propitiarem. Cumque solicitudo tam ingens obtutos oculos defixisset in terram, forte omnibus transeunti matronæ assurgentibus; ego solus non decessi de via, obviumque corpus rustica simplicitate allisi, nam nec satis quidam ipsa incuriosum adverterat, nec etiam juvenis cinnatus, qui delicate gradientem suspendebat. Sed ut trepidum sustuli lumen, & forma mulieris incauta præcordia trajecit; Dii Deæque, quam subita mutatio ne me quidem mihi reliquit! Oculi syderibus pares vivido splendore vibrabant; frons porrecta; & inter aurum argentumque comæ nitentes, genæ quas cerussa deteriores fecisset; os Veneri simillimum suo Marti blandienti; cervix nec immobilis; nec præter majestatem annuens; sinus bicipiti turgidus colle, & cui suum Parnassum donare Phœbus posset. Denique si pro Fortunę numine sedisset in ara, magis studiosos cultores invenisset. Ac ne me quidem illa sine aliquo stupore conspexit, sed attonitæ similis hæsit, & mutua admiratione defixa meam frontem curiosa speculatione lustravit. Diceres con-

convenisse, ut utrique immobiles animorum transmitteremus affectus. Adeo quiddam est arcanum in amicitiarum fatis, & natura similitudinem affectuum inter ignotos mirabili genio temperans, etiam cognationem animorum inducit. Vbi vero revocavimus animos licentius ad auspicia amicitiæ coeuntes; illa quidem inclusit velo frontem, ego autem suavissimo dolore perfusus, veluti relinquerem antiquæ familiaritatis locum, ægre ab ipsius latere vestigia moliebar. Et hic quidem incousulti amoris turbo omnia animi mei decreta subita tempestate pervertit. Sed quis sapientiam in odio, aut in amore iniquus arbiter quærit? Ipsa Venus temere nata est ex spumis, quas inanis egerat ventus, ne amicitiarum exordia ad severitatem prudentię disponamus. Fœminam nobilē, & quam sperare non poterā me in illa civitate inter tot Dearum millia inventurum, ego peregrinus & ignotæ conditionis homo; præterea adversantibus fatis omnia aggressus, nullis argumentis præter subversi animi impetum pene diligere audebam. Nec illius mihi consuetudinem promittebam; sed erat aliquid in læsi pectoris sensu, simile desiderio; & veluti cuniculus longæ spei quæ nondum fatebatur cupiditatem tam.

Iam

Iam ſuperaveram teſtudinem templi, introque pergebam ad Deam, cum ſimulachrum Fortunæ video, omnino quale deſcripſerat ſenex, & donaria paſſim ex auro argentoque pendentia, omnia exſonabāt profeſſis ſupplicum votis, & plura ut videbatur muta devotio occultabat. Itaque poſito genu, & ipſe in hunc modum oravi. Domina mortalitatis & Fatorum, cuius imperium terras & maria exercet, ſi non faſtidis peregrini ſupplicis cultum, & te velut ſororem naturæ varietas delectat, muta, O Regina, & inflecte conſtantiam malorum, quæ me pertinaci odio laceſſit. quo longius ſparſeris beneficia in externos, eo miſericordiæ fama tuum regnum religioſius extendet. Et ſi me provexeris facilis, notæ miſeriæ adoleſcentem; mihi crede, multi divites ex Luſinia ſpes eaſdem, Domina, precioſis donariis à te ement. Felicitatis meæ arbitrium tuo numini relinquo; nec deſcendo ad licentiam votorum. Injuriam cœlitibus facit, qui indulgentiæ viam præſcribit. tantum O Dea, ſi licet, faventem Protagonem deprecor, & præterea ne in miſeriarum omen omnium fœminarum feliciſſima mihi occurrerit intra ſeptorum tuorum ſanctitatem.

Hæc humillimo mentis ſpiritu effudi,

cum-

cumque immota Dea nihil mitigato vultu conſtaret, etiam quaſdam verborum blanditias adjunxi: donec laſſata pietas impatientiam meam ad alterius ſpei novitatem convertit; & quid, inquam, ſi mihi ipſe pro Fortuna faveo? quid ſi, quod illa tarde & fortaſſis faciet, ego celerius exſequor? me ſcilicet ad Doromiſi vultum confero, oroque ne repudiare velit hominis preces, quem ipſe Apollo & Muſæ, niſi me amici deceperunt, ſibi intima familiaritate junxerunt. Quod ut mecum turbatus exegi, cœpi indulgere credulitati meæ, & fingere animo faventem Doromiſi ſpeciem mihi etiam ſua ſponte blandientis. & neſcio quo me ſpes improba provexerat, ut jam divitias, quibus me Protagon oneraturus per Doromiſum eſſet, ineptiſſimis diſponerem votis.

Nec ultra cunctatus genua de pavimento ſuſtollo, & novitium interrogo ſervum, ſciretne ubi Doromiſus habitaret. Pallidus ille ac tremens, ſe vero ſcire aſſeverat, cæterum nunquam ultra limen produxiſſe audaciam oculorum; nec fas eſſe, quæ illic miracula eſſent profanis liminibus contueri. Si me tanti crederem, ſi illam ſuſtinere lucem poſſem, indicaturum quidem domum, ſed nullo ſtipendii

dij pretio ſtultiſſimam temeritatem locaturum, ut in eam mecum irrumpat. Ego audacter ducere juſſi, & quo apud ſervulum majoris authoritatis eſſem, jactavi gratiæ meæ vires ac ipſum Doromiſum ultro etiam oraturum, ut per ipſum bene eſſe mihi velim. Et hæc confidentius proloquebar avidisſime audienti, quoniam in Doromiſi ædes omnino ſe non venturum prædixerat; ut nec ſi male acceptus à familia eſſem, ipſe cognoſcere contumeliam meam poſſet.

Igitur ſalutato numine à Fortunæ æde declino, & aliquantiſper ſpatiatus per nobilisſimam urbem, tandem ad flumen veni, lene quidem & ipſa libertate alvei placidum, niſi meantis curſum interciperent pontes. Sciſcitanti deinde quod eſſet fluvio nomen, mercenarius meus in illa quidem urbe Pactolum appellari retulit. cæterum & cum propior fontibus ſuis manat, ac deinde cum ſe extra civitatem evoluit, Nilum vocitari, & in ipſa quidem ripa conſtitutum Saturni templum eſſe, in cuius vicinia cuſtos Doromiſus habitabat. Non libuit interrogare ubinam eſſent ædes, quas facile aperiebat diſcurſatio variorum, & tumultus fortunarum ingentium comes. Itaque relicto nomenclatore meo intravi frequentiſſimum

mum limen; quod jam ab ipsis foribu perhorrescendum fuit. Erat enim supra portam Ætnæ fulminantis imago, & terribiles Cyclopum formæ suo Iovi molientium tela. Sed perdidi omnis metus progressusque in atrii spatia primum omnium cœpi mirari partes quorundam hominum cultus, quos ambitu præcipuo transeuntes salutabant. Erant autem coccineis palliis tecti, & tam uno habitu notabiles, ut eiusdem patris hæredes viderentur. Cæterum in singulorum pectore nonnihil ad lævum latus vidi coronam ex aureis filis sericoque fulgentem, quæ pulcherrima texturæ industria eminebat aliquantulum extra tunicæ corpus;& quidem non multo ante factos significabat coronarum splendor, qui nihil de recenti venustate perdiderat. Notavi etiam omnibus pileum esse præpeditum multiplicibus pennis, & quas illi novo more in mediam obverterant frontem. Non sustinui diutius ignorare, quæ hæc vestium concordia esset, & à transeuntium uno quæsivi, quosnam illos mortales arbitraretur? Ille, Doromisi domesticos, inquit, vel potius ingentis familiæ partem: totam enim nõ angustia domus, sed nec, quamvis ampla est, civitas capere potest.

Cum deinde errorem viarum timerem

in

in amplissima sede, idem, si ad Doromisum ire vellem; insistendum semitæ ostendit, quam utrinque claudunt exiguæ arbores, & quæ, ut ex muscosis corticibus apparet, tardioribus incrementis consurgunt. Igitur in eam semitam me conjeci, & cum paria arbusculorum fastigia, ramosque ad æqualitatem præcisos intuerer, ne hoc quidem credidi sine consilio, & venerabilis arcani notatione factum esse. Sed tot quæstionibus transeuntes fatigare non sustinet verecundia mea. Illud autem cogitationem meam vehementius erexit, quod de singulis arboribus tabella pendebat, in qua hoc erat minio scriptum: *Pares sumus, &, Non sumus Pares*:

Cum vero in extremo semite essé, diligenterq; tot rerũ insolentiam annotarem, video pulcherrimæ fastigiũ porte, & credo aliquot historiarũ monimẽtis insigne. Erant enim imagines ex ęre; illinc quidem Gradivus in curru ferebatur, Ioviq; jam satis concitato sævitiam ministrabat, multitudinem nubium Vulcanique terribilem laborem Deo in manus ferens. In altera vero parte Aviditatem artifex expresserat, omnino qualem Hercules olim inter monstra functorum à se visã memorabat. Illa Plutum multiplici catena con-

constrinxerat trahebatque pertinacite[r] reluctantem. Plurum contra vindicaba[t] ingens rusticorum turba, & à se abeun[tem] tem irrita fortitudine revocabat, nec plu[s] tamen in victricem aviditatem, quàm questus & maledicta audebant: laxavera[t] enim artifex ænea imaginum ora, oculosque in aviditatem tam atroci acie defixerat, ut auderes ab ipsis voces etiam & querelas expectare. Et quidem solicitati oculi tam præclari operis venustate, pene omiserant eiusdem portæ columnas marmoreas perlustrare, in quibus incisæ literæ auroque diligenter imbutæ, in hæc verba legebantur *Sacrum Doromiso sexies maximo, larium domesticorum curatori, vialium dispensatori & præfecto.* Cum hæc religiose veneratus perlegissem, subeo eandem illam portam; & cum ex ædibus quidam Doromiso domesticus processisset (jam enim agnoscebam ex vestitu) interrogavi, num vacaret domino peregrinum hominem videre? Ille nec domi Doromisum esse nuuciat; nec facile objiciendam negotiorum molestiam eo utique die, qui ad publicam hilaritatem esset ortus, me quoque prudentius facturum, si graviores omitterem curas oculosque meos celeberrimæ pompæ spectaculo crederem. Quippe Deam fortunam

à Ve-

à Venere exoratam commendaſſe ſuis ſacerdotibus puellam Deorum favore dignisſimam, formæque quæ inſignis inter Deas eſſe poſſet, eam illo die nubere Olympioni, & Antiſtites fortunæ conjugio exornando laborare; ipſi puellæ Caſinæ nomen eſſe. Egi ut oportuit gratias tam liberaliter prolocuto, & quoniam eiuſdem ſpectaculi ſtudio trahebatur, ad nuptiarum pompam illo duce proceſsi; ac multa quidem per viam diſſeruimus (erat enim humanitatis pleniſſimus) tum de civitatis & magiſtratuum genio, tum maxime de imperio fortunæ, quæ induſtriæ virtutiſque damnatæ occupaverat locum; donec inter ſuavitatem colloquiorum ſuperbiſſimam intravimus domum, ubi tot erant artificum labores, tam curioſa varietas, ut jam cultum, qui me in Dorcmiſi æde perculerat, novus admirator contemnerem. Nihil unquam videram tam ſimile cœlo vel in Labetri, vel in Callionis domo, lucernę de laureatis pendebant poſtibus, & florum etiam intempeſtiva pulchritudo ſeſe alienis anni temporibus interſerebat, Ipſa janua, quantum à lucernis lauroque vacabat, aurea vibrabat cælatura, non ſpiſſioribus quidem laminis exarata; ſed quæ fideliter lignorum vilitatem occultarent. Cum deinde

inde juvenis illius favor me per ſpiſſa obſtantium agmina provexiſſet in interiorem locum, ſi qua eſt jurantibus fides caligavi ad tantæ majeſtatis nitorem, & veriori quam olim Cyneas ſtupore, non intueri viſus ſum coëuntium purpuram regum, ſed ibi omnes deos deaſque adoravi. Et quidem avidiſſime contemplationem in Caſinam conjeci, utique novo cultu mirabilem, & quæ nec flammeo verecundiam demulſerat (ſtabat enim hilari & aperto vultu) neque ſupremum pudorem jugali concluſerat cæſto. At poſteaquam animadverti hæc muliebris conſuetudinis ornamenta in Olympionem eſſe congeſta, omnino credidi eſſe Fortunæ datum, ut deterior ſexus imbecillitatem abjiceret in viros. quippe Olympio obnupſerat flammeo vultum ita per diverſas plicaturas faſtigato, ut utrimque tempora Bacchico cornu elegantiſſime ſignarentur: & ſuper ligaturam, ex qua ferrum pendebat ad latus, induxerat conjugalem cęſtum, ſed tot nodis me hercule, & tam implicata nexuum ſerie, ut videbatur, aſtrictum, ut niſi aliquot annorum labore explicari minime poſſet.

Cæterum ut pompa in medium proceſſit, quo miniſtri ſanctitas auſpicium coeunti-

antibus esset. nescio quis Artistes in candida veste connubii legem ad hunc modum recitavit, novam sane, & quam ideo in tabula descripserat, ne inter pronunciandum laberetur; Vt tu Olympio hanc Casinam conjugem tuam nec attigeris, nec osculum tetuleris, nisi peregre proficiscens & trinundinum absuturus, ut à sinu curiosam abstineas manum, nec adsis molestus noctium arbiter, aut ante sextam diei horam uxoris thalamum temeraria manu recludas. Si quam interea prolem tibi genuerint dii, illam protinus tollas, & gratuito hærede felicissimam augeas domum. Si hæc faxis, tum tibi in uxoris nomen venire licebit, bonisque avibus juncto per exterarum gentium urbes celeberrimis itineribus volitate.

Cum hæ conditiones mitissimo conjugi placuissent, Antistes in Casinam convertitur & hoc quidem cautiorem diligentiam adhibet, quod illius maxime caussa nuptiarum pompa coiverat. Verba autem fœderis conjugalis, in quæ ille Casinam adegit, omnino eiusmodi fuerunt; ut tu Casina non minus virgo sis, quo tempore conjugium hoc vestrum interitus aut legis beneficium extinguet, quã nunc hodieque fuisti cum ad hanc procederes pom-

Sed nec lentus ades. Nihil moramur,
Nobis ò Hymen est satis deorum.
Aut veni citus, aut Hymen valebis.
Nam si lentus ades, licens Cupdo,
Et blandis Venus evocata votiis,
Et dulcí veniet lepôre Risus.
Et quotquot Superum est licentiorum.
Tunc nec ne tacitè marita poscet;
Nec tardum cupidus palam maritus
Castis ignibus Hesperum vocabit:
Aut veni citus, ò Hymen fidelis,
Iucundißime cælitum Deorum,
Aut felix Hymen, ò Hymen, valebis.

Dum hæc celeberrimis cantionibus aguntur, interim religiosam sedem omnemque apparatum avidissimis oculis lustrabam. Sed me præcipue tenuit matronarum puellarumque ordo, qui in Casinio vultu diffuderant mentem omnes ardentibus gemmis, & fulgore serica vibrabant. Neque me fallebat plurimas jam non suo vere florere: sed & medicatis frontibus juventutis revocaverant legem, ut me unicam ætatem cernere arbitrarer mea sponte deceptus.

Cæterum quando splendorem astro-

rum nitidior luna coercet; tanta imminebat divina omnino mulier, victamque cæterarum pulchritudinem castigabat: illa utique quę mihi paulò ante in Fortunæ occurrerat templo. Nihil emendatius natura ea muliere expolivit, nec fata illi dignum amatorem invenient.

Non si Taurus amet, vel falsis increpet alis
Ipse divum genitor, vel spreto Phœbus Olympo
Rursùs in Æmoniis deducat ovilia campis.

Forte idem temporis monumentum meos oculos in ipsam, & illius in me conspectum advertit; oculisque velut telis mutuo icti, tam in imum admisimus vulnus; ut improvisa violentia pene animam submoveret. Et illa quidem subito rubore mutata est, ego vero subsidentibus articulis labens, corpus ad parietem excepi, nihilominus in eam partem versus unde basilicam mulierem viderem, quæ me solo aspectu vulnerabat. Neque satis mirari poteram, cur miserabilis procus tam subito amarem, rudis antea voluptatum contemptor, & humanis suavitatibus intactus. Agebat me discors sententia; & quamquam male dulcedinem amabam, pene tamen voluissem, ut inutiles affectus animum suo mor-

morbo indulgentem reliquissent. Quid enim ex dispari amore, præter privatas acerbitates, aut externa ludibria, sperarem?

Et hæc quidem anxia deliberatione pensabam, cum me excedentis multitudinis tumultus excitavit. Iam enim recesserat Antistes in interiorem domum, & secuta cum Olympione Casina erat, ut quædam quæ ad nuptias pertinebant, secreta consultatione agerentur. Cæteri autem per publicam portam, per quam & ego irrruperam, sese recipiebant in domos.

Et quidem casus tulit, ut indigesta confusione me ad mulieris latus applicaret, quam insanus deperibam. Haud mora, evicit timiditatem audacia amoris, & felicissimæ tunicæ osculum cum modico suspirio tuli; ac ut ipsa sciret me poetam esse, versus subito aliquot invocato Cupidinis numine effudi.

O dea, syderei seu tu stirpi alma Tonantis,
Seu patrem factura Iovem, de numino dextro
Has movisse preces, placataque lumina flecte.
Ecce ignes jussitque pati, jussitque fateri
Nil non ausus amor. Nec sortem despice nostram,
Nympha potens, Cælum cognataq; numina cernis

Pauperibus votis & parco thure vocari,
Placarique tamen. Tibi jam sua stamina Parcæ
Concessere meæ. Vitam si forte negabis,
Da saltem Regina mori; da sydere flammæ
Nympha perire tuæ. Non dignius arserit ales,
Quæ super Eoos extincta renascitur ignes.

Et hæc quidem modico murmure in susurrabam etiam inflexo in contrarium vultu, ut si qui recitantem audivissent tamen in eiusmodi amoris suspicionem non venirem.

Sed quoniam jam aliquot diebus adversi non sævierant dii, timuerunt ne intermissa consuetudine ego me parum meminissem Euphormionem esse. Itaq; in ipso aditu qui ad urbem ferebat, cum adhuc in conspectu meæ mulieris essem, incidi in petulantissimam turbam, & veluti invita modestia prognatam. Iuvenes erant, & diversis quidem coloribus, cæterum unius genere vestis ornati, ut facile apparet servilem manum esse, quæ exeuntibus heris præsto futura consederat, ac cum nescio quis ex illiis quereretur sibi vestigio meo pedem obtritum esse, egoque constantius mendacium increparem, ille ficto acrius dolore fœdissimis detonuit verbis, & præterea in vultum meum tanto furore sæviit, ut dentium

ium ſeries pene ad illam machinam diſcuteretur. Putares ſignum ad pugnam datum eſſe. Concurrunt in me univerſi, ſervileſque animos barbara voluptate, & immerentis injuria explent.

Iam me in terram repetiti miſerant ictus, jam illi volutatum altiſſimo verſaverant cœno; & ni concurrentium pietas prohibuiſſet, credo aliquid gravius moliebantur. Sed illa præcipue matrona, cui acidum paulo ante epigramma cantaveram, poſteaquam me eſſe intellexit, quem iſta amentium rabies violaſſet, clamorem vehementius tollit, ſervitiumque omne ad auxilium meum præcipiti imperio accendit.

Cæterum nihil magis me movebat, quam quod verebar, ne me calamitas mulieris riſui, aut mei etiam mercenarii exponeret. Ille laudabili probitate lachrymas in meo caſu effudit, crebriſque ſingultibus concuſſus meam veſtem obtuſa cultelli parte ab eminentiori cœno purgavit. Cum effuſa deinde procella me jam antea madentem novo frigoris horrore conſtrinxiſſet, ac omnino meum incommodum geminaretur, monente mercenario, cœpi in viam redire, quæ mihi in hoſpitium maxime compendiaria proponebatur.

 Sed

Sed O rerum mortalium mixturam! ô corpora quidẽ noſtra contrariis elementorum virtutibus aſtricta ; animas autem mœroris & gaudii diſcordia gubernatas! Perfuſus pudore tam ingenti, etiam omnis conſilii inops , ominis malignitate turbatus, qui eo die, quo me primum Doromiſo & Fortunæ credideram, me ſolita malignitas fatorum fugientem inveniſſet, pene de extremis cogitabam. Quis putaret in tantis anguſtiis paruiſſe ſolatio locum ? forte ſuſtuleram oculos, ut breviter viderem quæ mihi per civitatis vias occurrẽt turbæ, id eſt, quibus ludibrio in madida confuſaque veſte eſſẽ, cum notæ familiaritatis virum mihi inſperata felicitas, ac veluti iratorum numinum pœnitentia objecit. Is erat Theophr. Ac primo veluti ſomnii vanitate deluſus, lætitiæ ineptias excuſſi; ſed poſteaquam me vigilare vivax gaudii ſenſus admonuit , utraque manu complexus ſum abeuntem (neq; enim me ille adverterat) & in oſculũ familiariter invaſi. Ille pariter gaudio mutus nihil niſi me amplexibus attrivit. Et illum quidẽ ornabat ſplendidor cultus, ſtipatuſq; ſervulorum manu neſcio quomodo videbatur Deæ Fortunæ placuiſſe. Invitavi nihilominus ut in hoſpitium ſuccederet meum (quippe ad oſtium occurreramus) ibi-

ibique animos expleremus longiori absentia veluti diuturna fame marcentes.

Igitur ubi consedimus, primosque consumpsimus jocos, interrogavi Theophrastum, quæ illum ratio in eam regionem teneret. Cum errassem, inquit per diversissimas gentes, & singulæ suis vitiis displicerent, tandem hortantibus amicis in hanc urbem admigravi. ibi continuo eloquens sum visus, & si quid suffragiis populi credendum est, gentilium oratorum suavitatem adæquavi. Præterea deditum sapientiæ putaverunt, quoniam supercilium videbant voluptatibus adversum, & vitam publicæ infamiæ innocentem laudabant. Igitur ad famam aliquantulum promovi, & quod est omnibus divitiis suavius, inveni charissimam matrem, id est fœminam, cujus beneficiis impendi amor potest, quem parentibus debemus. Itaq; & Sophagonis beneficio in altiorem gradum ascendi, & Poimenarchorum unus evasi.

Exercitus ego ad maiorem spem, quasi omnia, quæ à D oromiso expectaveram, consequi per Theophrastum possem. & tu igitur, inquam, in Sacerdotum Fortunæ collegium venisti? ubi audio neminem admitti, qui mortalitatem non deponat: nunquid humilia terrarum incommoda è

divino despicis loco? miserere;& veterem amicum non transmitte Doromiso, sed ipse ad Fortunam & Protagonem benigna manu siste. Ille me arctius amplecti, & luctantibus per suspiria verbis, interrogare cœpit, vellemne in eam viam conjicere securitatem meam, & Deæ Fortunæ judicium expectare. nec dubitavi libidinem meam confiteri: iterumque rogavi, ne veteris & certissimi sodalis studium destituere vellet. Non est ille passus me ulterius decipi; & se vero nec in Fortunæ collegium unquam venisse: nec quicquam à Doromiso expectare potius quam à virtute voluisse. Cæterum si ego forsitan rudis insolentium morem audire vellem, quibns gradibus in ea regione homines ad dignitatem conscendere possint, se, utpote jam peritum, optima mihi fide explicaturum esse. Cum ego hoc avidissime promissum exposcerem, ille hominum statum sapientissima oratione exposuit.

Duæ sunt, inquit, hominibus viæ, quos animus supra vilitatem extulit plebis. Alia quidem tuta, & quam veluti lenia flumina raro tempestates exercent: sed eadem humilis, & ignobili quiete subducta formidini ventorum. Alia vero præceps, & in arduum exurgens; in quam nihil

me-

mediocre cadit. entientes enim in verticem vel improbus turbo in voragines rapit, infra prioris humilitatem viæ, vel ipsa fortuna sustollit, & ingentem felicitatem temeritatis præmium facit. Nimirum qui contenti paterna domo, non dedignantur avorum lectulos. nec insanas spes audiunt vocantes ad negotia, aut servitutem aulæ; eos ego primæ illi & securæ viæ assigno: item illos, qui literis diligenter imbuti hoc primum inter Philosophos didicerunt, felicitatem in quiete animi, non in fascibus aut purpura latere; quique omissis dignitatibus, aut humili stipendio adolescentum animos excolunt aut conditiones quærunt infra invidiam dimissas: illos inquam, quos non offendunt huius semitæ sordes, nec ambitionis cupiditas revocat, meo judico sapientia in disciplinam suscepit & cum iis amat felicitas rusticari. Quos autem in aliud iter cogit æstuantis adolescentiæ furor, aut negotia, aut turbidæ naturæ impetus, aut potentiæ amor, & pene semper aurea dignitas; illi non maioribus plerumque præmiis impendunt miserrimam ætatem, sed tantum illustriori fuco miserias suas excusant. Primum enim plerumque longa spe decepti, nihil ad miserrimam senectutem præter vota &
 curas

Doromiſus deſtituiſſet conatus meos, ſaltem non exprobrarem ignaviç humilitatem meam, & ille in contrarium amiciſſima contentione certabat, & ſi, inquit, ad gloriam feſtinas, Euphormio, velis à ſapientibus laudari, qui modeſtiam & virtutem amant, opes autem & purpuram, veluti generis humani ludibria, contemnunt. Neque te ingenioſus animus ad ſpes improbas extollat: vix eſt induſtriæ in aulis regalibus locus, niſi ſi illa ſummis divitiis nitatur, & ut ſuperi Dei cuncta laboribus, ita medioximi divitiis vendunt. Iam non ſapientiæ ſtudiis informare juventutem cauti parentes debent, ſed aut turpi aut mercenaria arte, id eſt, Veneri aut Mercurio commendare. Nam ut ancillis non patebant Matutæ limina, niſi uni quam matronæ colaphis urgebant; ita raro Fortuna pauperes in templum ſuum recipit, id eſt, in principum domos, niſi quos ad publica ludibria deſtinat. Ego ſane Poimenarchus pene miraculo evaſi, & puto, ſi illam dignitatem captaviſſem, adhuc me inanis umbra fugiſſet. Tu quoque virtutibus incumbe, & illç vel incogitantem extollent, vel ipſç præmium tibi erunt, turbidas omnium partes ex tranquillo ſpectanti.

Dum inter hos ſermones verſamur,

& ille amoliri à me inanem honorum libidinem tentat, ego vero ignobiles privatorum tenebras persevero fastidire, cœna pertinaciam utriusque opportune diremit. Nam exoraveram Theophrastum, ut apud me illa nocte esset, & severitatem serii sermonis mitioribus jocis temperaremus. Placebat consortio nostro secretum & vacuum triclinium poscebamus, ne in publica stabuli mensa ad gravitatem cogeretur amicitia tam familiaris. nec ullum ex domesticis Theophrasti admisimus; sed mercenarius meus utriusq; pocillationi suffecit. minus enim verebamur, ne conductitius ille & externus effusa colligeret verba, & in secretorum notitiam perveniret.

Igitur licentius collocutis, etiam de veteribus amicis mentio incidebat; cum de ministris Theophrasti, ad ostium triclinii astans, adesse Anemonem significavit. Ego de mensa exilui lætitia plenus; statimque ad cellæ aditum decurri; & Anemonem tenui barbula auctum, cæterũ pristinam candoris imaginem servantem, optima fide amplexus sum. Ille me non perfunctorie salutavit, sed tam examinatis verbis, ut jam ab exordio timerem, ne exculta prudentia labefactum amorem significaret. Posteaquam vero invitatus

ad

ad mensam consedit; & ego attentius circumspicere omnes nutus cæpi & muta quodammodo mentis verba, tum non me fefellit diutius, intimam charitatem, quæ quondam animos nostros miscuerat, inflexione morum aut oblivione esse corruptam. Itaque & ego prudentius agebam, licentiamque amicitiæ, quæ libertatem jocorum, & nudæ mentis simplicitatem amat, astute coercebam.

Cæterum illud mihi præcipue admirationem movit; quod in antiquos mores suos veluti professa lite pugnabat. nam ut olim discedens ad superstitionem reliqueram pium, ita nunc alternis vocibus ad ludibrium religionum abutebatur; neque me latebat eum affectata impietate ejurare ineptiam prioris sanctitatis, & velut virilibus vitiis testari se ab ea imbecillitate recessisse, quæ aut Deum aut homines timet. Nam & de literarum studiis tam constanter tacebat, ut etiam occulte barbarorum ageret causam, qui eruditionem contumeliis vexant. Equi, tubæ, atque arma successerant antiquis sermonibus, & omnia ægrius audiebam, quoniam non studio bellicæ rei, sed inani vanitate superbæ indolis jactabantur. Illud tamen solicitabat interdum iracundiam meam, quod paulatim in superbiam decli-

clinaverat ſermo; ut jam nec occulte dedignaretur parem.

Ac ut turbulentus juvenis non mediocrem cænæ partem mendaci jactatione conſumpſit, intraverunt ciharædi, & aliquot ſatellites illius, tam vagis ac petulantibus oculis, ut facile ex miniſterio dominum agnoſceremus. Pudebat omnino Theophraſtum, (erat enim Anemoni familiariſſimus) nec diutius in illa petulantia duraturus videbatur, cum Anemon me ad pervigilium invitat, quod ſuaviſſimis, ut aiebat, virginibus conſecrabat; quamquam & conjunx ſibi eſſet, cuius pulchritudini, quicquid eſt puellarum facillime ipſe donaret, ſi vellem conſentire in jucundiſſimum laborẽ, jam non imperitas Academiarũ voluptates; verum delitias politiores guſtaturum.

Non diſſimulabo vitia mea, ſordeſcebat mihi literarum nomen, & inexpertam procerum vitam velut eruditiorem nequitiam optabam. Itaque facile ingratum laborem promitto, cumque jam tenebræ ad illam licentiam invitarent, & ipſe Theophraſtus ſe recepiſſet domum, ego cum Anemone, per ignota urbis compita, cum ſervis omnino tribus & occentoribus aliquot pergo, nec id mihi à principio moleſtũ erat; & augurabar magnificam

cã voluptatẽ, quoniã ipsis proceribus placebã. Sed posteaquam ultimus vesper effusæ licentiam plebis revocavit indomos, & jam nulli occurrebant, nisi præsidio facum, aut latrociniorum suspecti, exigebam ipse ab animo meo, quo bono frueretur intempestivo aeri commissus, inutiliter etiam vigil, & alieno arbitrio felix. Quippe nos diversis forribus Anemon sistebat, & deinde progressus ad alias domos, iterum jactatione aures meas in via rerum symphonia onerabat. Itaque jam primum fatigatus occultis suspiriis supplicabã otio, ut me respicere vellet, & ab inquieta voluptate revocare; veluti qui primum maria subeunt, jam ipso territi portu terrarum commoda & navigii difficultates narrant. sed me plane gravior calamitas à tam exigui mali sensu reduxit.

Quid est horridulis, dii deæque,
Quid est, Numina, dulcius tenebris?
Si mortalibus ut quieta nox sit,
Lux quæ pervigil imperat laborem
Ponto mergitur; & laboriosa
Cessant pectora, pallidæque curæ
Paulatim tepido annuunt sopori?
Et tantum licet aut libidinantes
Nigris prodere morsibus puellas,
Aut nutu refugo, unguibusque duris
Vlcisci juvenum salacitatem.

Cum

Cum lites Venus inſerit iocoſas?
Hac certamina noctium vigebant
Cum Saturnus erat. Sed iſta peior
Ætas munera perdidit deorum.
Nunc aut inſidiæ latent tenebris.
Aut incendia territant tenebras,
Et vis impia, perfidumque furtum,
Quale non tener imperet Cupido.
Quid eſt horridulis, dii deæque
Quid eſt, numina, triſtius tenebris?
Si nullis tenebris laborioſa
Ceſſant pectora, pallidæque curæ
Iam nuſquam tepido annuunt ſopori?
O Di! quis ſupereſt locus quieti.
Si lux pervigil imperat laborem,
Et mortalibus inquieta nox eſt?

Cum enim bivium tranſiremus, graſſatores quidam nocturni improviſo impetu noſtros primum ſatellites invadunt, nos deinde eiuſdembelli motu ſpe prædæ involvunt. Prima ſorte incurrentium rabies inciderat in citharas, quas fæde laceratas cum huc illuc inſtar Thraciæ feritatis diſperſiſſent, in artificum involant ora. accurrimus implorantibus miniſtris, palliiſque circum lævam inductis ad nocturnam accingimur pugnam. Graſſatores longioribus haſtis dimicabant, & utrinque præfixis. Nobis breves gla-

gladii erant, & ut mihi videbatur audacia minor. Obruerant faces ictibus crebris, & in obſcura nocte nos in tutiori nequitia laceſſebant. Iam Anemon aliquot ictibus fatigatus circumſpiciebat iter ad fugam, & me viarum in illa civitate imperitum crudeliter deſerebat, cum vigilum cohors, qui in diverſis partibus urbis excubabant in cædes & latrocinia armati velut facta indagine noſtram aciem includit. graſſatores autem, qui ſæpe ex eiuſmodi venationibus evaſerant, neſcio qua ſolertia eluſerunt circumſtantium manus. Ego vero cum Anemone, & ſervulis, & omni ſymphonia captus, non incidiſſe in manus civium, ſed tantum prædones mutaviſſe putabam, nihil enim mollius ſæviebant. Quippe nos planos eſſe & intentos in rapinam arbitrabantur. Dubitavit Anemon, an dignitatem nominis furenti opponeret turbæ; ſed veritus ludibrium inter æquales ſuos, ſi divulgaretur facinus, tamdiu inter verbera duravit, quamdiu credidit contentos caſtigatione vigiles tandem dimiſſuros eſſe. Sed ut coſtodiam in craſtinum durari audivit, & nos tribunali ſervandos, non amplius cunctatus, quis eſſet, & quomodo in latrones, incidiſſet, non ſatis credentibus exponit. Quippe Anemonis.

nis nomen non mediocre erat in illa civitatis regione, (nam in eadem habitabat) & in illa cohorte duo mercenarii erant, qui diurnis ſtipendiis ipſi domum ædificabant. Igitur tam avide in Anemonem vultus obvertunt, ut proh nefas! dum incautis manibus admovent faces, delicata barbula, & cum ea tot unguentorum & pectinum labor arſerit. Exclamavit Anemon, deſperatione plenus, & niſi me fefellit rabies oculorum, dubitavit, an tanti dedecoris riſum ſubita evaderet morte. nec minus attoniti ſatellites contumeliam & verbera tam ruſtice excuſant, ut jam vapulare malit Anemon, quam ſe verberatum tam publicis vocibus audire.

Ac ut primum interquievit tumultuantium clamor, ipſe ad mortis triſtitiam mæſtus proripuit ſemet è turba, meque ſedulo ſervante veſtigia, ad domeſticas fores pervenit. Dimiſerat ſymphoniacos omnes, & importunius vexabat pulſibus limen ſuum, ut jam ego pene furenti nec audirem blanditias adhibere. nec intromiſſus quidem, pacatius in familiam egit; trucique imperio, neſcio quid, de ſervitio queſtus, duos ex illis contumelia verborũ, ruptoque capillamento objurgavit. In me deinde ficta ſerenitate intuens, procurare in craſtinum corpus juſſit, tum mihi lectulum

lum ſterni, nec ullam hoſpitii benignitatem denegari. Ipſe in cubiculum ad uxorem ſeceſſit, ut opinor, tragicæ noctis furias muraturus in ſocium.

Ego vero expectatione voluptatis fraudatus, cũ triſtiſſimum caſum ſecuro proſequerer riſu, in altiſſimum ſoporem delabor. Prima deinde luce diſcurſantis familiæ miniſterio excitatus, non omiſi pertinaciam conſilii mei, ſed omnino ad Doromiſum conſtitui ire, ſuæque miſericordiæ commendare eruditionem meam. Igitur ubi cultum meum diligentius polivi, rogavi, num Anemoni vacaret, diſcedentem hoſpitem videre. Ille ad ſe in cubiculum venire jubet; nec contentus tot officiis, ad uxoris conclave benigna manu ducit: fortaſſe ut oſtenderet felicitam ſuam, & quam egregia forma beatus frueretur. Stabat ad ſpeculum uxor, vexatamque ferro comam ancillarum miniſterio torquebat. ac tum juſſa hoſpitem ſalutare, intermiſit paululum cultus, vultuſque humanitate pleniſſimos in me convertit. O Deorum ludibrium! erat eadem mulier, quæ mihi pridie in Fortunæ templo confuderat mentem, ac deinde in Olympionis nuptiis, neſcio quam auram felicitatis liberali fronte ſpiraverat.

Quis

Quis animum meum pingeret, qualis in Anemonis cubiculo fuit? hærebat ambigua lætitia ſuſpenſus, & turbatas in expectato negotio vires non ſatis fortiter revocabat. Illud tamen præcipue timebam, ne quod argumentum amoris convinceret frontem. Cæterum pridianæ noctis moleſtiis hoc ſpectaculum jam bene emiſſe, jam in felicitatis portum per turbulentæ noctis tempeſtatem veniſſe credebam, jam agebam gratias libidini meæ, quæ, in illam mulierem, veluti conſilio, inclinarat. Sed & mulier, veluti quodam monſtro confuſa, nihil niſi me intuebatur. Ego more gentis uſus ſum; & humilem vultum ab oſculo pallę ad matronam ſuſtuli, & titubantibus verbis, communem quidem humanitatem explicui; cæterum omni nutu; & furtiva oculorum mollitie meus amor ſatis intelligenti loquebatur. Iam ego Anemonem diligentius ambire, jam æquiſſime ſuperbiam ferre, etiam quærere cæperam moras, & in eo voto defigi, ut me illo die invitaret ad cænam. Sed jam ſatis indulſerant fata, & oportet ſpes amantium longius trahi. Itaque conſumptis omnibus moris, excedo è cubiculo mæſtus, & tantum in ſpem redeundi vivens.

Neque multum moratus heſterni itineris

neris veſtigia relegi; & in exteriori Doromiſi atrio cępi cum cæteris expectare, dum ille ad Protagonem exiret. Et cum aliquandiu vagus, modo de Doromiſi potentia, modo de Anemonis uxore cogitaſſem, forte incidi in illum, qui pridie me ad nuptiarum deduxerat pompam. Ac ut me ille agnovit, tandem oportune adveniſſe, lætiſſima fronte, prædixit; ſubſiſterem tantum in atrio, donec ad Doromiſum laxata negotia promitterent viam.

Plurimi mecum in atrio erant, & Doromiſum cum libellulis expectabant. Præcipue juvenis quidam impiger, ſi quid conjicere poteram ex vibrantia oculorum, cæterum artificioſis cincinnis pene ad muliebram mollitiem excultus, ſe applicaverat homini, optimi vultus, &, ut arbitror, melioris ætatis, quam præmatura canities ſimulabat.

Cæterum exaudiri eorum ſermo vix poterat: ſed vehementia vultus acerrime loquebantur, dexterarumque argutis motibus, & ſine arte excitatam ſequentibus mentem. Vicini mihi erant, ut, ſine ſuſpicione, hærerem ambulantium tergis. Capturus itaque ſermonem utriuſque, ſi quid forte è re mea audirem, in illorum veſtigiis eram, cum ex illo ſene au-

audio antiqui poëtæ verſum, qui olim diverſa fatorum dona æſtimans, nō omnes poſſe omnia admonuit. Quid tu, inquit, mœſtus es, adoleſcens, quem pulcherrima dote dii auxerunt, id eſt, inſigni patrimonio, & quod iſti eruditi vellēt omni doctrina emere? quid doles tibi ingenium ad diſciplinas tardum eſſe? num ideo minus faſces ſubmittentur tibi, & litigantium turbæ? erras, mihi crede, ſi quid putas ingenioſius eſſe auro, aut ſapientiam non venalem, quæ ſæpe mulierculis in patrimonii partem datur. Tu modo, cum Doromiſus ſe in conſpectum dabit, aude accedere ad genua, & aliquod ſacerdotium petere, quo Fortunæ & Protagoni deſervias. Iam enim illi Sacerdotes jura populo dividunt; & tu facile in id collegium venies. Habes enim ſymbolum tecum cui veluti machinæ nulla ſecreta aditum negant.

Tum ego diligentius cogitare mecum cœpi quod eſſet eiuſmodi ſymbolum cui veluti fulmini omnia paterent, cum progreſſus ex limine ſervus, idem cui paulo ante commendaveram artes meas, me, cum juvene illo, in interiora ædium ad Doromiſum manu duxit. Pauci ſequebantur á tergo, quos Atriēſi illuſtrior gratia commendabat. Ego vero nihil medio-

diocre expectabam, tanta benignitate admissus,& jā spes improba concipiebat dignitates, quarum gratia in Anemonis domo tentarem conjugis fidem.

Vt vero sum in interiora perductus, omnia auro argentoq; vibrantia insolitam aciem fefellere; majestas deinde locorum, & animus spe metuque perturbatus, quicquid prudentiæ conceperam, & verba quibus ad Doromisum destinaveram uti, pene submovit. Ille in communi veste erat, & per triclinii spatia satis truci majestate ferebatur. Ego in genua decidi supplex, & nisi quod precantis humilitas in contemptum transit, etiam vestigia ambulantis aut vultu aut pallio verrissem. At juvenis, cuius ego sermonem paulo ante captaveram, audacius ad Doromisum venit, osculatusque dextram tam felicem lepidissimis verbis in hunc modum peroravit. Et cœlestibus diis, & nostris destinatis religionibus parendum est, felix quem servitus Deorum in veram libertatem asseruit. Ego Fortunæ Numen & potentia Protagonis, teque dispensatorem utriusque, semper veris honoribus colui, semper in familiam vestram venire adnixus sum; certe non invita Fortuna, quæ mihi hoc symbolū ad te dedit, ut me in domum suam, & Protagonis clien-

clientelam adſcriberes; & ne gravis in tantam aſcenderim ſortem, utrique mille pondo optimi thuris annua devotione promitto.

Hæc effatus, occluſos diripuit ſinus, extraxitque mirantibus nobis deæ Fortunæ ſignum. Erat imago Protagonis, ex aurea planicie exurgens, in cuius dextera parte ſcriptum erat, *Decies*, in ſiniſtra vero, *mille*. Nunquam humanior Doromiſus, ut poſtea intelleximus, fuit. certe porrexit juveni manum, & gratulatus eſt de indole, & ingenio, deque cæteris virtutibus, quas omnes in hoc legerat auro, advocatoque ſcriba, publicis inſtrumentis ſacerdotium cum tribunali dari juſſit.

Poſt hæc ego lentis paſſibus ad Doromiſi latus veni, &, compoſito vultu, ne ipſum non timere viderer: ego, inquam, minus explicabo meas dotes, quoniam vobis diis omnia patent. cæterum induſtria mea perfeci, ne quis eſſet, cui Muſæ profuſius de artificiis ſuis diſpēſarēt. Que res, ſi me Protagoni, tuis auſpiciis, commendabit, & per hunc me Dea Fortuna reſpiciet, nihil majus mihi imputaverit Apollo, quam quod ipſi tam precioſæ ſervitutis gratiam debeo. Audito ille artificii nomine, diutins hæſit, & quam artem

tem profiterer, diligenti attentione quæsivit. ego iterum Musarum disciplinam me afferre significavi. Cum ne tum quidem meam mentem percepisset; me in interiorem porticum vocat, ubi depicta humilium artium instrumenta toto parietum contextu explicabantur; mallei incudesque, & spirantes fornacibus ignes, alterius parietis exordium vivis coloribus impleverant; in altero vero marmorum species erant, & rudium lapidum politissimæ formæ: mallei deinde, & radii latiores; plumbum quoque, quod tenui filo propensum de ædificii rectitudine sua inclinatione judicat. Post hanc Latomorum scenam erant fictilium statuarum descriptæ rationes. Nec longe pictor ipse suum artificium expresserat penicilli figura, & ostrearum conchis, quas veluti dilutis coloribus inundabat. cithara deinde, atque lyra, & laboriosæ testudinis fides, velut in honorem saltatoriæ artis, ex aurea tabula spectabantur. Supremus hortorum cultus erat, & deducti industria fontis.

Hæc me omnia intueri Doromisus jubet, si forte invenirem illam artem, quam ego Musarum disciplinam appellaveram. Tum ego, intellecto nominis errore, me modeste artificem esse negavi;

aliquid nobilius parentum Fortunam aperuisse mihi, & ingenium à vulgi sordibus secretum. Me literis esse excultum, me naturæ humanitatem mitium studiorum disciplina expolivisse. Audito ille scholastici nomine fastidioso, primū nutu aversatus est perorantem; ac modico deinde risu jam trepidum, jam pavitantem perstrinxit, & cum à seculi industria alienum appellavisset: Existimaveras forte, inquit, ad ludimagistrum advenisse, qui tuis scientiis inter famem & argutias uteretur. Neque longius moratus, me, veluti atroci fulmine damnatum, & ex animi sopore marcentem, inter mussantem familiam, meæque temeritatis accusatores reliquit.

Egens ego consilii, cum tenacem meæ sortis malignitatem devoverem, quæ omnes meos conatus frustrabatur, ad inhumanum limen revoco gradum. Ac, ut primum ad exteriores fores extuli pedem conspicatus in vicinia locum, qui commoditatem secreti monstrabat, eo me ad lugubre solatium contuli, ibi omnem miseri vultus constantiam omisi, indulsique profusius gemitibus, & ad satietatem me lachrymis explevi,

Proclamabam in illa solitudine, Fortunatos artifices esse, & ubique Polycle-

tum

tum aut Myronem pro Apolline invocandum; interdum irascebar amicis, quorum alii feliciter scelesti esse non poterant, aliis reverentia virtutis obstabat. Redii demum ad consuetudinem meam, & ipsi regioni iratus, indignantem furorem his sævissimis versibus expressi.

Infanda tellus, quæque vix peior Stygem
Vehit profundis apta suppliciis humus;
Quousque sævos, misera, lassabis deos.
Experta fulmen? tene non fregit satis
Nuper per omne d.ra supplicium lues?
Virtute pulsa cesserat mæstus dies.
Et omne tuta nocte regnabat nefas,
Tunc atra Erinnys squalidum movit caput,
Caput Cerastas movit, & facem manus
Linguaque (& illam sibilo auxerunt coma)
Livente dixit; Ite gentes perfidæ,
Ite, ite in arma, quæque patrastis diu
Hæc vindicate scelera. Non omnis sat est,
Ni sponte fusus gentis in pœnam cruor.

Sic illa duxit, postque neglectos deos
Huic paruistis. Tunc quoque & mortes nouas
Didicere fata. Perdidit natum pater,
Abiit cruenta fratris in jugulum manus
Civisque quernis frondibus merces fuit;
Sed interempti. Quantus ab priscum decus

Populatus alto vertice infandam diem
Porrexit ignis? Iacuit infelix honos,
Et mortuorum. Turpis in manes furor
Vrnas parentum sparsit, & quondam leve
Tumuli cadentis mole depressit solum.
Sic quæsiistis nempe depulso die
Reges, deosque post noctis malum
Iubar reluxit. Pervicax gentis furor
Quid peius in tormenta sollicitas deos?
Severiores forte non pœnas habent;
Habent easdem. Rursus increvit nefas,
Dolus, libido. Rediit infandum scelus
Et nuda virtus sordido jacens situ
Discit superbos divitum fastus pati.
Iamiam recedo. Præveni ultores Deos,
Quisquis times perire. Non stabit diu
Ductore cæco, turba quam Plutus regit.

Cum effudissem hæc in Eleutheriam probra, tumentemque animum sublevassem, cœpi à me repetere rationem tanti doloris: & velle callidis argumentis fallere consciam mentem. Quod enim? quod delicatulum recocta purpura non involuit; quod tunicam vermes Assyrii non infestant: quod non frequens servitium ad nutantis imperia pendet, ideo culpare fata sustines, & veluti cum diis disputare? quasi magna sint æstimanda, quæ Fortuna ignavis dare solet, vel facinorosis cri-

crimen. Non vides æterna confualia esse, & ad turpissima animalia immerentes coronas deferri? Ex ipsis illis quos miraris, quisque per virtutem promotus est.

Si es magno animo, honores infra te judicabis, qui te tam pertinaciter refugiunt, & Fortuna etiam infesta tibi favet. Confer te in solitudinem aliquam; subduc hodiernæ ambitioni vitam. habebis consortium Musarum, & virginibus commodius frueris in secreto.

Eludant ignavissimi homines ut volent gloriam literarum: illi & suis voluptatibus sopiti, neque jam integri vivunt, & cum eos interitus occupat, etiam nomen & fama moriuntur, & totos tumulus accipit. Alumni literarum nesciunt fatorum legem, & tum maxime vigent, cum extinctorum desiderium perennis memoria illustrat.

At enim in Lusinia ex primis gentibus venis; & Themistius apud suos eadem dignitate florebat. Claram stirpem tenebris premi grave est, & abire à parentum luce. Succedunt avis meis servulorum stirpes, & me parem erubescent quibus imperare maiores dedignarentur. O hominis curæ indigno dolore obstrepentes! quasi aliqua bona perpetua sint. Nul-

la putris in ſylvis arbor aliquando non viguit, & quæ jam proceræ ſunt initio laboraverunt terram frangere, & debili faſtigio emicare. Paſtoritia Lavinii cohors plures humano generi duces dedit, quam olim greges paverat. Et miſeri Scytharum exſules (quis crederet?) tandem Arſacidarum famam ſparſerunt, pene mundum cum Romanis partiti. Qui hodie florent, in autumno ſuo decident, etiam fortaſſe calcabuntur. Maiores tui initium ſui ſplendoris habuerunt; & nihil æternum mortalitati indulgetur. Quid doles, ſi finito magiſtratu Fortuna ornamenta repetit: nec quidem ab omni gente, ſed ab uno Euphormione. Quam diu cognati florent, & familiæ tuæ miſereri non potes, & lachrymæ, quas in aliam ſpeciem ſubornas, plus ſuperbiæ habent quàm pietatis.

Quid deniq; tibi adimitur tantis queſtibus dignum? tene à lilluis exculſerunt ignavia majorum, & res domi arctiores? Te agnoſcere veretur cognatus, ne ærarium ſentiat familiam eſſe auctam? Erras Euphormio, ſi non putas eſſe aliquos calamitoſiores. Neq; tu à Principibus quartus es, & tamen aliquid ſupra Æſculapium colis.

Non vides ipſos deos curis etiam fatigari,

gari,

gari, nec te illa Nympha admonet, molestias non hominibus tantum graves, sed & in immortalitatem valere, cuius nomine isti versus circumferuntur?

O patria, O arces, O dulcia tecta parentum,
Vnde avus, unde pater, tres unde ex ordine fratres
Sceptra tulere mei, mene O agnoscitis arces?
Illa ego sum, cui vos cunabula chara dedistis,
Et patrio ingentem cultu jactastis alumnam,
Stirpe deas, & fronte deas, & sydera vultu
Cum premerem, amborum spes ambitiosa procorum,
Nunc conjunx vidua, & vani cum nomine regni,
Rupibus è nudis, longique è carcere montis
Excedo. Sed & hic causas infesta dolendi
Disponit fortuna mihi, monstratque colendam
Quæ mihi successit, quique ab de corpore nostro
Debuit esse puer. Nec iam contendere promptum.
Damnavit dudum miseram, fecitque nocentem.
Cum tali certasse viro. Iam cedere divis
Felicesque sequi iuvat, & subscribere fato.
O dolor! an potui victos inflectere vultus
Despectosque orasse viros? Ne credite vivam,
Iam dudum perii, iamdudum extincta supersum
Et vivo & morior toties. Me funere longo
Nempe mori decuit, quæ tot per sæcula clarum
Induco tumulis suprema Valesia nomen.

Cum servires, Euphormio, summa votorum erat, aut catastam aut carceres vitare, nunc fastidis adoptivi patris opes; & si Fortuna ad arbitrium tuum fa veat, illam licentia ambitionis, & desideriorum immodestia fatigabis.

Persuadebam animo male credenti, vera esse quæ loquebar; & prope impetraveram pacem, cum ecce consumpta lachrymarum nube, veluti mihi Solem fortuna reduxit. Cum enim ad Theophrastum irem, mutuis questibus cum eo Fortunæ contumaciam vexaturus, intellexi eum quidem domi non esse, cæterum anum quandam minime in illis locis usitatam, bis me jam in illis ædibus quæsiisse. Adhuc illi loquebantur, cum ecce mulier in limine erat, prolatasque de sinu tabulas tradens, è re mea fore dixit, si quæ in ea cera mandabantur, curavissem. Erant autem tabulæ ad exactam opulentiæ luxuriem consignatæ. Involuebatur tenui serico cedrus, & eadem gemma sex locis fidem literarum una imagine sanxerat, ab utroque latere ceræ pendabant uniones, & ipsi molli serico ad cælaturam pertinentes; ut jam mihi cortex non quotidiani saporis suavissimam medullam polliceretur.

Gaudio itaque tumultuque plenus, fran-

frango vinculorum moram, apertaſque literas in hæc verba conſcripta lego. Quæ ſim neque intelliges ex nomine meo, neque ex ea quam huic ſecreto delegi. Si dignus es quem amem, jam in oculis meis incendium vidiſti, & miſertus es; non eſt ea vultus mei duritia, quam non penetret ignis latens. non poſſum erudita niſi doctis complexibus delectari, & potentias plurimam amo. Si cras deſcendis ad Fortunæ fanum, ibi te forte amicum numen inveniet. Vale. Perplexus ſignificatione tam confuſi amoris, ſevocavi ancillam, juſſique ſi ad matronam rediret, omnia quidem quæ in poteſtate eſſent polliceretur; ſed ſi aliquid forte peccarē, certe non iraſceretur mihi, ſed ignoſceret potius epiſtolæ, quæ nihil me aliud docebat, quam dubitare.

Dimiſſa muliere, cum jam ſpe craſtini pacatius Doromiſi ſævitiam ferrem, quærere cœpi, num Theophraſtus foris promiſiſſet ad cœnam; & dulciori triſtitia etiam ſolitudinem in ſolatium petebam, cum ſe mihi Iulianus dulciſſimo amplexu confudit, qui in Theophraſti familia princeps, arbiterque ſecretornm, me ad Doromiſum non ignoraverat ire. Et, ô te, inquit felicem ſi Doromiſus ſpes ingentes præcidit, & vanitatem tuam ſal-

tem ſubito foras excluſit. Sciſcitabar ego faſtidii cauſam, & cur humanarum rerum culmina tanta contumacia damnaret; quia, inquit, & ipſe Theophraſtus, antequam Poimenarchus evaderet, nunc magnatibus charus, nunc ipſa gratia periculis oblatus, documentum mihi fuit, quam ſit difficile, tam levigatum iter ſine caſu terere. Et ipſe olim fortunę ludo verſatus, jam contemptu vindicat miſeriam ſuam, & aliis de littore ſaxum oſtendit. Sed maxime quidem Leucomus tibi in Delphio vetuſta amicitia conjunctus, optimatum familiaritate pene periit, qui contempto littore aliquantulum in altum evectus eſt; ſed & naufragio proximus fuit & tabulam ſui voti judicem diis æquoris perſoluit. Tunc & ego non mediocri riſu amicitiam noſtram laudavi, quod inter eos coiviſſet, quibus Fortuna eiuſdem ſtudii amorem faciebat: rogavique ut fuſius exponeret, quomodo magnatum favore Leucomus pene in ruinam incidiſſer. Et ille: ſcis, inquit, quis fuerit Geragathus? integerrimæ famæ erat, & in eo Fortunam invenerat virtus. Huius filius Leucomus olim familiariter uſus eſt, & quis non ſperaſſet hanc illi amicitiam cauſam omnium bonorum fore? quæ etiam eius ſalutem e-

ver-

vertebat, nisi obstitisset minimus fratrum solus omnium dignus fastigio suæ domus.

Admiratus ego tantum nefas, cuius id piaculum fuisset, interrogavi. Maior, inquit, illius familiæ Iovis sacerdotio præfectus fuit, iis conditionibus, ut de regionis more libationes ab aris in paternam descenderent domum. Sed cum ille mentem in Græciam misisset, ipse tam misere aberravit, ut nec in regionem perveniret, in quam proficiscebatur, neq; viã reditus in corporis domiciliũ teneret.

Igitur ad aram frater vocatus, illo utique junior qui mentem quęrebat, in insulam, & quod antiqui sacerdotes faciebant, etiam in vaticinium succedit. Etenim statim affari cœpit syderum orbes, nec tam in oracula erudito hiantis soli spiraculo, quam numinum præsentia uti. Neque diu mortalitas hunc favorem cœli incolumis tulit, & jam animi valetudo tantis Deorum muneribus fatigata parum supra fratrem erat, cum mater tot filiorum vivis funeribus pene ad mortis tristitiam compulsa, se in collum Geragathi conjecit, & manantibus lachrymis utramque faciem rigans, quamdiu, inquit, te privatum conjugem habui, genui tibi liberos capaces fortunę nostrę, & quos agnoscere

maiores nostri possent. Sed posteaquam senectutis tuæ otium importuna dignitas fefellit, visa est felicitas dedignari stirpem tuam, quæ non erat inter fasces concepta; & exemplo Medeæ exhaurire Æsonis veterem sanguinem, ut sanctiori succo venas tuas & domum repleret.

Nisi quid in te est, etiam superstites excindimur, & cum Æmilio inter duo filiorum funera triumphamus. Non veteris ludi memor, vel intempestiva libidine accensa, quo die in hoc tribunali collocatus es, petii ut liceret antiquarum noctium consuetudinem inire; nec jam aliquid rogo, nisi hunc laborem à te familia labens imploret. Si frustra conatus eris, at majore solatio moriemur, non ignavia nostra, sed fatorum crudelitate orbi.

Hic Geragathus mœrore impeditus, postquam diu suspiravit, quod ad ea, quæ uxor rogavisset, mature deliberaturum refert. Consilio quam strenuitate omnia salubrius geri. Cæterum de liberis dolorem tantum esse, quantum hæc vita & fessa laboribus senectus ægre ferrent. Mox ingerere probra cepit, & Leuconum omni verborum contumelia lacerare; illum esse, qui inconsultis studiis distraheret imprudentiam adolescentum, & ina-

& inanibus superstitionibus juventutis impetum consumeret; toties cælum & numina inclamando effecisse, ut nec filius cælum teneret, & amitteret terram. Adeo sanctorum hominum conditionem infamia inundavit, & paucorum vitium liberali adolescentem ingenio abeuntium, etiam innocentem modestiam proscripsit.

Supervenit interim declamanti patri filius, ille scilicet, cuius mentem ita dii ornaverunt, ut suum in fratres peccatum excusent, obortisque pene lachrymis cæpit amoliri à Leucomo tam inepti facinoris invidiam; illum ab iis moribus abhorrere, nec fucatæ aut crudelis pietatis juvenibus esse authorem.

Hæc ipse juvenis ad Leucomum incorrupta fide cum detulisset, adjecit, non mitigatum modo senem fuisse, sed vincente iracundiam fide, si quid in eo esset, prolixe pollicitum, se reconciliationem beneficio firmaturum. Ille vero incertis magnatum amoribus fatigatus, velut instabili æstuantis maris motu, atrocissime damnavit studium suum, qui & ambitionis mala sciret, & tamen nonnunquam amicorum precibus exiret ab otii umbra.

Tu quoque si tibi victurus es, Euphormio

mio, cedo dexteram in ſapientiæ pignus. Si te illi beati temnent, certe illorum ſtoliditatem eodem munere,proſequeris: Contemptus, ludibria, joci, tela ſunt omnibus data: & ſecurius è latebris emittuntur.

Inter hos ſermones advenerat Theophraſtus, & cum pauca in Iuliani ſententiam dixiſſet, ad illum præparata intravimus cœna. Ibi pretioſa fercula argento ad menſam ferebantur,cæteræque deliciæ erant, quas optima mater illius familiæ ingerebat. Exactæ ad valetudinem dapes niſi ad ſatietatem invitaſſent, triclinium tam caſtigatis feneſtrarum ac parietum commiſſuris,ut rimoſior eſſet uter in quo Æolus ventos Vlyſſi credidit, & ut aer frigore inhorruerat, duo famuli ad largiſſimum ignem ſubinde cumulata ligna prodigebant.

Itaque ad tam elegantis triclinii cultum & oculos & mentem advertens, prodebam ſuſpiriis animum meum tam quietæ felicitatis admiratione ſuſpenſum.

Nec tenui lachrymas, alienis commodis admonitus calamitatis meæ, & certe, inquam, Theophraſte, facile eſt in eiuſmodi vita negligere magnatum opes, & non quærere aquam poſito in ingentibus undis. Ego vero non aliter

ex-

explebo animo dolorem, exprobrantis ſibi fatorum odium, quam ſi mihi quæ in cæteros optimates argumenta, velut arma, diviſiſti, in tuam quoqne fortunam convertero.

Ad hæc verba ille modeſtiſſime ſubriſit; & ne me longior invidia perturbaret, ſcis, inquit, tantum vitio noſtro voluptates degenerare à pulcherrimo fine; Deum munera eſſe, ſi adhibes modum, quem plerumque intempeſtivæ libidines corrrumpunt, neque aliquid eſt tam molle, quo ſeveri homines ſancte uti non poſſint. Iam vero quantum ſit corporis commercium cum animo, morborum faſtidia monſtrant & dolores, qui in perpetuã ſui contemplationem animum tenent. Itaque demulcendus eſt tam familiaris mentis comes, corpus hoc inquam, ut eã nobis ad ſtudiorũ ſublimitatẽ permittat, nec occupet importuno ſodalitii jure. Mihi crede, vix in anguſtiis aut curarũ ægritudine eſt litteris locus; & ſapienter maiores noſtri Solẽ omnis lætitiæ datorem Muſis præpoſuerunt. Nam ut animũ nimio luxu ſolutum nervi ad ſapientiæ inveſtigationẽ deſtituunt; ita niſi impetraveris veniã à corpore honeſto veluti ludo, fruſtra tentabis conciliare animum literis propiore ſolicitudine intentum. Nullo æſtu Apollinis

cale-

calescet injuriis hyemis apertus; & ipse Homerus nunquam securius deos vulnerabat, aut pugnantem Achillem sequebatur, quàm cum promiserat ad cœnam. Ideò homines stultissimos puto, qui veluti pugnarent cum natura, assiduis doloribus suorum corporum patientiam fatigant, & interim animum nolunt miseriis ingemere, sed eruditioni locum in mentibus quærunt, quæ tot malis plenæ vix ipsam ægritudinem capere possunt.

Itaque ne fastidiosis studiis provocem ad nauseam literarum timidum laboribus corpus, ipsi quoque suum ludum humaniter concedo, ita liberaliter exultum, vices quoque animo rependet, eruditionem cum illo impetu vestiganti, sine quo nihil addisces ingeniosum, aut victurum conscribes.

Præterea cum reverentia sit alumna divitiarum, & egestas contemptione damnetur, nobis Poimenarchis spectabilis cultus datur, ne populus majestatem pietatis in ministrorum sordibus contemnat. Hinc Antistitum opulentia, hinc collegiorum opes ad cantus & ceremonias sacrorum, & ipsius antiquitatis pene prodigalitas in numen, quæ omnia, proh nefas! seculi licentia corrupta in invidiam plebis & bonorum odium cedunt. Vtinam

nam tam modeste peccassemus, ut culpa se domi continuisset aut negari crimina possent. Sed ne me dissimulando peccata approbasse existimes, si ordinem nostrum veluti humanum consideras corpus, videbis in radicibus corruptos nervos esse, & inutile membrorum robur inde fluxisse. Dehinc pervicaci morbo correpta omnia, & singulos aliquid adjecisse publico malo. Ambitus magnas mentes occupavit, plurimas libido, otium denique & ignavia pene omnia collegia pertentavit; in quibus inertes fuci languidis voluptatibus desident, canticibusque præcipitata arrosis lingua infame otium emunt. Nulla literarum studia, nulla cura pietatis. Vbi noctem vel crapula graves, vel domestica libidine fatigati consumpseruut, ad fana, atque aras, veluti in officinam vocantur. Nec imponere cœlitibus curant: palam negligentia vocis queruntur de maioribus, quod tanti divitias vendant.

Inde digressi in domos (pudet fateri) plurimum inter scorta fœnus numerant, aut intempestivis conviviis adhibiti inter populares regnant, & profectam cæterorum licentiam infami certamine præcedunt.

Sed nec superbis excusationibus carent,

rent, aut ſine argumento in nos fædiſſimum crimen. Nam ut ex radicibus vim ſuam folia & caules temperant, & rami animantur ingenio ſuæ ſtirpis, ſic iſti ex Poimenarchorum vita diſcunt, quantum vitiis permittant. Horreo eloqui; ſed Antiſtitum dignitas, jam velut ad quæſtum proſtituta eſt, & ſæpiſſime criminum merces. Quis ex potentioribus liberorum cunas non infulis premit: aut quis liberius præconi hæreditatem ſub haſta, quam ſacerdotium commendat? Iam urbes obſidione maceratæ, vel ultro proditæ Principibus arces, illud præmium inhiant; & potenia inter ſcientias numeratur.

Nec ſanctius dignitatibus fruuntur, quã illas quæſiverunt. Nullis delicatior Venus, aut magis ad ſcrupulum examinata libido. Faſtidioſa autem ſuperbia & inanium cupiditatis rerum, jam pridem ex regiis ad has imagines pietas exceſſit. Quid aliud quam diſponimus opes, & avaris cogitationibus ad ſpem prodigendi ſervamus? Quis ſacrorum in agris jacentium amor? Quem ovilium tutela fatigat? Quid illi qui pro feris terrentibus caulas, timiditatem damarum indigiſſima voluptate fatigant? Quid aleæ Veneriſque patroni? aut quid ille qui ne unica cruce dignus videretur trifurcifer evaſit? Neque me

me ad hæc inſignia impium putes, ſed illa credo in ſupplicii notam facinoroſis dari. Mihi crede, poſt huius ætatis ſcenam hoc pluribus infula erit, quod Mithridaticæ uxori diadema quod cervicibus infelicem nodum aptavit.

Ego ſermonibus Theophraſti mirifice delectabar. Nam & ſyncero animo veniebant, & effluentibus lachrymis comprobabantur. Itaque in eandem pietatem excitatus ſum, & olim conceptam de Poimenarcharum moribus iram liberrima oratione effudi. Cumque multa in eam ſententiam vehementiſſime dixiſſem, cæterum inquam, & hoc maximopere demiror, quomodo magiſtratus potentiam Poimenarchorum ſecuris oculis videant. Iam divulſa reſpublica, non in turbas factionum, ſed in diverſiſſima corpora miſerabili fato diſceſſit. Hinc religionibus ſacri, illinc obnoxii legibus, veluti cenſus diſtinctarum gentium numerantur. Et proh dolor! in Academiis non de ſiderum luce decertant, & felicitatem in equuleum migrantem & naturæ exordia, nubiumque ſemitas relinquunt, jejunique ac delirantes Philoſophi inquirunt, *liceatne adminiſtro ſacrorum ſe magiſtratibus ſubmiſſum profiteri.*

Iam

Iam impune Scholaſtici velut radio limitem deſignant, & principibus fines ſuos ſuperbiſſima temeritate deſcribunt. Ipſi pueri inter Acignianos enutriti de Principibus audaciſſime loquuntur, & divinam Sacerdotum majeſtatem adorant. Sceptra ſubtilibus jocis violare non eſt nefas; ſi quid in Gephyrium loquuntur, puerili ſupplicio & ſuperum minis velut ad inexpiabile facinus docentur horrere. Ita imbuuntur juvenum mentes, & tenax diſciplinarum animus; poſteaquam ex umbraculis exceſſit, in illis ſententiis cum pertinacia durat, deinde tot patresfamilias ſub illis præceptis vivunt, quot olim pueri nugabantur in ſcholis. Ita reſpublica ſacrorum hominum floreſcit, & per populos diſſipata pene omnium Principum vires exæquat. Ac illi quoniam ſub ſoliorum ictu poſiti, deinde regum beneficio æquales, paulatim ad imperium properant & omnem purpuram inevitabili fato convolvunt. Quid iniquius, quam illos & quid poſſint judices eſſe, & de regum faſtigio pro imperio diſceptare? Si quis interim de illis inquirit, opponunt numinum furorem, & velut temerati cœli ultricia tela promittunt. Neque me ut ſacrorum hoſtem elimines. Cultũ & magnificentiam veſtro ordini, Theophra-

phraſte, concedo, dum ſe beneficia accipere fateatur, & indulgentiam Regum adoret. Nunc ſuæ felicitatis dedignatus authores, & cum illis ſuam ſuperbiam ingratiſſima lite committit. Certe leges audio eſſe, quæ vos implicari vetent profanarum rerum nugis; ne animos, quos vacare numinibus oportet, indignæ ſolicitudines deducant in terram. Sed Bizantios tonſores, ſi domi novaculam haberent, lex publica volebat mulctari, & Rhodi luxuries tondentium caput magiſtratuum meruerat minas. Nullus tamen tonſores caſtigabat impune pro foribus novaculam habentes; & Rhodii invenuſtum putabant qui non commiſerat in legem.

Cum hæc dicerem, animadverti me ęgrius à Theophraſto audiri. Quippe quantum ſibi de vitiis permiſerat loqui, tantum pro ſociorum auctoritate pugnavit. Et fortaſſe meam ſententiam ſoliditate argumentorum frangebat, & eiuſmodi præcepta ex ſapientiæ fonte effuſa mihi altius inſediſſent, niſi uxor Anemonis aſtitiſſet animo meo, & epiſtola tam precioſo amoris pignore cælata novis ludibriis occupaſſet vacuam mentem. Itaque poſteaquam de cœna diſceſsimus, ego cum vigilia curarum provocato ſopore

pore certavi: cæterum tota nocte inquietatus, ut primum sol diem reddidit ad Fortunæ templum ascendi, ibique cœpi expectare codicillorum fidem, qui me illuc evocabant.

Igitur perambulabam fanum, & nunc primis porticibus vagus, nunc in ipsa testudine religiosis passibus gravis, ubique me venalem circumducebam, cum mulierem video, quæ pridie codicillos attulerat, in ea templi parte, in qua minor frequentia erat, omni gestu deos deasque venerari. Ego veluti temere accedo, positoque pariter genu, usque ne valuisset, modestissimo murmure interrogavi. Illa quoque mihi salutationem insusurrat, & in hoc colloquii furto rē totam in compendium deducit. Matrona, inquit, à qua proxima die, hospes, codicillos habuisti, hodie ad publicam scenam aliquot familiaribus promisit. Tu si tanta fortuna dignus es, inter tumultum exultantis frequentiæ, aut cum sub noctem liberrima confusio cuncta miscebit, aggredere expectantem, professusque amorem, verecundissimæ mulieris pudorem demulce. Neque enim illius indoles patitur, ut se prima tam audaci oratione confundat.

Hic ego argumenta quæsivi, quibus internoscere Nympham possem. Pallam, inquit,

inquit, & elatos in tutelam crines flosculis purpurei serici ornavit, praeterea in sinistram aurem nigrantinm ardearum pretiosissimum extulit sertum. Sed tu maxime ex forma cognosces; neque enim venustior hodie vivit; tum & theatri nomen rogavi, quo ad spectaculum esset itura, didiciq; Valerianum appellari. Quibus diligenter perceptis, ne intuentiū curiositas in nobis suspicionem inveniret, insalutata muliere de templo discessi. Mox leviter in diversorio refectus, praecipitavi iter ad scenam, meque viliori turbae immiscui, quae ex cavea ignobiliter spectat. Illinc enim liberrime oculos circumducebam per claustra, quae certis gradibus circum parietes distincta sunt, & matronis ac magnatibus servabantur. Nondum ibi frequentia convenerat, & quoniam neminem noveram, tanquam in solitudine liberrimis cogitationibus exercebar. Non exciderat menti Anemonis formosissima conjunx, lentoque ac molli, id est, duraturo igne carpebar. Sed haec rursus novitas ignoti amoris placebat: quia opulentam voluptatem pridianae epistolae dives caelatura spoponderat.

Dum haec tacitus agitabam, veluti ventis lacessentibus mare, ita paulatim

latim populi licentia petulanti murmure increvit. Sensim enim multitudinis capax locus coeunti frequentiæ defecerat. Nec multo post matrona cum comitatu mediocri in superiori claustro resedit purpureo serico, ardearumque plumis magnifice exculta, qualem mihi conciliatrix anus descripserat. Ego autem velut multitudinis violentia rejectus in eam partem, latus & cervicem reflecto, illiusque vultum (si quando integumentum poneret) paulo avidius expecto quam Solem in Phœnicia servi, cum regnum pernicioribus oculis destinabant. Neque diu morata cupiditatem meam, velut impatiens caloris invidum velum rejecit à fronte, & osculum aperuit, quod Iovem in omnia animalia mutaret. Tunc vero omnis constantia attonitum defecit, & succidentibus gaudio membris velut ebriam mentem omnes nervi reliquerunt. Quippe Anemonis uxor erat, quæ jam antea profundissimo vulnere amoris meam mentem percusserat. Igitur ut ad sensum redii, nihil cunctandum arbitratus, me primum de turba explico, conductaque claustri parte unde spectaculum intuebatur, ad ipsius denique latus audacissimus amator accedo. Etenim Anemonis amicitia meam cupiditatem optime

me tegebat, & ego nihil ab ea prius quæsivi, quam ubi conjugem reliquisset. Illa humanitatis plenissimam vocem pene musico concentu resoluit, mihique proximam subsellii partem mirifica humanitate concedit. Cæterum tanta majestas erat in fronte, tantus pudor in oculis, ut ipse trementibus verbis interdum dubitarem, de internunciæ fide, & pudore subrustico pene defraudarem pulcherrimam mulierem expectatione sua. Nam timore & verecundia confusus, præterea cum circumstantium aures timerem, propositum meum in Anemonis domum differre cogitabam, quippe illo mulierem sequi amicitiæ lege jubebar. Tandem fortiori consilio usus sum; & quidem me ad spectaculi jucunditatem avidissime converti: interim velut Tragœdiam laudarem, passim ad aurem mulieri loquebar, & illa aversis ad scenam oculis, quia me non videbat, audacius suam cupiditatem confitebatur. Et quidem tam serio occupatus parum retulissem ex ludis, nisi eadem tragœdia deinde per librarios distributa meam memoriam repetita lectione firmasset.

Illustris propter Poetam scena non evocaverat modò vulgus, sed orchestra vix sufficiebat magnatibus; neque ulla

Tragœdia magis unquam ſtudia civitatis erexerat. Qui primns ad argumentum proceſſit, novam fabulam pulcherrimo explicuit verſu; cuius hæc omnino ſumma erat. Hippophilum olim Melandriæ regem, ſparſo per orbem imperio, utriuſque terminos Solis, utrumque Oceanum tenuiſſe; ipſum ad meridiem vixiſſe, & ne ullus naturæ cardo ceſſaret, gentes quoque ad Septentrionem horrentes, illi hæreditaria devotione paruiſſe. Regionem Icoleontem appellari. Sed Albagonis crudelitate offenſas, quem illis Hippophilus præfecerat, provocaſſe ad libertatem pertinacibus armis. Inde omnia cruentis ſeditionibus impleta, & plus ſanguinis profuſum, quam tam anguſtæ provinciæ flumina caperent, interim Hippophilum deceſſiſſe; & hoc filiæ ſuæ bellum pro dote tradidiſſe. Sed jam deferbuiſſe partium ſtudia, & tempore mitigatum furorem, veluti exhauſtam in mari tempeſtatem reſidere. Omnia ad fœderis ſanctitatem ſpectare, cuius ſeries hac tragicocomœdia explicaretur.

Cum ille prælocutor diſceſſiſſet ex ſcena, ſtatim chartulæ in populum ſparſæ omnium nomina vulgaverunt, qui erant in ea fabula prodituri. Erant autem eiuſ-

eiusmodi. Lysippi umbra, viri egregie literis imbuti, qui superiori anno in Icoleonte decesserat. præterea Hippophili & Albagonis umbra, Ægori quoque manes, cuius olim cervices Albagon præciderat. Et hi quidem ex mortuis prodibant. Illa autem viventium nomina legebantur; Liphippus Hippophili filius Rex Melandriæ; Despotikyrius princeps Liphippi minister & Leucus secretæ pietatis præfectus. Labætrus deinde affinis Liphippi, cum Pedæa uxore. cui pater Icoleontis jura reliquerat. Argyrostratus quoque dux belli, quod in Icoleontidas gerebatur, & Charridotus consiliorum præses. Ex Icoleontidarum parte, Necarius erat exercituum præfectus, & aliquot vultu purpureo ac membris valentibus, qui publici consilii partes agebant. Extremi erant, Tessaranactus Scolimorrhodiæ Rector, & Protagon, qui scenam suo commodo claudebant. Cæterum omnes personati agebant, nec quicquam vidi apertum in Tragicocomœdia pacis.

Post hæc spectaculorum exordia, primum agere cęperunt Lysippi manes. Prodibat ille exanguis pallido studiis vultu albam vestem corpori circumvolvens in

eum modum, quem antiquis Romanis aſſcripſerat. Narrabat poſteaquam deceſſit ſe in ſuffulta veſte ad ſydera elatum; ibi nullum ex Melandriis agnoviſſe quibus aſſueverat vivens: exoraſſe itaque cœlum, ut cum illis neſcio quo deſcendere liceret. Nunc vero ad lucem rediiſſe, ut augeat libellos, quos de civili regimine præſcripſit, inſtitutis Reipublicæ quam aiunt plane novam in Icoleonte excudi.

Adhuc Liſippus loquebatur, cum ex latebris aulæi miſerrima Albagonis umbra proceſsit.

Hiſpidi crines, veluti metum tormentorum horrebant; inculta barbæ canicies, oculique lividi nondum feritatem viventis amiſerant. cæterum apertum verberibus corpus erat, duoque ad tergum lictores lentiſsimis flagris impigre iracundiam explebant. Sed maxime miratus ſum, poſteaquam lictores ex perſonarum ſimilitudine cognovi. Erant enim Hippophilus & Ægorus. Ille Icoleontem ab Albagone repetabat; alter autem cervices ulciſcebatur. Ipſe ad aſpera verba ictuſque ſuſpiriis reſpondebat; &, inducias date, inquit, ut amoto ſupplicii ſenſu, apud vos æquitatis arbitros veſtræ juſtiſſima veritate perorem. Suſpendere avi-

avidos ictus, & fatigatas dexteras ad ſeveriorem impetum laxaverunt. At ille, tibi, inquit Ægore, primum defenſionem meam probabo, cui caput nullo odio ademi, ſed ut gladiatores undiquaque in tuo funere certarent, tumuluſque æternitate viveret famæ, quem ſane tibi ex ruinis patriæ ſpoliiſque vicinorum triſtiſſimo apparatu Fortuna collegit. Quoties Icoleontem tempeſtas affligit, quoties obſeſſæ civitates armis & fulminibus merguntur, totaſque acies mutuæ clades hauriunt, tuo nomini omnia pereunt, tuæ memoriæ ſacrantur. Interim amicos tuos monui, ne cuiquam Melandriorum fiderent, nec vana præceptorum meorum hactenus fides fuit. Et quanquam tua proles mihi non credidit, tamen multi conſtanter in odio manſerunt, quod cruore tuo ſanxi. Sed jam hæc prudentia vetuſtate conſenuit. Iam detumeſcit irarum cauta ſævities, & adoleſcentium volucrum inexperta libertas vix ſatis vimina declinat, unde ægre parentes viſcatis alarum orbibus fugerunt.

Tibi vero, Hippophile, jam alia excuſatione placebo. Eventus conſiliorum, non fides aut induſtria me invidioſiſſima accuſatione proſcripſit. Nec me ſolum tam innocentis criminis reum dii eſſe

voluerunt: & tu quoque non omnia auſpicato es aggreſſus. Si tuis conſiliis Fortuna ſuffeciſſet, numquid Eleutheria cataſtis tuis gravis tam liberum amitteret nomen? numquid Scolimorrhodiam atrocius quam Oceanum inundaſſes? Quę iniquitas eſt, nos infelices Fortunæ accuſare, cum aut tu ſimiliter in illa, aut hæc in te peccaverit? Videbam tuum imperium religionibus firmari; Proximam Eleutheriæ partem eodem jure expectabas, quo Vanarram olim tenes. Et Gephyriorum authoritas ad hæc neceſſaria erat. Quid peccavi, ſi in tua Icoleonte adverſarios religionum oppreſſi? ſi volui inexorabili ſeveritate deleri? Certe longius quàm credebam, emanaverat morbus, & dum amputare fibras cogito, malis ſortibus radices offendi. Sed ne putes Icoleontem perpetuo divortio receſſiſſe. Nos miſeri frequenter divinamus. Filius tuus hanc veluti aucupio placabit, & tot ſenectutis tuæ artes improvida juventa ſuperabit; ut ſcias Fortunam non raro ſapientiæ præſtare.

Cum Albagon hæc & ſimilia miſerabili voce dixiſſet, inſtauravere ſupplicium tortores, flagelliſque laceratum ad latebras aulæi reduxerunt. Secutus eſt concentus muſicorum; minime gratus auribus

bus meis. Fingebantur enim quidam ex Icoleonte piscatores hordeaceo tumidi potu inepta vulgi carmina in Liphippum recitare.

Actus vero qui sequebatur, hæc omnino memorabilia exhibebat. Argyrostratus Labetri præfectus querebatur, sibi tantum pecuniæ quantum Protagoni non esse; se paternam opulentiam in Labetri milites dissipavisse, & spem cum Alexandro servasse. Itaque regem Liphippum ambiebat, ut sibi apud Desporikyrium faveret. Rex Despotikyrium servum supplex rogabat, ut Argyrostratus ex Indiarum vectigali absolveretur. Contra Despotikyrius disputabat, Argyrostratum tantum famæ illo bello quęsiisse, quantum non ipsius aut maiorum institores omnibus mercimoniis emissent: Etiã fratrem armorum beneficio sublatum, & opimam hæreditatem ad Argyrostratum cum eo luctu pervenisse. Expectet ille, inquit, donec victoria aut fœdere hæc tempestas quieverit, tranquilla Icoleonte, civitas tua, ubi mundi nundinę agebantur, iterum felici portorio ærarium tuum implebit. Illinc expeditos nummos Argyrostrato numerabis. Nunc quincuncem usuram cum illis mercatoribus accipiet, quos ad egestatem perducis solutione fraudatos.

Nimium eſt dignitate & opibus florere privatos. vix illud patri tuo tanto Regi conſtanter contingebat; cui ſtipem in Melandriorum familiis Acigniani quæſiverunt.

Quod ſi itam præcipiti Argyroſtrato utimur, ubi ſunt artes noſtræ, ubi felix tot ſeculis dolus? Tanta ſpe impleatur, quantam concipere ſine læto horrore nō poſſit. triumphaturum in oculis patriæ, & felici ſenectute *Mille annis* imperaturum. Ac ut ineſcatus præmii guſtu, reliquorum teneatur imagine, ſuam gentem Doriacæ familiæ præponet, quæ illi in patria tam vetuſta æmulatione componitur. Ipſum Doriacæ principem gentis aliis deinde promiſsis oneratum, veluti interveniente verſura, placabimus.

Rex Liphippus, ſive conſilio Deſpotikyrii, ſive imperio contentus, credo, diſceſsit ad templum, cum Indiarum imago, macie & verberibus ad extremum confecta de crudelitate Melandriorum miſerrimis queſtibus peroravit. Reges contra dignitatem interfectos; totas gentes in equuleum impoſitas; ipſa terræ viſcera avaris concuſſa laboribus non ſine audientium gemitu lamentabatur. Et, ſi hæc, inquit, mihi diviti contigerunt, cum eorum crudelitatem pretioſis

tiosissimis pensionibus placarem; quid exhausta atque inops præter sævissimam mortem expectem? quæ undique ferro solicitata, jam vacuo sinu nihil præter antiquæ opulentiæ inanem famam conservo. Ad extremum, paulo post Melandrios aurum, & me vita deficiet. Sic effata, creberrimis concussa suspiriis, squalidam faciem lachrymarum fonte detersit.

Dum aulæum repeteret, ex alia parte Labetri milites seditiosis vocibus inclamabant, nec Argyrostratum nec Indiam esse facturos, ut sine stipendis vexilla servarent. Labetrus antiqui sacerdotii librum capiebat in manus, ac veluti malos genios figurarum religione tentabat. Sed omnes eadem sacra amabant; neque ullum manus in aëre rotata avertit in fugam. Chorus ex militibus Labetri fuit, suas vires tam in dominum quàm in hostes superbissima vanitate jactantibus.

Ex tertio deinde actu hæc maxime annotavi. Despotikyrius, Rex Liphippus, & Leucus secretæ pietatis præfectus, Pædæa quoque cum conjuge Labetro, & Charridotus consiliorum præses, de rebus imperii secretissima consultatione agitabant. Sed nihil jucundius fuit, quàm Liphippum audire. Is Leucum interro-

gavit; possetne propitiis diis fœdera cum aliorum sacrorum hominibus ferire. Ille oculos in manicatam tunicam aliquantulum reflexit, cunctatusque, donec rugas contraxisset in fronte, ita demum posse respondit, si inopia bellum geri non sinebat, tantum hæc animo fideliter vota celaret, nihil se curaturum sacramenta, quæ illis hominibus præstantur, & commodis temporibus sancte ad hostium perniciem usurum.

Charridotus autem barbam aliquantulum defricuit, & ad Liphippum conversus, nunquam, inquit, Icoleontem tuam recuperabis, nisi removeris arma. Quid cunctaris furentes sedare inani pompa promissorum, veluti flentibus pueris extorquemus silentium, illorum oculis ad tabulas aut aulæa sublatis? Mihi crede, tam rigidi in ferrum auro facile vincentur, & si quinque millia talentum, quæ quotannis inutili prodigis bello, in aureũ mutaveres imbrem, facile æneas turres & Acrisii claustra novus Iupiter superabis. tu modo potentiores factiosorum illo nimbo obrue; & ipsi tã gratis ictibus verberati, pertinacis populi animos tibi certissimis cassibus includent. Certe ille Nearius, ille flos ducũ, & tã longi animus belli, veluti subducto igne languebit. Marce-

scet

ſcet martii imperium viri inter feroces ſuperba pace cives, & ſi quid antiqua autoritas valebit, hanc beneficiis in illũ, & occulta ſuſpicionũ malignitate corrũpemus. Et ille ſpoliatus exercitu, nudoq; latere, quod in bellis juvẽtus magnifica ſtipabat, malet credo piſcatorios faſtus pati, quã vel tecum vel cum Labetro urgere, provinciis aliquot præfectus, niſi gloriam contemnit, aut non eſt magnificum, inſtar Theſſalicæ haſtæ veſtrum imperiũ, quod toties quaſſavit, glorioſa mutatione firmare. Interim fœderati bona pacis adorabunt, pene ſeculo ignota; & ad novam quietem ſopiti connivebunt. Nam ut calidis vulneribus ſenſus abeſt, & nondum peracto per animum dolore recentes calamitates obſtupeſcunt: ita illi furente bellorum impetu non ſentiunt, quam ſit miſerum ſemper cum armatis vivere; & frigente per otium dolore lentius ad priſtina incommoda iracundiam concitabunt. Externi interim reges, quorum opibus nituntnr invicti, etiam ad auxilium tardiores hoc ſolicita mente revolvent; juventute exhauriri provincias, & ærarium pluſquam fugato Metello ſpoliari. Forſitan poſt tot imperii damna, fœderatos iterum inſperata pace nobiſcum coituros. Præterea, qui jam in faſciculum conjurant,

domeſticis diſcordiis incenſi ſtatim hæc vincula reſolvent, quibus hodie tuas divitias fatigant. Trade modo inteſtina arma, & ab externo hoſte vacuos civilibus diſcordiis relinque. Quis neſcit, tot reſpublicas fore, quot civitates hodie vigent? Videbis provincias collidi, dum novo imperio caput quærent: & provinciæ urbium motibus labaſcent. Majora inter illos odia, quam nobiſcum naſcentur, & diſſipatæ provinciarum vires tibi nudum latus oſtendent.

Hæc ſubtiliter declamanteCharridoto, jam cervicibus Liphippus annuebat,cunctiſque acclamantibus in hunc modum, Senatusconſultum ipſe conſcripſit: ſibi pietatem placere, & ſecura ad cœlos vota, quæ nulla cogitatio belli deducat. Itaque cum hoſtibus fædus ſanciendum eſſe; quod opportunis rebus ſemper, propitio Iove, dirimere poſſit. Chorus ex Melandriis fuit, antiqua carmina de Luſitani regis funere ſuperbiſsimo recitantibus ſono.

Succeſſerunt præcipui ex Icoleonte, qui in actu quarto quærebant, quo compendio rempublicam adminiſtrarent. Iam remittenti frigori ſucceſſerat belli tempus. Protagon aſſuetam penſionem mittebat; quam illi ærario claudebant, diſſi-

dissimulabantque animum pacis, si à Melandriis solicitarentur ad fœdus. Nec multo post homines è Labetro veniebant cum oliva. Illi inducias, & mox pacem, incredibili conditione, ferebant. Libertatis & Reipublicæ splendida nomina ingerebantur ad fastum. Nihil erat mitius Melandriis; & ubi naturam exuissent fœderatornm turba tacita reputatione volvebat. Mox tot promissis onerati, quamquam plena aberat fides, sic inter se loquebantur, Quid deinde aut Liphippus, aut Labetrus, ulla juris imagine fingunt? Non tantum nos in libertatem relinquunt, sed ut cum olim liberis disceptantes, belli, quod hactenus gesserunt, justitiam ipsi proscribunt. Quis regum iterum à Melandriis violatos non fovebit? si tam non rebelles ad justum imperium, sed æmulos ad destinata supplicia vocabunt? Quid denique volumus aut quid ultra expectemus? jacent pene supplices Melandrii, & quod quadraginta annorum bello negaverunt, spontanea benignitate promittunt. Res nostræ aliis fundamentis nituntur quam Liphippi. Ille ingentibus fruitur terris, & imperia per orbem dissipata exercet. Nos Tessaranacti & Protagonis viribus regnamus, & si qua illos mutatio rerum avertet,

ret, Melandrii, quos dubitamus accipere socios, forsitan implacabili ferocia regnabunt.

Tum Nearium rogabant, ut & , quid sentiret exprimere vellet. Ille non multum à pace abhorrentia loquebatur; credo ne inclinatis animis videretur plus suæ dignitati, quam Reipublicæ tribuisse. Qui post per actum cecinerunt pueri ex Lugduno, probabant, nescio quibus carminibus, neque Romuli urbem, neque Adriaci ponti paludes, cum nova re Icoleontis posse conferri.

Postrema pars Tragœdiæ hæc erat. sanciebatur fædus utrinque, & Charridoti vaticinia se funesta veritate approbabant. Icoleontis vrbes in assueto otio superbæ inter se de imperio certabant, & Melandrii, velut in Protagonem armati sese effundebant in Icoleontis campos. Vidisses inopinis cladibus attonitos stupere; & invocato Tessaranacto aperire urbes suas. Abdicabatur Reipublicæ nomen, & Tessaranactorum adorabant. In altera parte sæviebat in Labetrum Protagonis miles, & ille Labetri hæreditatem, Tessaranactus Rempublicam occupabat.

O Pax benignum Numen, atque Saturni
Hac prole melior nata quæ quatit fulmen,
O mentis atque corporis bonum duplex,
Dic ô benigna diva, quas colis sedes?
Hic te sub ortu quærit, hic sub occasu:
Hic te sub altis montibus putat mersam
Scrutator auri, teque cum suis credit,
Emisse dapibus alter. Hic parat fundos,
Hic dignitates, hic libidinem demens
Explorat, atque consulit, nec hic pacem
Nec ille demens invenit. Quibus tandem.
Nulli repertum sedibus tegis Numen?
Paci loquebar, Paxque blanda respondit.
Tranquillitatem quisquis auream quæris,
Sedesque nostras, quolibet loco tandem,
Modoque, blandas sive per voluptates,
Seu per metalli fulgidum jubar quæris,
Sive in cadente Sole sive nascente,
Seu per feroces syrtibus vagis undas.
Ignosco facilis. Quolibet loco haud possum
Ego inveniri, quo tibi tuam suades
Pacem latere. Sed tamen feram nunquam,
Si quem inter omnes sic videbo ineptire,
Vt me esse in isto Belgii putat mimo.

Subsecutus est populi plausus, qui dum poetam effusissima gratulatione commẽdat, ego factis ad Venerẽ votis, sic in aurem Anemonis conjugi: dixi ô si mihi non

non atrocius bellum Fortuna parasset; quam felix miles virilibus armis certarem? nunc ipsa desperatione turbatus, etiam ante prælium spem victoriæ timidissima mente damnavi. Illa, intelligenti similis, hæsit; sic, ut se percipere mentem meam, sola oratione, negaret. Sed ut ad illius pervenimus domum, & Anemone ad Protagonem profecto, ædes vacuæ libertatem colloquioru m fecerunt; ignoscite Numina; & tu potissimum castissima Iuno: hoc unum est, quod meæ probitati labem imponat. Præmium & voluptas corruperant meam innocentiam, jam pene me tum constantia superbam. Ignoscite sancti Censores; & forsitan sub iisdem legibus peccassetis: non difficili arte expugnavi volentem, & amore pulcherrimo ad satietatem explevi. Nec amplius de paupertate cogitabam; sed jam velut Doromisi victor, indignabar, supplicasse Fortunæ, cum liberalis Matrona assiduis muneribus mutuam voluptatem cumularet.

Cæterum, ut virilis ardor, provocata consuetudine languebat, ipsa flagitii turpitudo, nescio quo mihi odio me ipsum committebat. Super omnia mulieris cupiditas interdum me in indignationem rapiebat; & hæc sæpe in hortis solitarius procla-

proclamabam: Ergo me potuit amare? ergo fidere hoſpiti novo? & cum conjugem valentiſſimum haberet, fœdare matrimonium mixtura alieni ſanguinis, quem nulla familiaritas aut convictus, ſed ſola libido precioſiſſimum fecit? O inanem Lycurgi fiduciam; & Solonis juſtiſſimos metus! Quid deinde expectabo, niſi ab Anemone contumeliam, aut ab adultera mortem? Nihil eſt facinus illi, quæ pudorem prodegit, & maiore crimine famam, quam voluptatem redimet. Satis paruiſti corpori, redde te in diſciplinam virtuti, Euphormio, nondum peccandi conſuetudine ſecurus es; & adhuc ad criminis nomen horreſcis. Quid aliudantiquitas monebat, quæ convivis ſurgentibus partem cænulæ relinquebat in menſa, niſi ludis humanis ſic utendum, ut ab iis recedamus, nondum conſumpta voluptate.

Hæc & ſimilia ſæpe jactabam; ſed fortioribus conſiliis obſtabat conſuetudo pulcherrimæ mulieris, & cum inſaniavires otio epuliſque redeuntes. Interim Protagon ad ruſticas exiverat domos, & cum Protagone Anemon. Ego cum Theophraſto interdum, ſępiſſime in Anemonis domo diſſimulata familiaritate verſebar. Sed dum hæc inter amantes ſcena ludi

luditur, & videtur Hymen removiſſe à à flagitio vultum: forte quidam è familiaribus in eiuſmodi ſceleribus doctus, cœpit matrisfamilias in me benevolentiam habere ſuſpectam. Nec jam ſatis communi ſecreto fidebam. Nam mulier, incenſa libidine, ſæpe ſecretas blanditias nimis licenter proferebat. Forte ad conſtitutum paulo ante veſperam veniebam, cum ille me ſuſpectus circumſpector deduxit in hortum, & poſt ſermonum ambages malo cavere juſsit, & ab Anemonis limine abſtinere. Nec Anemonem de uxore dubitare, ſed eſſe poſt Cæſarem multos, quos in conjuge fama moveret. ſed ſi perſeverarem inſana cupiditate eſſe, ſcirem paratos percuſſores, qui meam audaciam finirent. Ego rationibus & audacia deſtitutus, nihil niſi velato capite effugi. Putares Vere Sacro prognatum, & è finibus gentis expelli.

Inter omnia præcipue timebam, ne me tam gravi injuria amicum & familiarem læſiſſe divulgaretur. Cæterum, cum diverſa argumenta expendiſſem, quibus me à præſenti calamitate vindicarem, & altior conſiliis clades omnem ſpem obruiſſet, tandem humano more ad majorem vim ſuſpexi, Numenque ſuperſtitioſo timore veneratus ſum. Habebam

in

in propinquo antiquissimum fanum & quod præsentem mærorem dulcissime alebat, subobscuris fenestris, ac forte solitudine horrens. Igitur in eum locum me conjeci; lachrymisque, ut putabam, pietate fluentibus, significavi Numini calamitatem meam. Iam hoc ipsum mihi solatio erat, quod ad eum confugissem, qui mederi vulneri posset. Tum detestari cœpi humanitatis mala quam caducarum rerum corrumperet amor; nihilque jam mihi placebat, quod non esset cum æternitate conjunctum. Ibi, consumpto impetu lachrymarum, veluti firmissimo decreto mecum sanxi dedere me in Philosophorum disciplinam quos olim cum Anemone amaveram.

Sed ipsa diversitas scholarum non unis institutis, in eandem nitentium viam meam pietatem aliquandiu confudit. Ac cum in hac jactatione mentis posuissem aliquot dies, & pietatis interim sensus per inopiam & miserias augeretur, forte accidit, ut in Acignii domo agerentur literarum conventus, propositis tabellis, quarum pictura in diversos sensus trahitur, ea omnibus doctis materiam ad differendũ ministrat. Pace tua, Sanctitas, dixerim, paululũ omisi memoriã tui, & veteres stimuli gloriæ jacentis animi

lan-

languorem excitaverunt. Volui in eruditorum cœtum prodire, & extemporanea eloquentia meum ingenium publicæ famæ committere.

Igitur ut ad æris ſonum convenimus, ſedimuſque, nos quidem in humilioribus locis, Acignius autem, & cum eo optimates, ſedilibus ad diei magnificentiam extructis, adoleſcens, qui tabellam proponebat, in ſuggeſtum ſublatus eſt, pulcher, concinnns, & imperata modeſtia gravis: nec longe tabula ex pariete pendebat; quam ut exponere vellemus porrecto in publicum radio, invitabat. Neque ego ulterius cunctatus ſum, ſublatuſque in pedes, & vertice humaniſſime aperto, me orationi aptabam, cum ex alia parte quidam ex Acignii domeſticis ad idem officium exſurrexit: vir exiguis & valentibus membris, orbiculari vultu, niger, nomine Brutus. Ego vero indignabar, ſi Acignii ſeruus; ſi repudiatis honoribus pauper, & certe illis locis familiaris mihi externo præponeretur, cuius ſaltem dignitas ignorabatur. nihilominus cum moneret, revereri ſanctitatem, clam admiratus inſolentiam morum, & diſſimulata iracundia ceſsi.

Erat autem tabulæ facies, quæ ad diſſerendum proponebatur, eiuſmodi. Matro-

trona verecundiſſimi vultus in medio ſtabat, purpureo amiculo inſignis, quod virides radii pulcherrime diſtinguebant: ipſa triſtis, ſollicitoque ore, &, prope expreſſis in tabella gemitibus, querebatur. Ab utroque latere ingens turba, oculis quidem in unam matronam defixis, cæterum longe diverſis affectibus ut videbatur, animata. Qui enim à dextra pingebantur, ii ſupplicium vultu mulierem adorabant, & illa velut repudiatis honoribus in lævam inclinaverat lumen, ad quam ſtabant contumaces imagines, tanquam populi aliquid mulieri exprobrantis. Et hic quidem intentabat improbum recluſæ digitum dextræ; ille riſu contraxerat vultum: alius aſpernantis fronte, & ſuperbo ſæviebat faſtidio. plurimi autem, veluti loquerentur, mulieri fractos faſces, & ſordidam laurum, ſolium præterea everſum, ſceptrique reliquias, contumelioſa indignatione monſtrabant.

Et hæc ſane plurimum in pictura eminebant. Nam cætera, ut in matronæ humero corvus, ut ad pedes plumis diſpoliata Luſcinia, ſpiſſæ nubes in imaginis cœlo prima curioſitas luſtrantis tabulam. Igitur compoſitis omnium oculis auribuſque, Acignii miniſter in hunc pro-

prope modum cœpit.

Iuriſprudentiæ ſtudium, quod quidam ſcientiam appellant, nulla eloquentia oratoris ingenioſius depingeret, quam in hac muta imaginis eruditione deſcribitur. Hanc artem tot voluminibus diffuſam, tot (miſerum?) excultam ingeniis, iſtius matronæ ſpecies ſuſtinet. Veſtis purpura inſignis, regii memoriam faſtigii, unde originem habuit, contumaci majeſtate, conſervat. Niſi credimus terribiles pœnas, legumque capitalium furorem, ſanguinis notas in pallam tranſtuliſſe, quæ quidem intermixta viriditate temperata, quid aliud oſtendit, quam humanitatem Pontificum, qui mitia imperia, legeſque ſine ultimis terroribus exercent?

Qui autem à dextera collocantur, devoti ac ſupplices, illi ſunt, qui hanc artem, ſi diis placet, omnibus ſtudiis rebuſque præpoſuerunt: quos nec Philoſophiæ ſublimitas ad ſydera evocavit, nec ad rationis conſultiſſimum iter; non mitiorum diſciplinarum humanitas permulſit, aut divinæ lectionis ſublimitas, ſed velut occluſis oculis ad hoc ſtudium, parentum communis inſania coegit. Vides ſolutiſſimos vultus, & niſi quod hanc unicam adorant, laſcivia & jurgiis contumaces; vides

vides laceras in imaginibus vestes, quas luxuria & nocturnis grassationibus corrumpunt. Quis enim his seculis turbo Academiarum pacem fœdius excussit; quis verius literarum studia infamavit, quam huiusmodi adolescentum petulantia. dum excussis pueritiæ frænis ad hanc juris licentiam proterva superbia properant; dum soluti scholasticorum metu, primi impetus lætitiam non regunt, novamque, & adhuc inexpertam libertatem, in criminibus probant. Sed acrius incusare non ausim, dies atque noctes per ludum exigi, cum videri pulchrius otium cum voluptate colere, quam multiplicem hydram, & inania huius artis nugamenta consectari. Quid enim laboriosius illa arte, quam in compendium redigere putavit, qui eius licentiam intra quinquaginta libros coegit; vel quid incertius, quam illud quod libido disposuit mortalium, quorum animos nec unum seculum nec eadem opinio conjunxit: nam quid deinde ineptius, quam tot juris consultorum mentes una esse concludere velle & mortuorum dissidia vana pace extinguere; quam deinde velut divinis oraculis insistere illorum verbulis; percunctari, pugnare, tot voluminibus rem diffundere, ut nec maria prodigiosam seriem librorum,

rum, distinctis per ventum fluctibus, exequent.

Omitto vanitatem quæstionum, quibus ipsi ingratissimis laboribus torquentur, sed illos audio jam in partes esse divisos; dum dubitant, an sedibus, an pedibus Vlpianus in possessionis notatione scripserit: cur idem latissimam jus dicentis potestatem, non vero longissimam appellarit; num spadones à spata dicti sint, & Ælius Sentius Rex Romanorum fuerit, qui legem Æliam Sentiam promulgavit.

Tot maculæ per incultum asperumque corpus Iurisprudentiæ diffusæ, quæ utcunque rudibus maiorum seculis inter æqualem omnium barbariem latebant, nunc politioribus detectæ ingeniis, utinam tanto pudore clientes confunderent, quantum ipsa in hac imagine lachrymabili vultu; & adorationem aversanti confitetur. Hæc autem hominum turba, quæ contumaci manu, & si posset, verborum petulantia mulieris luctum crudeliter auget, illorum est, quos ante hac antiquitas nominis & ipsius Iustitiæ amor decepit. Nunc vero posteaquam ex Iurisprudentiæ vultu meliorum disciplinarum liquor fucum diluit, amissos molestissime annos laboremque inutilem, severissima exprobra-

bratione reposcunt.

Marcida vero laurus, & effusi solii lacerata majestas, quid aliud, quam huius artis casum solerti descriptione promulgant? Quid in humero corvus, nisi importuni ominis species atra, & barbararũ vocum effigies pene auribus gravis? Quid Luscinia, quæ cum plumis viam & Musicam projecit, nisi ut omnem Iurisprudentiæ eloquentiam suo fato functam esse sciamus? Nam illæ nubes, quæ supremum tabellæ limitem obscurant; jamjam candidos priscæ Iurisprudentiæ soles abscondunt.

Dum hęc Acignii minister in divinam scientiam sacrilego furore profundit, notavi Acigniorum vultus, nescio qua lætitia nec occulte diffusos; nutibusque invicem crebris perorantis insaniam collaudare. Ego vero maledictorum impatiens quæ nec occulte in justitiam ingerebantur, vix creberrimo anhelitu luctantem iracundiam in præcordiis repressi. Sed ut ille peroravit, secutusque sociorum plausus eum in sydera levavit, ego, tam indigna percitus laude, etiam vehementius exarsi. Nec diutius passus sum triumphare insaniam verborum, intentusque in vindictam, forti asperaque voce interrupi clamitantium susurros, & silentio

reddito, cum omnes me intuerentur, eiusmodi verbis dolorem meum exoneravi.

Quod in Rerumpublicarum partibus ambitio & invidia nocent, hoc eædem pestes in literarum imperio tentant, maledictis & calumnia, quæ hodie pro telis clypeisque eruditorum furori, & inermi discordiæ, ministrant. Neque antea putaveram in jus ipsas scientias vocari, Gigantumque audaciam respicere in cœlum; sed credebam salvo numine dearum Antistites humanis inimicitiis collidi. Nunc vero cum novi Diomedis acumine, non Æneæ mater, aut inimici dii, sed Argolica Pallas, & ipsa Delphorum Themis jaceant, quid tutius quam à scholis ad barbaros exire; dum in eiusmodi sacrilegium provocata fulmina erumpunt, aut publicæ noxæ diis deditur qui insolentissime peccavit? O quisquis es mortalium, qui modo Iurisprudentiam provocasti (neque enim te novi, nisi quo nomine te odisse fas est) quæ te Deorum clementia in hanc audaciam excitavit, ut fœdissime de illorum alumna cogitares, & os tuum duraret in tam impias voces? an quoniam perfidia, & furor, & impium nefas, expugnatam Iustitiam transmisere syderibus, in absentis Deæ filiam tam audax latro involavisti?

Cum

Cum hæc dicerem, interim universam concionem inexpectatissima querela turbaverat. Suspensi invicem, quis aut unde essem, & ipsi pavidissima voce quærebant. Nec aliquis incusabat; sed veluti Deorum ministrum, & ultorem parricicidii reverebantur. Quem enim alium in Acignii familiam dicturum, aut quem in ea domo daturum Iurisprudentiæ manum? Ego vero aliquaudiu spiritum revocavi æstu & iracundia fugientem. Ac dum omnes uno stupore meam violentiam mirantur; subiit animo fabula tot seculis & vatibus inclyta, cum Amphyarus per hiantis soli labem excipitur, & umbrarum imperium ac silentis prodigia mundi, vivo corpore, & lauri nondum expirantibus ramis exterret. Cæterum ne concio mutatis animis in novos affectus solveretur; aut recentis indignatio facinoris, quæ mihi eloquentiam tanquam tela suggerebat, sterili frigore inaresceret: cæpi acrius incusare flagitium, simulque hortari Iurisprudentiæ hostem, ne deos ultores expectaret, sed voluntariis pænis sæviora supplicia deprecaretur.

Quamdiu, inquam, in homines atrocibus contumeliis delævisti, tū adolescentes, qui Iurisprudentiæ præceptis animos informant, scurras, turbinesque ap-

compellabar, utcunque patiebar te in communi argumento ferociter regnare. illud tamen me gravius movit, quod videbaris in iſtam ſcientiam, omnium malorum culpam convertere, quaſi corruptrix adoleſcentiæ fluenti luxuria tam lubricam ætatem proſterneret. Cum tamen hæc ruina juventutis, tot lachrymæ ſenum, parentumque miſerabiles exitus, primis ſcholis, ubi ſternuntur fundamenta literarum, omnem calamitatem imputent. Veſtras ſcholas dico, quæ ſeveris legibus & pene ſylveſtribus edictis exurgentes puerorum animos caſtigant, nec ab infantiæ ſervitute ſenſim ad virilem libertatem deducnnt, ſed tanquam ſemper in ea diſciplina duraturi eſſent, ſubhorridas leges præſcribunt,& ut infernæ artis myſtæ velut circulum deſignant, ultra quem prodire certo interitus ſupplicio vetant.

Nulla interim civilis vitæ cura, nulla morum cuſtodia ad conſortia conſuetudinis humanæ. Plerumque laceræ veſtes & ſtantes annuis ſordibus capilli, illarum diſciplinarum ignaviam condemnant. Interim pueri in illis artibus enutriti plerumque ad laſciviam ſuſpirant, & ſi mihi creditis, de voluptatibus melius judicant, quoniam in earum exilium tot ſanctionibus opus eſt. Nihil flammam fidelius nutrit,

nutrit, quam favillæ frigida moles; nec Sirenes auribus melius imponunt quam cum prima ſuavitate inexpertas demulcent. Sic adoleſcentiæ cupiditates, quæ velut ſuppreſſo aere ardentius inter tam cruda imperia vixerunt, poſteaquam ab illis clauſtris in libertatem altioris diſciplinæ, id eſt, Iuriſprudentiæ, ſucceſſere, inſolentins plerumque efferueſcunt; & primis illecebris voluptatum, velut inauditis Sirenibus, non ſatis fortiter repugnant.

Sed hanc accuſationem prætermitto: vellet enim Iuriſprudentia cuilibet, vel per aliquam ignominiam, debere ſanitatem ſuorum. Quis autem patiatur te illi Nymphæ, te urbium præſidi, te pacis & armorum dominæ, Scientiæ nomen, aut ſi quid eſt præſtantius inter literarum titulos, tam contumaci latrocinio detraxiſſe? ſcilicet nugamenta Philoſophiæ ſomniantis, & veſtrarum ſectarum barbaries, illam dignitatem ſuis domiciliis præfiget. Hæc autem hominum ac pene deorum domina, templorum foribus ignobiles titulos, & vulgi inſignia imponet.

Ac quam illud aſtute diſſeruiſti? opinionem hominum, quæ ad libidinem pro ingeniis mutatur, dubitantium non

cogere mentes, nec unica veritate invitis oculis illabi id eſt, ſcientiam non eſſe; Illa Iuriſprudentiam conſtare; quæ proinde tam levi fundamento nihil niſi inanibus auris, & veluti ludibriis ventorum, implicata cultorum ſtudia deludat. Piget reſpondere maledictis criminationibus tam inepte. Quis neſcit tot Iuriſconſultorum rixas, tot interpretum bella, & mancipia jam non cedentia urbi, veluti frondes eſſe atque ramos lentiores, quæ ab ipſius Scientiæ; id eſt, veræ ſynceræque Iurisprudentiæ, trunco luxuriant? Ipſa vero, quæ firmis radicibus arbor nullis opinionibus mutatur, ſed conſtantiæ laude inter ſcientiarum præcipuas exurgit; illa ferme continet, quæ Iuſtitiæ præcepta appellamus; quæ compoſiti regulas juris, cæteraque quæ naſcentibus Natura de externa vi, aut de domeſtica continentia, & naturæ aſſertor magiſtratus, præſcripſit. Ex hoc trunco illiſque radicibus alia virgultorum inſtar uberrimus ſuccus diffudit. Hoc vero cui Philoſophiæ parti non contigit, quæ tot quæſtionibus, tamq; variantibus animis omnium temporum Scholaſticos commiſit. Qui Logicam miniſtram rationis, ſyduſque mentium, à ſcientiarū ordine triſtis cenſor amoveat? tamen & *de entibus rationis* (ita enim uſus appel-

appellavit) diſputat, & *de Vniverſalium natura* litigat; nec dum deliberavit, an concluſionem Syllogigiſmi partibus annumeret. Quæ controverſia magis veſtras exercuit ſcholas, quàm dum Phyſici *de materia prima, de cauſalitatibus, de Alchymia*, diverſiſſima mente contendunt? Aut dum ſcientia morum felicitatem ſuam nunc in amœniſſimo viſu, nunc in amoris ſuavitate diſponit? Sed quoniam tantum illa ſunt velut incrementa ſolidi corporis, ideo nec Philoſophiæ nomen ex ſcientiarum albo delevimus. Minus peccaviſſes, ſi inviolato numine Iuriſprudentiæ, tantum eius myſtas accuſaviſſes, qui ſeveri Sacerdotii ornamentum maculant indignitate juventutis, quam acerbiſſima eruditione in ſuos gradus adoptant.

Cum in tanta iracundia ferocius inſtarem, conſurgit Acignius indignatione pleniſſimus, & ulterius querentem animoſe perturbat. Negat apud ſe forum eſſe, ubi declamarem ad faſtum, & invidiam hoſtibus facerem. Si quid haberem ad expoſitam imaginem; expedirem protinus ſenſum. Cæterum ſi in maledicta iterum erupiſſem, ſenſurum me & ubi deliquiſſem, & quam grave ſupplicium veſanæ temeritati deberetur.

Ego vero eiusmodi minis verberatus, tum demum illum Acignium esse, me autem Euphormionem, verecundissime memini: & meæ eloquentiæ fons, modo tam vivida majestate decurrens, velut injecta frigidi Mercurii levitate, sese per occultos meatus huc & illuc timidissime subduxit. Rediit animo Basiliana calamitas; & quantum Acignium ibi meis vulneribus sensissem. Sed nec amplius Callionis potentia utebar; & omnino metuebam, ne in antiquam notitiam fontis mei argumento perveniret.

Igitur veluti sublatis odiis, facta tranquillitate detumui, & facio, inquam, inducias cum illo; nec serenitatem diei litigiosa oratione perturbo. Sed quam ipse Iurisprudentiam putavit, matronam in Tyria veste, quam læta viriditas permiscet; hanc ego pro omnium scientiarum & literarum imagine accepi. Scientia inquam, est illa mulier, quæ in hac tabellæ pictura describitur. Ostro quidem eoque purissimo insignis, cum olim in regiis habitaret, non tantum Principum alumna, sed rectrix ac magistra, vitam & leges imperantibus dictaret. Illa tempestate, nec divinam Poesin, nec arcanam Philosophiam, in tuguriis vidisses; nisi quod eruditorum pertinacia interdum benevo-
lentiam

lentiam Principum in ſecura paupertate contemnebat. Ipſi reges non minus ambitioſe eruditionem, quam poteſtatem vindicabant, & qui triginta legionibus imperavit, paulo ſuperbius Philoſophiã quam ſigna purpuramque jactavit. Quid ille Aſiæ domitor, qui melius Achillis victorias, quàm ſuas recenſebat, qui dum ultimas terras nobiliſſimis triumphis aperiret, Ariſtotelis Phyſicam avara eruditionis ambitione poſteris invidit. Syracuſanus autem ille, quem Corinthus è Tyranno civem fecit, quam ſcientiam habuerat principatus ornamentum, eam deinde calamitatis ſolatium, ſolam ex tot opibus è Sicilia abſtulit. Quid illi, qui aſſidue cum Ennio, cum Terentio ſcripſere? Quid ille, qui primas eloquentiæ Ciceroni invidit, ipſe ſolus in Orbe Romano Imperator? Et ne ſingulas regiones perſcrutando, etiam Ægyptiorum Perſarumque Philoſophiam in regia & templis, veluti ſimulacra Deorum, inveniam; nulla natio tam barbara aut tam inhumana extitit, cuius Principes eruditionem ſui temporis non aut mirarentur, aut quærerent. Diuque in illo faſtigio ſcientia hæſit; donec eruditorum vitio, ipſa ſuam nobilitatem maculavit; & non ad umbram Philoſophorum, ſed ad viliſſi-

lissimam noctem recessit.

Nimirum hodie cum nostris artibus nugamur & quæ laudes olim scientiam extulerant, contrariis viciorum maculis miserrime sordescunt. Nulli quondam elegantius mores examinabant, nulli cõmodiores humanæ consuetudini putabantur, quàm qui eloquentiæ, veterumq; temporum memoriæ, aut Poesi studuerant. Nihil illis comius, nihil suavius, antiquorum ætas vidit. Etiam creduntur sylvestrium populorum rudos animos primi conciliasse inter se, inventisque legibus fundatis respublicas gubernasse. Inde ipsa humanitas illi scientiæ suum nomen accommodavit. Nunc vero quid amplius dicam, quàm parentes metuere, ne pueri, dum Scholasticos audiunt, cum literarum commercio morum similitudine imbuãtur? ut ineptiæ omnes, & quicquid in incessu vel oratione est insulsum, communi proverbio jam consuetudini Academiarum imputetur. Hinc proscripta majestas literarum, & præcipua utilitas, quam ipse in respublicas invehebant: miserabili fato sublata.

Non tenui equidem risum, quoties in Academiis declamatores vidi, scenicos pueros instruere, qua maiestate imitentur fastigium Regum, aut matrona-

rum

rum blandiſſimos nutus, militumve iracundiam effingant. O quotquot literarum vindices eſtis, eripite ſqualidas Muſas ex carceribus ſcholarum, & in priſtinam libertatem vindicate! Quaſi vero, qui olim in literis floruerunt, & quorum hodie ingenia miramur, tam ſtolidis nugis immortalem quæſiverint famam. Olim quidem Poëtæ, celeberrimis conventibus immerſi, vix ſeceſſum inveniebant ad carmen. Ita Maro, ita Flaccus, Tibulluſque & Propertius vixerunt, & ille, quem Natura omnium ingeniorum compendium fecit, Naſo. Tunc illuſtribus familiis vates aſſueti erigebant vividas mentes; & inter proceres audiebant quæcunque in civitate vel excitarent ſalibus animos, vel mores recentiſſima venuſtate polirent. Ibi illi quotidie vel Panegyrim vel Satyram inveniebant, & omnino laudabantur, qui non ſcribere magis quam vivere noviſſent. Nam quid de Philoſophia dicam, quę pene in Regum penetralibus nata eſt? quam in Platone Sicilia adoravit? Stagyra autem tam potentem ſenſit, ut illius favore & mœnia recuperaret & cives. Cui potius Archimedes ſuam induſtriam, quam cognato Hieroni accommodavit; aut quē è vulgo ille Deorum & hominum honor

Socrates Alcibiadem dilexit! Adeo illa ſcientia, quæ maxime ſecretum ad contemplationem expoſcit, nihil fugiebat præter ruſticum vulgus; & in conſortio magnatum vel erudiebatur, vel docebat. nunc autem miſerabilis ſcientia quantum degeneravit à moribus. tantum quoque ex ſermonis dignitate receſſit; & jam barbara appellatur, quæ effecit ne barbarus orbis eſſet.

Ac ut Philoſophiam ſe in ſuis latebris plangentem relinquamus; quid aliud eſt Hiſtoriam facere, quam rerum geſtarum eventus atque cauſas prudenti explicatione narrare? aut quomodo ſufficient illi muneri; quo poſteris nullum majus tribuimus, homines imperiti rerum civilium, qui neque aſtus ſuorum temporum intelligunt, & ignobili ſtudio educti, neque pacis, neque belli genium noverunt? Nemo pro dignitate Hiſtoriam componet, cuius indoles non ſit apta, ea quoque gerere quæ Hiſtorici deſcribunt. Nunc ſatis eſt ad eam ſcriptionem orationem ineptiſſime terſam cum mendaciis afferre. Quid eſt denique Poeſis, niſi viva deſcriptio affectuum tui ſeculi; quos tantum ex aliorum conſortio cognoſces? Vnde polita confeſſio amoris, vel generoſi odii pene irata deſcriptio; quæ priſci ſeculi

Poetis

Poetis adhuc hodie vel misericordiam conciliant, vel favorem. Nunc quicunque post insanam lectionem Poetarum tumentia verba in ordinem componunt, aut vetustatis ignobiles ritus jam olim exulantibus verbis cogunt in versum, illi utiqne inter doctos umbratiles sunt Poetæ, & illorum vitio, quotquot in eam artem nituntur, velut ridiculi homines, iniquissima opinione damnantur.

Quis ferat hanc contumeliam Musarum, in quarum templis multi quidem insani concipiunt vota, sed nemo in hunc diem, nisi prudentissimus, litavit? nihil loquor de Iurisprudentia, ne veteris iracundiæ insimuler. Sed quæ olim Prætores, quæ Præfectos Prætorii, quæ Principes habuit conditores, illa nunc cunabulorum dignitatem ægra in historiis conservat. Non celabo juventutem tutissimum iter ad Musas. Quorum eruditionem imitatur, eorum quoque moribus diligentissima æmulatione insistat, putetque Ciceronem aut Senecam plura in negociis civilibus invenisse, quibus literas ornaret, in literis, quæ ad humanam consuetudinem transferret. Nullus in Academiis solide eruditus evadet, aut cum gladiatioribus imperator.

Igi-

Igitur hæc matrona, cui in tabella Scientiæ & omnium Musarum majestatem imponitis, regalem quidem purpuram aliqua lauri viriditate permistam conservat. Quid enim illi relinquitur, si de palla quoque dubitat? Sed jam sceptri ac solii dignitatem miserabilis amisit; illosque aversatur præcipue, qui eam hoc seculo adorant, id est, quorum ineptiis ubique indignissimo traducitur risu. Videns ad inimicos converti, qui importuno vultu & petulantibus dextris afflictæ patientiam fatigant? Nimirum si illis aliquando sua voce loquetur, immutabit spernentiũ mentes, & pristino splendori restituta, omnem iracundiæ furorem in Academiarum ignaviam effundet.

Cum hoc argumentum ingenti vociferatione deduxissem, & jam dies in vesperam esset pronus, adolescens qui tabulam proposuerat, omnia eius secreta jucundissima oratione publicavit. Quippe hæc matrona, seria erat optimi vini, lentis arborum ramis coercita; quæ quidem sui amatores aspernabatur, quippe illorum amicitia peribat; suisque osoribus adverterat vultum, quorum fastidio diutius victura videbatur. Et quidem omnibus in risum effusis, juvenis lepidissimo argumento rem omnem disputavit. Cæterum

rum Acignius meum ingenium probaverat, delectatuſque oratione non indocta, me quoque inter familiares habere non mediocriter optabat. Itaque blandiſſime exeuntem demulſit, laudibuſque in publicum effuſis palpitantem animum periculoſiſſima voluptate percuſſit. Ego inescatus præconiis, cum me iterum laudari vellem, poſtero die ad Acignium redii, & ille meam facilitatem ſolertiſſime cognovit, lætatuſque jam prima pietatis formidine teneri, etiam incautum divinxit munuſculis, cœpitque velut dulciſſimis ſuſpiriis interpellatus narrare, quam propitiis diis nati eſſent, qui in illius domicilium concedebant. Et hæc tanquam mihi aliena recitabat, quæ non obſcure mihi dici ſentiebam. Nihil, inquit, eruditis commodius mea domo, videbis ad famam, velut in terrarũ ſcena plaudentib. populis ingenium probamus, & ſuaviſſimã vitam colimus in conſortio Muſarũ, nulla familiarium rerum ſolicitudo nobilitatem animorum deducit in terram; & jam hic felicitatem ordimur, quam nobis certiſſimam in ſyderibus fata diſponunt. Recenſebat deinde compluri mos, qui ex amplisſimis gentib. in ſuam familiã veniſſent, & quã mali exitus alios occupaſſent, qui tam egregia fortuna neſciverant uti.
Ego

Ego autem Acignii machinas perosus; quo plura in eam sententiam congerebat, eo malignius aversabar dicentem. Paulatim exinde elanguit pietas mea: & Acignii, cæterorumque Philosophorum iterato consuetudinem eiuravi. nec me latebat, nescio quo modo emoveri hominum mentes, & suavissimo veneno intinctas à Philosophis in suas Academias deduci. Itaque priusquam eo medicamine perirem, viam jam olim destinatam in Scolimorrhodiam aggressus sum. Sed & in maculas, quas tantopere vitabam, miserabilis offendi, monstroque maximo didici ubique Acignium esse. Cæterum minime Theophrasto significavi, me in Scolimorrhodiam cogitare, nam & levitatem meam timebam apud illum proscribi; ac præterea si in Scolimorrhodiam quoque malignitas Deorum prosecuta fuisset fugientem, volebam ad Theophrastum redire, damnataque omni spe in ingrata quiete senescere. Mentitus itaque ad Themistium iter, ex Ilio discessi. Necdum omnis mei criminis utilitas defecerat, restabantq; aliquot numi, ex iis, quos Anemonis conjunx secum olim in sinus effuderat nostros. Et jam quatuor erraveram luces, neque multum aberam à lacu, qui Scolimorrhodiam suo orbe, à cæ-

teris abſtulit terris, cum omni hoſpitio defectus, ſub obſcuriſſimam noctem huc & illuc ingenti triſtitia erratam. Nulla in vicino civitas erat, neque villarum ſpẽ, aut latratus canũ, aut caliginis volumina ex fumantibus tectis circumſpicienti faciebant. Frigore itaque & ſolitudine horrens, vagabar, velut in avia parte terrarũ. Forte in aſperi montis clivo, qua me pallidus ſyderum fulgor ducebat, tenuis rivi murmur jam pene concubię noctis ſilentium rupit. Secutus ego labentem tandem ad aquulæ caput me mollibus herbis implico, feſſamque cubito cervicem ſuſtentans, frontem deinde atque manus, mox etiam ora limpidiſſimo humore perluo. Nec multo poſt apertæ vento nubes, aſtraque liberius ſplendentia, mihi pulcherrimam loci faciem oſtenderant. Fons ille ut videbatur ruſticus, nudoque exceptus ſolo, non communib. aquis perennis, aut vulgari torrente voluebatur. Nulla laus eſt quæ eius dignitatem poſſit exprimere. Liquor omni cryſtallo nitidior per lapillorum moras, quę in arena paſſim extuberaverant tenues criſpaverat fluctus, & inde pene muſico concentu pulſabatur, reddebat quoque ſyderum imagines pene ipſis cœlorum facibus lætiores, & tam pulchrę noctis miraculo neſcio quid mihi bea-

beatis ſpondebant, ſi ad Solis veritatem omnia examinaſſem. Quod ſi non pernoviſſem me nondum Eleutheriæ viciniam egreſſum, credere poteram ad aureos fontes in Perſide eſſe delatum. Mox ut ſe purius Lunæ ſplendor exeruit, vidi in propinquo ampliſsimam domum, & turres in incinctu non modico faſtigio ſurgentes. neque moratus de fonte conſurrexi, primaſque ædificii fores ad hoſpitium pulſavi. Tum apertę ſubito fores colluxere undique flammis, magnoq; cereorum comitatu Acignius ad expectantem proceſſit. Ego ad notum exhorrui vultum, & qua ratione ibi eſſet, quem in Ilio paulo ante ſine propoſito itineris reliqueram, tacita admiratione quærebam. Nec expectavit, ut meritiſſimi ſtuporis exponerem cauſas: ſed, Eutychia, inquit, iſtarum ædium & omnis vaticinii domina, te huc adveniſſe intellexit, illa nos monitores hoſpitii mittit, & in ſuum domicilium errores tuos hodie invitat. Succede hoſpitalibus tectis, & utere beneficio Nymphæ, quæ hoc uno dolore ſuam felicitatem maculat, quod tam diu deſint, quibus ipſa liberalis eſſe poſſit. His dictis, neſcio quibus ramis, vultus meos perfricuit, confuſamque ſuavitate mentęm veluti quodam tenui caligine intexit.

Se-

Secutus ego ducentem, cum eodem facum agmine in interiorem domum perveni. Ibi nova occurentium frequentia venientem excipit. Nihil amplius vidiſſem, ſi me felix error in patriam appuliſſet. Quippe non blanditiæ verborum deerant, non obſequia miniſtrorum; & optimi familiæ vultus cum officioſo apparatu certabant. Deductus igitur in triclinium cum magna comitantium turba, ſubitis primum dapibus extinxi reliquias curarum; mox cœna levi ambulatione percocta, cum interim nulla colloquentiũ ſuavitas deeſſet, molliſſimis plumis omnia mẽbra immerſi. Ita pingui obrutus ſomno pacatiſſimam exigo noctem; & ſive malorum laſſitudo, ſive felicitas repens hoc fecerat, ſoporem etiam in altiſsimam lucem deduco. Tandem Solis radiis excitatus, ubi eſſem, aut quid mihi contigiſſet, attonita mente verſabam, nec dum libati fontis ſuavitas exciderat; & neſcio qua affectuum dulcedine fontem & domum amabam: cum interim exſonuit oſtium meum, laxatiſque ſubito clauſtris ante thorum Acignius ſtetit. Nunquam ante tam hilarem videram, & excuſſa ſeveritas majoribus blanditiis reliquerat vultum, ego pigræ quietis ſegnitiera incuſabam, quod hoc lucis jacentem deprehendiſſet,

ſed

ſed ille, velut omnis otii author, moderatiſſimo riſu nihil , niſi me ad Eutychiam adveniſſe , reſpondit; minima eſſe quæ hactenus in illa viderim domo : omnia tempore & patientia parari, nec dii ſiverint inquit , ut tam opportuna felicitate non utaris. Tu modo cæterarum rerum longinquas ſpes, omitte: iſthic tibi perennia bona, &, ſi mihi credis, omni ſceptro eminentior fortuna paratur. Tum ego languentia excito membra, cubitoque innixus in illa familia hæſurum , ſero enim intellexi me ad Philoſophorum, quos vitabam , domicilium eſſe perductum , & ab illis ſuam Philoſophiam Eutychiam appellari. Adiecique me juramento obligari , ut in vicinam regionem proficiſcerer , neque ulla quidem tempora oblati beneficii memoriam victura : cæterum longinqua exilia, neque tam maturam felicitatem meis fatis deberi. Ac tunc , ut ſaltem mendaciis effugerem Acignii artes, iterum jurato promiſiſſe aſſevero, ſine mora me ad templum , quod in Icoleonte miraculis celebratur, iturum. Ita, inquam , ut neque jam cum Eutychia vivere ſalvis religionibus poſſim. Ad hæc verba Acignius non modico riſu latera concuſſit, & O te, inquit, divinum hominem, & religionis doctiſs. myſtam ! qui
neſcis

nescis in Eutychiæ domo etjam mendaciis venire gratissimum cœlo,&, ipsis diis esse, quos decipis. Huc, quacunque veneris fraude, aut ipse alios adduxeris, ipsa te innocentia laudabit; & plerunque interfui, cum pietas iuvenes collaudaret, qui istam felicitatem parentum funeribus emerunt. Sic dixit, rursusque madentibus ramis oculos meos,& veluti mẽtem obruit. Agnovi hesterni dulcedinem fontis, victusque, & veluti macerata ebrius mente, imperata me facturum promisi. Sed ut primum ex cubiculo excessi, & ipse vestes diligentissime cõponere cœpi, rursus evanescente medicati fontis veneno, paulatim verus animus rediit, & ego captivitatem meæ mentis intellexi. Itaque tacitas fraudes, & licitum libertatis furtũ contra beneficia secretissima mente parabam. Ecce autem vix è limine extuli pedem, cum servitium frequens huc & illuc suo operi intentũ animadverto, pleriq; juvenes erant, & in terram modestissima submiserant ora. Ille temere jacentiũ lapidum ordines componebat, ille comportebat ligneos fasces, aut aquã, aut utilas herbas in publicũ cibũ digerebat: alius molestissimũ iter ad domorũ fores huc & illuc torquebat: pleriq; sęvitia flagellorũ obnoxiũ detriverãt corpus, & singulis verberib.
inter-

interſerebant Eutychiæ nomen. Plane nihil tale videbam quale prioris noctis illecebræ promiſerant. Iam omnes me tacitis vultibus contuebantur, & quem pridie tam humaniter excepiſſent, pene ad ſocietatem laboris invitabant. Ego meæ fugę intentus, huc & illuc primum aſsidua contemplatione vagabar. Cæterum non mihi una domus videbatur, ſed potius civitas ingens, cuius ſingula ædificia in turris altitudinem exurgunt. Qui vero per ſingulas turres diſtributi erant, diſtinctis potiſsimum coloribus, figuriſque veſtium noſcitabantur. Illos candidæ rogæ, illos cineritiæ, deſignabant: Illis mixtæ & pauucæ veſtes erant, hinc illinc centonum mixtura viliores. Quibuſdam funerum color, aliiſq; Neptunius probabatur. Nec ulla artificum cura deerat, aut maturę varietas, quantacunque in velleribus ludit, præterquam quod ibi muricem non videbam. Neque minor ingeniorum diverſitas illam arcem impleverat. Eminebat in medio anguſta quidem turris, & ut videbatur multitudinis minime capax; cęterum patentes in ſeriem feneſtræ, apertæque undique fores opulentiam prodebant ditiſſimæ ſedis. Omnes parietes ſericis velis tegebantur, iiſque duplici fulgentibus oſtro. Idem color lectulos & men-

mensas adornaverat; & ipse quoque murus lateritio rubore nitebat. Suspicatus ibi Eutychiam habitare, intellexi à quodam pullato, qui hortum in vicinia repurgabat, Nympham quidem in alia regione vivere, quam ipsi totius vitæ industria aperiunt sibi: cæterum si quis ad illam turrim, quam viderem, perveniret, illum statim ad maximam felicitatem esse venturum; ubi effusis fortunæ favoribus exceptus, hoc etiam timet, ne ad Eutychiam in alium orbem vocetur: & certe pauci sunt, inquit, ex hac multitudine, quam cernis multiplici sudore exerceri, qui non votorum suorum partem ad istius turris cupiditatem derivent. Neque olim felicius erat, purpureum arietem habere, quam hodie ad magnificæ turris dignitatem admitti. Hæc ille prolocutus, iterum prono pectore sterilibus herbis incubit.

At ego tam magnificæ turris dignitate permotus, magnopere cupiebam ad illius interiora, penetrare, invitabat familiaris curiositas peregrinantibus, & desolatæ custodibus fores; cum præcipue admirarer, quæ causa sedis incolis esset, cur non protinus ad illam niterentur. Sed vix dextero pede libaveram limen, cum subito plusquam Scythicæ magnitudinis

dinis leo in veſtibulum occurrit. Sive vera ſpecies fuit, ſive attonitæ ludibrium mentis, videbatur ad longitudinem duarum palmarum exeruiſſe pedum arma, & tumentibus jubis apertoque ore, pene interrogare ſtultitiam meam, quo proficiſceretur? Petram deinde valentibus membris amplexus eſt, ſive in me emiſſurus, ſive obicem poſiturus ad fores. Ego pervetuſto ebore pallidior factus, non audaciam modo, ſed etiam fugam amiſi; decidique extra limen morienti ſimilis; & nutantem animam diu egi. nec aliquis ad auxilium veniebat: ſed paulatim effuſiſſimus ſudor ſpirituum meatus ſanguiniſque laxavit. Ac ut primum officio pedes fungi valuerunt, in aliam partem, tam atroci imagine conterritus, fugere cœpi. Semper in oculis fera ſævities erat, nec ſufficiebat ſupervacuo timori celeritas mea. Bellua autem veluti vereretur è præſidio abire, contenta me limite expuliſſe, non laceſſierat ignaviter cadentem, minuſque ignobilem fugam urgebat.

Sed dum in hoc turbulenti ſanguinis æſtu incedo, pavidoq; lumine mentis incertitudinem accuſo infremuit undique aer modici æris ſono, quod ex media area, ut poſtea intellexi, omnibus Eutychianis

tychianis antemeridiani laboris missionem significabat. Iam enim triclinia strata erant, cibique exiguis ferculis, & veluti distributis pensionibus ferebantur ad mensam, convolavere ad epulas universi, neque ibi levius sancitur, ne aliquis se publicis commodis, quam imperatis laboribus furetur. Ego omni genere vestium dispar (neque enim me toga Romana consuetudine velabat) jam pene solitariis spatiis restabam, cum annosissimæ senectutis homo, hospitalibus præfectus officiis, rogavit, cuius ego auspiciis, aut per cuius portæ angustias deductus in familiam essem. Ego qui prodigiosum locum, divinumque fortasse, irritare mendaciis verebar, simpliciter, quid mihi contigisset, enarravi, me ad fontem, qui ex adverso montis manat, pridie per errores & tenebras pervenisse; demum Acignii manu, ad hanc arcem, velut ad hospitium esse perductum. Nec ille audito Acignii nomine cunctatus, illic, inquit, oportet habitare: turrimque in proximo angustiori, quàm cæteras, specie ostendit. Plane eadem turris erat, in qua tota nocte jacueram. Nihil itaque repugnavi imperanti, aversatusque non voluntariam domum in turrim, velut in conditorium, intravi.

bulationibus usi, ad constituta officia dilabebantur. Ego vero jam nimis cognita familia, fugam è custodia moliebar. Sed illa mihi facilis videbatur, quippe nulla mœnia cernebam in incinctu, quæ fugitivum morarentur. Omnia aperta in planiciem vicinosque montes aspectum transmittebant. Cæterum huc & illuc dispersæ portæ stabant omnino ad illum numerum, quem Amphion suæ urbi esse jussit. Illæ mirabili artificio extructæ, fortissimis ut videbatut claustris foribusq; rigebant. Non potui satis admirari, quomodo illæ portarum moles nudam apertamque arcem, sine muris, aut vallo, aut ductæ fossæ mora, tueretur; easque ut inutiles satis imprudenter derisit, ac cum omnia satis perspecta viderentur, secutus illam viam, quæ in proximum montem compendiosissima apparebat, intra limites periculosissimæ arcis tendere cœpi.

Sed cum pervenissem ad locum, ubi murum oportuerat esse ductum, repente intricatus, & hærens, & ipse ob inutilem moram mihi iratus, cum impedimentis pugnabam, quæ nec tangere poteram, nec videre. quippe veluti tenuissimis retibus hinc & illinc implicabar, & tenacissimam indaginem, quo vehementius nitebar, in vincula & nodos arctiores provocabam.

Iam pene incideram in casses, ut nec progredi nec recedere possem: sed antequam laqueorum subtilitas pertinacius coiret, retrocedere subito cœpi & cum maximo horrore admirari tam tenua claustra, quæ nec oculorum sagacitas deprehendisset, nec ipsæ manus, nisi in captivitate sua, sensissent. Iam Vulcani doli, & nota cœlo fabula, ligatique, non simplici nexu, Mars & Venus, in memoriam redibant; jam ex Lemnio igne catenarum seriem esse jurabam, quæ prodigiosam includeret arcem, & tum demum veluti victrici fortunæ supinas manus dedi, nec minus Superos inferosque Deos accusabam, quod juventutis meæ validissimum fervorem immerito carcere damnavissent; & cum maxime beneficium simularent, velut Aspidem, inter Cleopatra collaverant ficus.

Vltimum remedium erat, exitum per angustias portarum, non dissimulata fuga pertentare. Nam cum nihil amplius monstris vacuum sperarem, ita neque aliquid in ultima desperatione metuebam. Succurrit animo, ire, & si qua custodia moraretur abeuntem, invocare Deorum omnium fidem, eumque maxime Iovem, qui violatis hospitiis succurrit. Devovere deinde crudelissimam gentem, nec quo-

querelis imponere modum, antequam aut meæ vitæ exitum, aut calamitatem invenirem.

Tam robustò consilio ferocior factus ad proximæ portæ limen jam excogitatis verborum contumeliis, evado; cum ecce in ipso impetu ipsaque audacia mentis, occurrit Acignius, miti quietoque vultu, & non cogitantis lacertum tenens, intentam iracundiæ mentem & oculos in se convertit. Nec rogavit confusionis meæ causam; sed de valetudine quæsivit, tam potentibus verbis, ut pene me oblivisce-rer esse iratum. Sed cum ego illi animum meum de discessu significassem, & ille in contrarium argumenta consumpsisset; tandem iratus oculisque paulatim horrentibus, abire me jubet, quando me felicitatis tæderet: nec longe pœnitentiam esse, & errores, tam securum temnentibus iter.

Cum discessisset post terribiles minas, tactumque animum excitasset in diversa, nihilominus urgere discessum meum cœpi; & ut eram portæ vicinus, primum diligenter circumspexi, si qua hominum manus in claustrorum præsidium staret. Nihil autem aliud vidi in aditus angustiis, quam anum nescio qua solicitudine gravem. pallidissima erat, & macies

extulerat offa, nec compositi oculi terribili luce micabant. Cæterum huc & illuc cursitabat per angustias suæ portæ, & nescio quid ad digitos computans, nunc se velut ad consilium sevocabat, interdum turbido nutu quod censuerat aversata, secum ipsa mirabiliter pugnabat. Rerum quoque levissimarum pondera examinabat ad lancem, veluti stipularum levitatem, aut arenulam ad numerum injectam. Ac illius quidem nomen erat ingentibus literis, minioque fulgentibus in superiori fastigio portæ scriptum, Hieromerimna. Cæterum tanta frequentia per eundem aditum arcem irrumpit, maxime adolescentum atque senum ut habitatores sufficere amplissimæ sedi possit.

Non placuit mihi tam difficilis locus, exitumque molliorem per alias portas quæsivi. Septem erant, & singulæ suis Numinibus notabiles, quæ in præsidium excubabant. In proxima porta huic, ad quam Hieromerimna se inutiliter macerabat, eminebat virago pessimi vultus, quæ Ælpidis nomine vocitabatur. Per eam portam nemo intrabat nisi turbulentis luminibus turgens, & inter iracundiam doloremque trementibus. In proximo vero limine Penia consistebat, squalida veste,

veſte, ſparſoque capillitio inculta. Et illa frequentiſſimum agmen tranſmittebat in ſepta. In vicino deinde præſidio Adrania erat, ſolutis poplitibus languens; recipiebatque turbas, quæ inertiæ licentiam amabant.

Ego, ut indiligentius obſervari illam portam, non ſine animi gaudio, adverti, ratus iter commodum fugienti, tamen ulterius progreſſus ſum, ut viderem, quibus numinibus tutela cæterorum liminum credebatur. Erat autem in una quidem Philotima, quæ cæruleis veſtibus oſtrove ſplendentibus, pene totos parietes onerabat: in altera vero Glykyte illa multiplici pallio intimum abſconderat pectus, riſuque minime duraturo quemlibet venientem ſalutabat. Neque alii veniebant ad illam, quàm adoleſcentes tenerrima ætate, & veluti materni lactis conſuetudinem requirentes.

At vero in ultimis clauſtris, omnino alia ſpecies nihil tale expectantem confudit. Erat enim matrona exercitatiſſimi vultus, & in quam invidia non diceret, Arete appellabatur.

Cæterum quoſcumque intromiſerat in arcem ſyncera hilaritate diffuſi ex inceſſu inter cæteros noſcitabantur.

Cum omnia perlustrassem, & jam maturum ad fugam tempus esset, ego, pulsata Adrania, per illius portam præcipitata diligentia prorui. Neque illa revocavit abeuntem, & per mollissimum agmen, quod ad ipsam properabat, excitati supercilii minis, ipsoque corporis nisu, viam inveni. In hunc modum ex tristissimo carcere egressus, quàm maximis itineribus in Scolimorhodiam præcipitabam fugam. Erat semper in oculis pavitantis Acignius, & cum virgula crepuerat vento, jam me reprehensum, & ad Eutychiam deduci miserabili horrore credebam. Et quid, cogitabam, si percussores notis viarum angustiis præcurrunt? Quid non infestum existimem in solitudine, cum nulla urbium claustra grassatores excludant? Quicquid est, Acignii periculo vivo; & si me ab illo fugientem calamitas excipiet, difficilius amolietur invidiam, quam vulnus Paulianum Gephyrius excusat. Tandem ad lacum perveni, nullo Oceano minorem. Illinc rates in Scolimorhodiam solvunt; & jam melioris patriæ aura videbar afflari.

Thebani ad Septentrionem latissimas obtinent terras, & ab Eleutheria ad Sarmatas excurrunt: gens laborum plus quàm indu-

industriȩ capax, & omnino Bœotia sua digna. Illis Aquilius per internuncios imperat; ipse plus quam Assyriorum Principum solitudine inclusus, otiosam majestatem ineptissima gravitate damnavit. Igitur cum in Scolimorhodiam cogitarem, jamque in extremo Eleutheriæ oppido quærerem ratem, forte unus ex Thebanis in eadem urbe erat, pinguissimus homo vultuque regii coloris & seminudum calvitie caput ostentans, nomine Trifartitus. Is ab Aquilio ad Tessaranactũ in Scolimorhodiam mittebatur: ac ut forte in eodem diversorio fueramus, me quoque in instructum navigium benignissime induxit. Cæterum idem stupor, qui à subtilitate ingeniorum Thebanos excludit. ab ingentibus quoque vitiis prohibet. Nihil facilius ad amicitiam vidi, fidemque inter vina sancitam velut extremam religionem non violant. Ego inter adulationum magistros diutissime versatus, statim incautum occupavi blanditiis, intentumque suis laudibus ad amicitiam compuli. Sed cum jam in conspectu Scolimorhodia esset, lacus nigrescentibus undis intumuit, subitæque nubes eripuerunt cœlum trementibus nautis. Neque tempestati modus fuit; & jam veluti continuis aquis, cum nubibus coi-

verat lacus. Haud mora, securi percutimus malum, & omnia subducimus furentibus ventis. Iam clavus non sequebatur ducentem, jam latera laxabantur ad fluctus, cum ingenti flatu in Septentrionem propulsi, jam nec salutem quidem invocaremus.

Thebani, quicquid in ratem comportaverant, ad certamen perdebant; veritique ne pondera deducerent navem, ad ultimum patrii vini cados inter miserabiles ejulatus effuderunt in fluctus. Quatriduum naufragii minas tempestas irata protraxit. Quinta luce interruptis nubibus enituit cœlum præliumque undarum extremis fremitibus elanguit. Interrogabat gubernatorem Trifartitus, an syderum memoriam servaret, & astrorum indiciis posset ad regionis notitiam pervenire. Ille gravibus suspiriis cunctantem persecutus silentio damnabat suam artem, & confusa omnia cœlj terræque argumenta confitebatur. Tandem evanescente metu, ipse nautica acu doctus proclamat, nihil unquam illa tempestate benignius fuisse, & quoniam ventus Scolimorrhodiam non dederat, saltem se in patriam felicissimo errore compulsos.

Iam in conspectu littus erat, & Thebas non inde procul esse constabat. Tum omnes

omnes excitato plausu navem in portum deducunt, egressique in arenam, passim osculis patriam terram & salutem adorant. Trifartitus reparari navigium, unumque & antennas & malum, ex proximis vicis & nemoribus quæri jubet. ipse ad Aquilium rediit qui & tempestatis moras excusaret,& si quid forte novi succurrisset, recentibus imperiis oneraretur: meque in urbem secum humanissime deducit. Iam id olim sciebam, neminem ad Aquilium admitti; nec tam insolentis beneficii genus apud Trifartitum urgebam. Sed ille me sponte in regiam deducit, jubetque in atrio expectare inter proceram Thebanorum multitudinem, qui mihi umbram corporibus faciebant,& post aliquot horrarum fastidium ab Aquilio regressus, interiorem meam manũ excussissima dextera pulsavit,&, ne putes, inquit, nullam gratiam amicitiæ meæ esse, videbis domesticos Aquilii cultus, tibique plus quàm Mathematico aut Pictori secreta familiæ patebunt.

Cum hæc dixisset, benignissima manu ex atrio produxit, in domum, evolutumque ex porticibus vagis tandem constituit ad intimum Aquilii limen. Ibi tam syncere omnia silebant, ut cereri sacrum fieri putarem: Igitur & ipse utrinque

ſpiritum coercebam, cum Trifartitus, modeſtiſſima manu, ſilentis oſtii ſeram, & ipſam mutam, reſolvit. Cæterum hanc mihi intrandi legem dixerat; ut ab ipſius non ſecederam tergo. Ita, inquit, optima fide omnia luſtrabis, quæ nobis, utpote ſecretiſſimarum rerum miniſtris, patent; neque à me declinans, & per diverſa vagus, in ignoti cultus officia peccabis. Parui ego monenti, & ad menſuram motuum ſuorum geſtus meos figuravi, niſi quo leviter declinaveram cervicem ne omnino inutiles oculi eſſent.

Ac ut in thalamum Aquilii veni, hominem jam ſupra mediam ætatem vidi præcipitantem in ſenectam; ſtatura mediocri, vultuque optimo, & quem indigne voluntaria ſolitudine damnavit, ſed fluxis & turbantibus veſtigiis oris majeſtatem corrumpebat & omnino indignatus ſum Veneri, quæ ſaltem non pepercerat nomini chariſſimorum nepotum.

Itaque ut ad ſatietatem oculorum omnia eius lineamenta in animum tranſtuli meum, converto ad elegantiam ſedis vultum. Et hinc quidem imagines ſtabant, non quæ memoria bellorum ſecreti delicias turbarent; ſed venuſtiſſimi vultus puellarum erant, exculti ſupra verum,

rum, & quos poſſet natura imitari; ut ego Ariſtidis vel Pauſaniæ, aut etiam Nicophanis labores putarem intueri, quos meretricios pictores antiquitas vocavit. Illinc vero ſupra menſam orbes duo, in quorem uno terrarum ſitus & maria pingebantur: in alio vero ſyderum motus, & univerſæ cœlorum leges aptiſſimis coloribus erant ſcriptæ. Illic aureus Phœbus, & vermiculata Venus erat. Luna vero cælabatur argento; & prope igneum fecerant Martem. Iovis autem hilare ſignum, & nitens Mercurius pene arridebat ſpectantibus. Denique malignitatem Saturni livido minio, pallentique damnaverant. Flexuoſum iter Solis, imagines Leonis atque Tauri ſignorumque omnium animabant. Iacebant ſupra menſam aliquot libri, laceſſentibus digitis jam ad ſquallorem detriti. Præterea cœleſtium orbium figuris aliquot in locis excuſſerat picturam nimis diligens verſatio, maxime in Solis & Mercurii planetis, qui quacunque decurrunt per illam cœli imaginem ſolertiſſima monſtratione ſignatur.

Neque advertere hæc poteram, quæ vicinorum curioſitatem oculorum petebant, niſi Trifartitus vir benigniſsimus me ad hæc indicia digiti humanitate deduxiſſet,

duxiſſet, (nam Aquilius alvum levare voluit; & amotus extra aulæum, locum fecerat inter nos colloquendi.) Igitur cum rogarem, cujus artificis nobiles figuræ eſſent, quæ meruerant ab Aquilio tractari. primum, inquit, te ſcire oportet, nihil hac ſolicitudine Aquilii laborioſius eſſe; nec ipſe induſtriam cum aſpectu hominum omiſit, ſed ad curioſas artium aliquot voluptates tranſtulit. Cæterum in his imaginibus, & fœminarum picturis, non ejus ſtudium tantum, ſed etiam opes vides. Libertatum amorũ conjugio præponit,& vagæ voluptates ad ipſius arbitrium examinantur. Nam vt venuſtiſſimas ſpecies mulierum libido in animo finxit, omnia in tabellam eruditis coloribus transfert, & imaginationis lineamenta ſecutus, votum ſuum in pictura confitetur. Appelluntur deinde pellicum greges, virgineſq; quibus multum eſt, id nomen ſub Aquilio exuere. Ipſe ſibi probator formarum vultus mulierum ad ſimilitudinem imaginis exigit, & quam propius ad illam venuſtatem natura admovit, duarũ, interdum trium noxium fortuna donatur. Etiamſi cujus amore vehementius exarſit, ſi in alicujus amplexibus dulcius animam egit, non ſtatuam in roſtris, ſed imaginem, ſua manu exaratam, in thalamo decernit.

Hi

Hi vero terrarum cœlorumque orbes, imaginem Aquilianæ poteſtatis oſtendunt, & quotidiani laboris induſtriam, quo ipſe in abdita naturæ perrumpit, & invidiam Deorum ſuperat, qui res pulcherrimas latere mortales voluerunt. Iam cryſtalla non æterna hyeme cogere, jam exprimere metallorum animas poteſt, & omnia Solis miracula in temperatum foculum convocare; etiam ignorantem naturam ſuas vires edocere; vitales autem ſucci, & qui ſupra Æſculapii artem invidi Iovis provocant fulmen, his artibus exprimuntur, & ne indiſerta oratione detraham pulcherrimæ arti, expectabant hæ ſcientiæ Aquilium, dedignatæ à minoribus viris, veluti imparibus procis amari. In eas Aquilius dies noctibus adjungit, & ne diſtractæ curæ diligentiam turbent, cæterarum domi foriſque memoriam amittit. Cum hæc Trifartitus ad ſudorem & anhelitum dixiſſet, Aquilius lubrico paſſu proceſſerat è ſecreto, vocatumque Trifartitum, bracchas ſuperiori veſti annectere, imperabat. Ego me ad parietem junxeram, & ipſum intexto auro ſericoque fulgentem, ac dum veneratione tantæ ſedis incerti oculi in diverſa diſſipantur, inciderunt in imaginem, antequam ſane, ſed in qua nihil

O quoties plenis maturum messibus annum
In stragem servare deos, flavasque videres,
Pannonium armato perverti turbine messes?
Nulla fides campis. Campos odere coloni,
Atque arces vallumque petunt. Nec mœnia multum.
Heu pavidos quæsiisse juvat. Nam claustra pererrat
Hostis, & obsessæ frangit munimina portæ.
At vero erectis quoties exercitus armis
Hinc atque hinc sine lege furit, taboque calentes
Protinus immensis constipat cædibus omnes,
Quæ tantum immissis horrens insibiat Arctos
Nubibus, aut raucis tantum gemit unda sub Euris?
Tela volant, Scythicis plumbum torquetur habenis,
Spiculaque & diræ currunt per inane sagittæ.
Tunc enses lethale micant, tunc fulmina campis
Salmoneo maiora sonant. Sternuntur ubique
Arma, viri. Nec spes immensa in strage sepulchri.
Ni membris & cæde tegi; dum Jugera crescunt
Mortibus, & planos attollunt funera campos.

Et nunc Ætherei superant vexilla Tonantis,
Nunc Luna peiore cadunt, cum turbida pandit
Cornua, Thessalicis heu digna horrere venenis.

Sæva

Saeve Pater belli, miserae sat gentis in arvis
Sedit atrox bellum, nostrumque exterruit orbem.
Arma domum, Gradive, refert (quid Thracia cessant
Orgya) & Odrysios concede ad praelia campos.
Illic Hesperias pulchrum vidisse catervas,
Illic dulce mori. Felix victoria cuius
Constabit fatis. Tunc O fortissime Mavors,
Sanctus oris, nullaque gemant pia funera matres.

Dum in hoc silentio compositus, carmen, quod non mediocriter placebat, in memoriam repetita lectione perduco; notavi ad vicinum parietem aliam imaginem, in qua vidi Protagonis simillimos vultus. Fingebatur autem aliquid scribere in Moreto, quasi non satis antiquissimus Poeta absolvisset hoc carmen. Ac deinde cum effusissimus imber sub dio ambulantem impeteret, fugiebat ad proximas sepes, & cuniculum, qui in illis latibulum defoderat, acerrima observatione quærebat: Neque procul Liphippi faciem agnovi, cum sua uxore, & aliquot antistitibus populorum suorum fata (instar Parcarum) ducentis ex colo. Ac cum hæc impensius mirarer, increpuit ostium leniter, ut videbatur, digiti articulo tentatum. Nec mora, nescio quis lin-

linteo purissimo præcinctus, ad Aquilium intravit, vitroque purissimo exiguum liquorem hilarissima fronte ostendit. Aquilius, quicquid erat, crepitu manuum collandans examinare cœpit ad lucem, & cum homine suavissime loqui, cum à Trifartito quærerem, quisnam esset tam illustris familiaritatis homo? Hebræus, inquit, quo nemo gratiosior in regia vivit.

Hæc dicente Trifartito, Aquilius cum Hebræo thalamum egressus, contulit se in scientiarum amabilem locum; ubi complures fornaculas vidi, ac vitrea ac argenta vasa, quæ humores in altum evocatos per obliquas fistulas reddebaut. Artifices vero & foculorum ministri, pars versicoloribus pellibus præcincti, acapuum ad pondus ingerebant, pars vim liquorum viventium, quos ignis ex vasculis exegerat, diligenti examinatione pendebant. Omnem operis partem frequens sedulitas implebat.

Delectatus tam fideli labore Aquilius, diffusissima fronte gaudebat. Ac ne quidem ego pulcherrimæ artis ordinem, sine aliqua voluptate, aspiciebam: cum Aquilius vasculum deposuit de foculo, &, hic, inquit commendata est spes præcipua laborum meorum, & nobilissimæ

fasti-

fastigium artis. Hæc dicentem, lubrica materia elusit (erat enim vitrea) & ab incautis manibus labens, nefando in terram ictu secum Aquilium, & nobilissimam artem afflixit.

Qui tremor illicita cœli de lampade tactos,
Percutit attonitum; pariterque horrore sub uno
Vox, animus, sanguisque perit.

Stabat Aquilius, veluti turbulento somno delusus, & ipse in tantæ perturbatione calamitatis se quærebat. Ex altera parte famulorum eiulatus deplorantium felicissimi vasculi ruinam, totam cellam impleverat; commendabantque gemitus, & ipsi vix ad plorandum fortes, ut non intercidisse vasculum aliquod, sed omnes deos occisos esse putares. Igitur plangentibus universis, & ipse, ne viderer otiosus miseriarum spectator, incipiebam exorare lachrymas ab oculis, bis terque pollice attritis, ac Trifartitum, ubi esset, intueri. Sed ille jam defecerat, sedensque ad lacunam quam effluens impleverat humor, eã linundantibus lachrymis augebat. Et jam redierant Aquilio sensus; sed deerant verba, quæ in tanta calamitate effundere posset.

Itaque cum lamentabili vultu nihil

ali-

aliud, quàm fragmenta miserrimi vasis contueretur. Ipse Trifartitum monui, ut se virum meminisset, id est, colligeret in præsens animum, meritissimo quidem dolore dejectum, & Aquilium, priusquam expiraret, à conspectu illius liquoris, veluti paterni aut conjugalis cadaveris, amoliretur. Pudebat Trifartitum exspectasse, ut ab externo moneretur. Itaque consurgit ad officium domini pene supremum: & cum eo juvenis quidam præpinguis rarissimæ barbæ, qui omnium modestissime calamitatem tulerat, quippe ante biduum, dum cœlorum meatus, & decreta perlustrat, illud fatum præviderat ex contumacibus astris. Igitur illi conjunctis viribus, cum me etiam in auxilium advocassent, velut efferrent Aquilium, nihil repugnantem asportant, personabāt omnia funebri planctu, & omnes secretissimæ artis mystæ, cum acerbissimo clamore, sequebantur. Nescias, an Aquilium, an vasculum gemebant. Ille male consoporatus cum ad doloris sensum turbulenta vigilia redisset, velut recenti vulnere ictus, exclamat; ergo superstes deorum iracundia vivo? & hæc quidem dicentem, ipsæ indicis venæ cum oratione defecerant. Igitur fomentis aggredimur languentem, vultusque & præcipue

cipue narium ſpiramenta, acerrimo liquore perfundimus. Ac cum iterum in ſoporem laberetur, digreſſus ex moleſtiſſimo munere in diverſorium meum pervolo.

Nec ibi diu hæſeram, cum Trifartitus ſervum, & ipſum tuberoſiſſimi ventris, ad me miſit, qui ad cœnam, ad quam aliquot ante horis promiſeram, duceret. Videbatur mihi exorta lux in periculoſa nocte, & Aquilium, quem jam optima fide comploraveram, omnino exiſtimavi ad vitam rediiſſe; quoniam domeſtici menſarum, & hilaritatis meminiſſent. Itaque quotquot occurrebant in urbe (nam univerſi tam atras veſtes ſumpſerant) detergere lacrymas jubebam, & in natalitiis veſtibus diis ſacrificium apparare. Neque me conjectura decepit. Etenim Trifartitus in ſimplici quidem veſte, ſed manantibus effuſiſſimo ſudore genis, in aditu domus ſtabat; qui ut venientem me aſpexit, attrivit amplexibus pectus, & ut Aquilius mirabili fortitudine revixiſſet, recitavit, pene ipſe gaudio extinctus, deinde rapuit in tecta, & in triclinium deduxit, quod ignei vaporis ex fictilium impleverant æſtu. Nulla in conclavi flamma erat. nam & caminum in obſcuriſſima parte celatum etiam compluribus

velis,

velis, veluti ædium carinã damnaverant.

Longa fuerit series pompæ, quam si percenserem, tam ego fatigare audientes possem, quam ipsa me lassavit. Inter hæc, importuna convivarum benignitas me præcipue afflixit, quorum ut in triclinium quisque intrabat, me, utpote peregrinum hominem, & cuius honori solemnitas epularum parabatur, acidissima oratione verberabat. Ego vero credebam aliquid ex antiquis monumentis referri; quoniam ea loquentium facies erat, vocisque stabilitas, ut putares pueros ludimagistro imperatam pensionem memoriæ afferre. Tandem supervenit Trifartitus ad anhelitum lassus, excusavitq; epulerũ tarditatẽ; & interim gustatione vini initiari convivium jussit. Cæterum jamdiu convivarum gravitas molestissima mihi erat, quoniam post primæ salutationis fastidium nulla jucunditate deliniebant morum, & inepta omnium majestas tam funeri conveniebat, quam mensæ.

Tandem ingenti paropside invecta est in triclinium offa, redolentibus herbis, & maxime pipere medicata. Erumpebat ex paropside fumus, tenuis quidem, quoniam pinguissimus liquor tarde vaporem dimittebat; Sed qui singulorum vim odoram excitaret; veluti canes fra-

gran-

grantibus ferarum vestigiis monentur. Igitur considere jussi sumus, nullis dapibus evocati, præter hanc offam, quæ sane pene totam mensam tegebat. Paulo minus integra hora designatio locorum consumpsit. Et illi mox compositi tanto silentio scrupulosam honestatem expendebant, ut eos non minus offam venerari, quam Aquilium, putarem.

Ego Gallici moris memor, statim in cibum irrui, pulmentique eminentem supra disci ripas acervum injecto cochleare destruxi. Secuta est me principem turba; & omnes parum variantibus oculis (id enim ad majestatem pertinebat) etiam manu in mensam eo tonore deducta veluti musicos concentus gubernaret, pinguissimam offæ molem expugnant. Cæterum qui in extrema consederant mensa, illi veluti spectatores convivii vacabant, & tantam nostram felicitatem contuebantur. Quod ego præcipue admiratus, eum qui proximus mihi erat interrogavi, quod illi facinus admisissent, qui nec ipsi ederent, & in convivarum conspectum perducerentur? Ille neque reos esse, & nostris epulis successuros, respondit. Inter hæc verba converto ad paropsidem vultus, quam vicinorum meorum humanitas jam transmiserat ad illos, quos inuti-

inutiliter aſſidere queſtus eram, & ipſi aliquando vice noſtra vacavimus.

Ac cum aliquantulum ceſſaſſemus, iterum unica lance reparatum eſt convivium. Perna & glandulæ inerant, & exſiccatæ bubulæ rubor, & cæruleis aliquantum lineis variatus. Refecti tam mirifica ſuavitate cibi, iterum lancem in vicinos tranſmittimus; ac deinceps ita ferculis ad oſtentationem paratis (quippe pluſquam quinquaginta ſunt illata) uſi ſumus, ut guſtatione facta in imos menſæ fines ſuccedentibus manibus veheremus. Cæterum neque lances ſimul duas in convivio vidi, & antequam explicaretur tam prolixus ordo ciborum, jam mediæ noctis proceſſerat tempus, meque utpote fatigatum moleſta voluptate trahebat in ſomnum. Illud autem diligenter adverti, quicquid torruerant igne, exhauſtis humoribus pene cineritium afferri. Cæterum piſces nunquam memini tanta ſuavitate conditos vidiſſe; ut hæc culina in eo genere erudire orbem poſſit.

Laxabatur interim convivarum taciturna majeſtas, & ſolvi in hilaritatem videbatur, ut cum indignatio ventorum primas undas ſuſpendit in mari, ſolvitque tranquillitatem magis, quàm excitat fluctus. Iam increbreſcebant poçula, & pau-

ſtatim perierat convivalium ſcrupuloſitas legum; momentoque me totum longa poculorum ſepes obſederat: Interrogavi Trifartitum, quid me tot machinæ monerent? Ille autem blandiſſimo annuit vultu, rogavitque, num ſingulorum amicitiam ducerem tanti, ut illam modico hauſtu quo provocaverant, ſancirem. Omnes idem petere ebrio plauſu ſignificabant; cum etiam Trifartitus monuit, nec id officium repudiari integra convivarum gratia poſſe.

Ego pene lachrymas in tanta calamitate profudi, rogavique, ne me ſuis amicitiis occiderent; & miſericors Trifartitus, quippe eſſe veros gemitus deprehenderat, advocationem meam ſuſcepit. Ægre tandem impetravimus, ut nihil niſi pocula libarem. Ad hanc pacem cum ſuſtuliſſem plauſum, ac lætiſſimis verbis humanitatem commendaſſem, cœpi fœderis conditiones implere, & notabilem convivii exitum diligenter contemplari. Iam enim eruperat tempeſtas, & omnia temulentorum vocibus perſonabāt. Omnes affectus cerneres, in quos ſolutas mentes inſania Lyæi transformat.

Appetebat jam Aurora, ut facile ex gravioribus oculis conjiciebam; cum ſolutum convivium credidi eſſe, remotis ſcili-

ſcilicet menſis, & aſſurgentibus aliquot, quibus modeſtior ebrietas reliquerat pedes. Reliqui tanquam ſordidiſſimo funere in vicinos lectulos efferebantur. Tunc ego in memoriam revocatus Vlyſſis, qui voluptatis blandimenta, velut hominis interitum, apud Alcinoum proſcribit; illud Thebanorum conviviis adfuiſſe haud immerito cogitavi. Nam ad Cimmerios in vicinia fuerat, & illinc ad ſepulti orbis caliginem invenerat iter. Nihilominus & ipſe fictis vocibus Trifartito gratias ago pro ſuaviſſima nocte, & moleſtiſſimi carceris fores non ſatis ſanis oculis quæro, vino vigiliaque turbatus. Verum ad oſtium ſatellites aliquot ſtabant, qui me exeuntem turpiſſima benignitate revocarunt; nondum miſſionem factam Nyſæo ſacro cauſati. Tum maxime recruduit bibentium certamen, neque me vix prioribus malis luctantem ille fluctus omiſit. Aſtiterunt ineptiſſimi amici, & ructantibus verbis rogaverunt, ne omnia jam ad finem ſpectantia prætmatura diſceſſione turbarem. Præcipue Trifartitus conſiderare me juſſit, quota pars convivantium jaceret, quota autem in pedibus eſſet, qui certe, inquit, de convivio querentur, ſi eos ſobria veſtigia reduxerint domum.

Parui ex templo hoſpiti, etiam periculo meo. Erant enim undiquaque propinantium ſcyphi, quos mihi convivarũ barbaries parabat, innumerabiles quidem, ſed ne omnia ſolatio vacarent, illi pene ſicci, & tantum exigua veluti libatione onerati. Sed ut ingentia flumina ignobiles rivuli componunt, & ſimplex aſſiduitas terit ferrum; ita ego his lataginibus plenus eram, & periclitabar corrumpere mentem; cum apertæ publico conſenſu fores dimiſere volentes. Fruſtra gratulabar mihi de libertate nova. Etenim aliquantulum progreſſi in aliam cuſtodiam incidimus, & illam non minus inhumanam; ubi tribus poculis invitatus, cum conſulerem corpus, poſſetne ad extremam neceſſitatem durare, ex convivis duo ſeminanimes procumbunt in terram. Inundaverant ſolum reducis vini fontes, & odore turpiſſimo corruperant locum: cum alii jacentes attollere, nec ipſi bene ſani; alii ſolutiſſimo riſu elatos proſequi cœperunt

Ego commoditate temporis uſus, inter bacchantium tumultus elabor, donumque nec jam ſatis ſynceris pedibus quæro. Poſtera luce, acerbiſſimo dolore afflictus ſum, & mihi inteſtinis pulſibus caput collabebatur in partes. Itaque abſtinui à con-

consortio Thebanorum, & dum appararetur navis, quæ Trifartitum in Scolimorhodiam veheret, causatus intemperiem stomachi, ingrata conviviorum beneficia vitavi.

Tandem ex Bœotia commodissimis solvimus auris, votoque celerius destinatam attingimus terram. Sed mihi non placebat ad Tessaranactum cum Trifartito ire, & indignabar Legati opibus niti. Quippe Tessaranactum audiebam supra antiquitatis vanitatem, Heroas Xenophontios fingentis, admiratorem virtutis & miraculum esse. Me autem charissimum Musis communissima omnibus vanitate credebam. Et nondum in illis gentibus Themistii aboleverat nomen. Itaque Trifartitum reliqui, nescio qua excusatione usus, & cum peregrino ex Icoleonte, qui ad Tessaranactum etiam tendebat, ociosis itineribus sum profectus.

Forte feriata dies erat, & nos itineris laborem levabamus innoxiis jocis, cumque Sol fervidius æstuaret, consedimus inter arbores, quæ rustici prædii tecta amœnissima nocte cingebant. Ibi quoque risui indulsimus, conquisitaque lætitia molestissimas fefellimus curas.

Iam processerat ad cantum hilaritas

noſtra, cum ex vicina domo videmus aliquot ſervos, in puriſſimis togis, ad nos mirabili lenitate tendentes, prona omnibus ora; oculique puellari verecundia dejecti. Illi nos ſuccedere tectis orant, ſeque ab ædium domino ad hoc miſſos benigniſſima oratione confirmant. Vtimur tam commodi humanitate viri, & præcedentibus ſervis hoſpitales ſubimus lares: momentoque in interiorem thalamum deducti ad patremfamilias ſumus; ubi ipſe in hemicyclo ad Tulliani Scævolæ majeſtatem ſedebat, ſanctiſſima ſeveritate vultus, demiſſiſque luminibus, & in promiſſam intuentibus barbam. In puriſsima veſte erat, nihilque circa eum notavimus, unde ſqualor ambitioſe non eſſet exemptus. Plane hominem frugi putares, & qualem non violaſſet olim licentia Gallorum, ſi in curuli capta urbe conſediſſet.

Ac ut illius intravimus ſedem, ipſe breviſsima ſalutatione venientes excepit; cæterum tam largos profundere fletus cœpit, ut omnino timeremus, ne alicuius acerbitatis memoriam noſter adventus renouaſſet. Horrentibus nobis, planeque mirantibus, quod novum humanitatis genus eſſet tanto luctu hoſpitii gratiam violare, ego propius ad Hemicyclum acceſ-

accesſi; vultuque quantum ſimulare potui confuſo repentini doloris cauſam rogavi. Ille manu verberatam quatiens ſedem, nutuque multiplici cervicem inflectens, nihil quidem ſui cauſa commeveri reſpondit, periculo noſtro: neque enim quemquam inultis criminibus laceſſiſſe patientiam cœli. Exhorruimus omnino tam confuſæ accuſationis invidia inundati, mutuaque admiratione ſuſpenſi, modo nos, modo ſenem in gemitu perſeverantem, ſæpiſsime innocentiam noſtram intuebamur.

Nec dubitavi quærere; quam in nobis flagitii ſuſpicionem inveniſſet. Ille vero humentibus oculis mœſtus, cæterum aliquantulum mutato in iracundiam vultu, & hoc etiam rogatis inquit, quaſi in Scythica feritate, & divini juris barbaria educti; niſi forte etiam ignoratis, quam ſit inexpiabile crimen die feriata ſuſcipere iter. Viam præterea (quod abominor loqui) non ſeria Numinis memoria, ſed omni libertate ludorum, ſolutaque remiſsione celebraſtis, etiam polluiſtis innocentiam ædium mearum jocoſitate intempeſta, cum de via fatigati in proximo conſideretis, & tecta mea infelicem umbram veſtris ſacrilegiis præbuerunt. Poſt hanc ora-

orationem cum omnino ſtupore contacti, tanquam Numinum cœleſtium vatem adoraſſemus, veniamque inconſulto adoleſcentiæ errori deprecaremur, ipſe habitis honoribus mitigatus, nihil de cœlitum lenitate deſperandum oſtendit, ſi lachrymæ noſtræ emendationem bona fide ſponderent, jam Superos quantum deliquiſsemus ignorare.

Refecti tam mirifici ſpei benignitate ſumus, ac tum ſocio meo libuit inquirere ſanctiſsimi ſenis nomen. Ille ſpiritum aliquantum ad cogitationem collegit; & quidem mallem, inquit, vos ab aliis accepiſſe: ceterum ne ſciſcitantes moleſta taciturnitate ſuſpendam, ego ſum Catharinus ille, cui ſacrorum factiones tam candidum nomen fecerunt: & ut de me fateri audeam, moribus inter primos vivo, religione inter nullos. Tam ſuperba probitate commotus ſum, ut plura de ſacrorum cultu & vivendi modo interrogarem: incertus an vanitas ambitionis, an ſyncera pietas, peperiſſet Catharini faſtidioſum nomen. Ac cum ſenex repetita clarius tuſsi velut familiæ ſignum dediſſet, omnes ad illius orationem mirabili diligentia convolarunt. Nobis etiam ſtratæ ſedes allatæ, ubi compoſiti cœleſtium oraculorum authoritatem exciperemus;

remus.; ut jam ego nunquam cassus miseriarum vates, ariolarer ex tam religioso apparatu, nos molesta senis oratione hospitii gratiam empturos,

Sedato ille venientium tumultu, cum omnium ora oculosque in eum expectatio defixisset, in hunc prope modum cœpit. Primis temporibus, cum nondum ex humano genere cognata astrorum semina abolevissent, & inter superos mortalesque, non virtus, sed habitatio, discrimen constituisset, patebat in astra merentibus via; & cœlo mortalitas pene libere commeabat. Testes Herculis Liberique fama nepotibus sacra, & tot humanorum corporum formæ, quæ viventium sydeȓum numerum auxerunt. Sed posteaquam virtutis præmio libido occupavit, & nihil honestum inter homines credi cœpit, quod non voluptatem promitteret; dii corruptam humanitatem aversati, præcluserunt limitem cœlorum, & flagitiorum gravitate suum æthera onerare timuerunt.

Igitur amissa æternitatis via superiorum sæculorum infelicitas laboravit, & omnes excogitata sacrorum novitate plus etiam deorum iracundiam solicitarunt. Tandem paulo supra ætatem meam aliqui sacrorum ineptias aspernati sunt, de-

traxeruntque ineptissimis superstitionibus larvam, aut ut melius dicam, detrahere sunt aggressi. Stupuerunt enim in conatu, velut tanti operis immanitatem demirantes; contentique ex religionum agro succidere virgulta, noxiosissimas radices tangere timuerunt. Ego tandem sum, hospites, majorib. fatis natus, qui, ut primum ætas magistrorum licentiæ me subduxit, & purior quædam doctrina cœli munere inundavit, non tenui gemitus in tanta calamitate mortalitatis, cum omnes, qui duodecim seculis vixerunt, viderem veluti caliginosa nocte per præcipitia & immensas voragines prolapsos. Ac quod me maxime movit, nec unus eo spatio in hunc orbem est ingressus, quem non fæde in supplicia perpetua morte victura commune flagitium perturbarit, nemo, inquam, illa religione, quæ tum viguit, sibi aliud ęternitatis domicilium paravit, quam impiorum carnificinam, ubi mori jucundissimum putant. Viderit quidem Deus, sed integra justitiæ fama, nec cuiquam eorum debuit parcere, nec potuit. Nec irascetur huic liberrimo dicto: nam & sæpe graviora ausus sum: & tamen vivere in hanc ætatem voluit, quā videtis. Cęterum non minus acriter exosus istos seculi emēdatores, qui superstitionibus pepercerunt, qui

qui Poimenarchos, ut vocant, qui pervigiliorum tempora, qui linea ſacerdotum ornamenta, cæteraque deliramenta antiquitatis, nimis faciles admiſerunt; quam eos, qui omnino priſcis conſopiti erroribus adhuc jacent, longe in aliam emendationis viam inſtiti, & admota ſeverius manu, tenuiſſimas ſuperſtitionum fibras, etjam omnem imaginem ſuſtuli. Cœpi damnare quicquid avorum ſeculum probaſſet, & ſi mihi creditis, pene dubitavi, an eſſe crederem Numen, quoniam in eo inepta antiquitas conſenſit. Ego ſane grãde diligentiæ pretium tuli; & in familiam meam reviviſcere innocẽtiam vidi, omnino qualem in ordienti mundo Numẽ primis mortalibus infudit. Nuda vota, ſynceraque religio, nulla ceremoniarum vanitate; veluti peſtiferis odoribus, corrupta. Die ſacro nec apud nos via longiori commeare fas eſt, nec publicis ſcenis, aut privatæ ludorum comitati indulgere. Æqualitas ſanctiſſimus amor; & ſi mihi creditis; plus meorum voluntate, quam autoritate mea impero. Pudore & virtutibus contineri modeſtiam bonorum oportet; mali nec ſeveritate pœnarum poſſunt. Conſiderate figmenta Poetarum, qui felicitatem in aureo ſeculo deſcribunt: id eſt, cum nulla vis paria ingenia ſubigeret,

ret, nec tribunalia essent, ex quibus severitas metum palloremque divideret convocatis. Sed vereor, ne antequam hoc superbissimo persuaserim orbi, dum melioribus cœptis fata cunctantur, & morbus ac senecta in ventos vires meas & animam effundant.

Dixerat, & lachrymis vultus maduere secutis.

Videbar mihi Pythagoram audire, tota charta apud nescio quem Poetam suis legibus indulgentem; & nisi commode hæ lachrymæ senis intervenissent, periclitabamur in illis sermonibus pernoctare. Sed jam detersis luminibus videbatur novam fabulam producturus in scenam, cum lepidissima uxor exerrantem labia aliquot basiolis compressit; laudabili mulier forma, emendatissimo ore, nec eminentibus oculis nec effossis, iisque subtristi petulantia vibrantibus, annorum circiter viginti. Hæc ut effluentes Catharini lachrymas combibit, miscuitque rugis maritalibus amabilem vultum; blandissimis precibus exoravit, ut faucibus pectoribus parcere vellet, jam omnia ad cœnam comparata manere convivas, iret, & hospites meliores exhortationibus factos, suavitate convivii mulceret. Amavi mulierem post hæc verba, credidique omnibus Cathari-

ni

ni præceptis potiorem eſſe.

Igitur ut ad cœnam diſcubuimus, & multiplicibus ferculis excepti, pietatis antecœnanæ cœpimus oblivisci; etiam ultro invitante Catharino ad hilaritatem poculorum proceſſimus. Ego continuo in eum lumen obverti, omnino mitigatum, & ſuæ ſeveritatis triſtitiam ſubmoventem, quippe in formoſæ conjugis vultum tam conſtanter oculos defixerat, ut putares inibi latere magnetem, qui ferrei ſenis conſpectum in eam partem cogeret. Non tenui ego riſum, nutuq; meum comitem in eandem contemplationem converti.

Cæterum nihil mirabilius mihi fuit. quàm quod extremo convivio neſcio quæ inſtrumenta illata ſunt; levia quidem illa, politaque, ſed Samia tantum. Eorum hic modus fuit, calix erat exiguæ capacitatis, ad quem pertinebat directa veluti tibiola, eaque cavata. Catharinus autem aliquid evoluit ex multiplici charta, & in minutiſſimas diſſectum partes in illum calicem digerit, admotaque excitat flammæ. Tum vero exundavit tenuis fumus, & ſe in aerem diſperſit; cum Catharinus extremam tibiolam ori inſertans, perductum ſpiritu fumum per concavos inſtrumenti meatus diutius faucibus preſſit:

ſit : donec ſubhorridus vapor occuparet domicilium mentis, & mirabili monſtro per omnium fere ſenſuum receptacula laxaretur, oculi concepta lachrymarum nube tamen ardebant : nares caliginoſi aeris reddebant volumina, & os omnium fornaculi imaginem figurabat, cum humanitatem lignorum nondum victrix flamma exprimit. Sequutum eſt ingens ac ſordidum flumen, cum omnibus oſtiis exciti ab hac peſte humores aut concepti exundarent. Ac ne quid deformi ſpectaculo deeſſet, tam peſtilens odor triclinium invaſerat, ut jam mallem vel Catharinum orationem in illam horam produxiſſe. Invitati deinde ad eandem medicamenti ſuavitatem ſumus, plantam mirificæ in humorum noxiam animoſitatis eſſe, & in omnes morbos procul dubio valituram. Sed neque me, neque ſocium meum, tunc fatigabat vita ad deſiderium mortis. Imo credimus hominem illum, ultra ad dotes quas memoraverat nobis, etjam Pſyllum eſſe : alioqui nunquam venenum tam atrox perconiſſet.

Planta

Planta nocens, O lethifero planta horrida fumo,
Quam bona diversis natura removerat oris;
Quis te, planta nocens, tristi vectare carinæ
Instituit demens, nostrisque ostendere terris?
Scilicet infelix raperet cum secula Mavors,
Deformisque fames, morbique cadensque senectus
(Proh dolor) & sævi legerent aconita novercæ
Heu etiam in nostras deerant hæc fata ruinas!
Quis sordes facinusque tuum dirosque vapores
Explicet, & fœdo surgentia nubila fumo?
Talis avernali corrumpit spiritus auras
Missus in astra lacu, morituraque germina solvit,
Vicinumque pecus, volucrumque intercipit alas,
Talis & inferni subter mala limina Mundi
Vrget odor manes, cum lampada tristis Erynnis
Solvit, & extinctæ fumant post prælia tædæ.
Planta nocens, ô lethifero planta horrida fumo
Te si semifero Cacus jactasset ab ore,
Alcidem vicisset odor. Te sæcula prisca
Si nossent, poterant vacuis præferre cicutis.
Et de Cerberea natam te dicere spuma.
Tum si quis patriam violasset cœde senectam,
Huic mites nimium flammas, huic lenta putassent
Flumina, Fumiferi potasset nubila Peti.

Igi-

Igitur post olidæ fastidium cœnæ sermonesque Catharini novos, non minus vanitate hominis, quam convivio saturati ad quietem secessimus. Sed posteaquam altiori mente omnia pariter revolui, & quæ jam in Catharini domo, & quæ olim apud Acignianos cognoveram; quæ præterea à diversarum religionum acceperam mystis, acerbissimo dolore perfusus sum, quod viderem contentiones mortalium non aliter divinis ceremoniis, quam humana lite, abuti; omnia agi supervacuo impetu, & crudelibus maledictis, quæ tamen invicem reprehendunt. Eruditos ambitu trahi, & factionibus potentes; imbecillos vero authoritatem doctrinæ aut vinum sequi. Quotusquisque, cogitabam, aut Acignianus est, aut in Catharini familia vivit, quem non impressa institutio parentum, aut suæ gentis conversatio, aut impetus nullo rationis argumento firmatus, in partes seduxerit? quam pauci maturæ mentis consilio ducuntur; & tamen illis odiis pugnamus, ut facile videas omnes sibi sapientiam imputare? O superba mortalitas! O immisericors superstitionis ingenium! quasi qui vere sentiunt, non plus felicitati debeant, quam consilio; aut quos fefellit occupata tot sentibus via, magis iracundia quam suspi-

ſuſpiriis digna committant. In hæc verba conſoporatus publicas curas cum ſenſibus amiſi. Poſtera luce ad Catharinum acceſſi, hoſpitalemque Iovem precatus, ut benignitatis gratiam referret, deſtinatum iter ad Teſſaranactum cum ſocio aggreſſus ſum.

Scholimorrhodia terrarum pulcherrima, nunc exiguis collibus tumens, nunc in planicies pabuli feraciſſimas extenſa, ubique lætiſſima viriditate exſultat. Arborum per publicas vias ordines adulti, ſepeſque quæ eminent ad ſecuritatem paſcuorum; ubique imaginem ſylvarum commeantibus oſtendunt. Armentorum atque gregum tanta frequentia, ut ibi Geryonis ad Atlantidarum fabulas ponere poſſis. Flumen erat, cuius alveum perpetua ſemita ſtringebamus, reciprocantibus undis ſtatos curſus mirabili commoditate reflectens, paſſim quidem ingentibus navigiis ſtratum erat, ſcaphis autem remiſque tam multipliciter everrebatur, ut nunquam magis Xerxes Helleſpontum oppreſſerit.

Ego felicitatem regionis admirabar, & adorabam ſimillimos Luſiniæ campos. Sed populus, ut plerumque fit, nimia fortuna ſaginatus, ſtimulos ingenioſæ paupertatis in ſuperbum otium mutaverat.

rat. Præcipue externi faſtidio eramus, & niſi ex Catharino cognoviſſem, tam ruſticum crimen tantum in vilioribus hærere, jam incipiebam averſari Scolimorrhodiæ faſtus. Certe quotieſcunque ad magnates divertimus, etiam meæ Luſiniæ humanitatem damnavi.

Lautiſsima ſuppellex, & ipſum pavimentum quotidianis levigatum laboribus, hortulique per plantarum ingenia diſpoſiti, feſſos erroribus oculos ſuaviſſime levabant. Ipſa colloquia magnatum, & puellarum humanitas, neſcio quid mihi ipſo cœlo felicius videbatur. tum convivia omni opulentia repleta, menſæque ferculorum mole depreſſæ: thororum deinde apparatus, & exacta in omnibus mundicies, animum meum etiam ultra Themiſtii vaticinia permulſerunt.

Sed poſteaquam ad Teſſaranacti pervenimus ſedes, primum quidem religioſam majeſtatem frequentiſsimæ domus, tot tricliniorum cultus, tot atria famulorum ſplendore vibrantia, etiam paulo digniora credidi, quam ut ibi Iupiter habitaret. Cum autem Teſſaranactum contemplatus ſum, utique apparatum quantumvis venerabilem, tanto faſtigio minorem eſſe duxi.

Cæ-

Cæterum cum aditum ad ipſum ſtudioſiſſime molirer, ad Amphiaraum amicorum principem veni. Nulli eſt Teſſaranactus intima charitate conjunctior; nec aut cuiquam Deorum juſtius potuit naſci, aut Iupiter ſimilem in cœlis Mercurium habet. Ego ſtatim in illius notitiam ſua facilitate perveni, & per hunc deductus ad Teſſaranactum cœpi melioribus diis uti. Nec multo poſt Teſſaranactus, cum me non mediocriter auxiſſet, etiam in ſacrarium ſuum induxit, ubi inter lectiſſimos famulorum ambroſia veſcitur, quod beneficium, divinæ mentis impetu raptus, iſtis ſubito verſibus proſecutus ſnm.

Quantus erat, magni peteret cum tecta parentis,
Quamque potens Phaeton, tantum ſi viſere currum.
Nam curris voluiſset agi: penetralia tantus
Nunc ſubeo cœlumque tuum pulchroſq; receſsus.
O proles genitorque deum, qui ſceptra, tiaramque
Oſtrumque & tanti decoras inſignia regni.
Nec tu ſole minor; quo ſe genitore ſuperbus
Iactavit Phaeton. Tu nobis Phœbus Apollo
Tu radiis Titan, tu meſſibus alter Oſiris,
Et mitra, & Pœan, & cunctis gentibus olim
Sol quodcunque fuit. Medius Sol temperat aſtra:

Tu

Tu medius Reges, tu magni fœdera Mundi
Certo jure ligas, tu qua discesseris ora
Pallida surget hyems: tecum ver protinus ibit,
In campos quoscunque voles. Lucebis Ibero;
Non erit Occiduo confinis Iberia Ponto,
Eoa plus luce nitens. Si Gallia Solem
Senserit, O Gallæ quam frangent horrea messes.
Sed grates, Sol mogne, tibi. Penetralia tandem
Mortali patuere viro. Iam cernere coram
Ambrosiam, nectarque licet, mensasque deorum;
Iam mihi non dubio venient oracula visu,
Luxque oculis æterna meis, æternaque menti:
O lux alma mihi, quam nullis obruet unquam
Nox invecta rotis, nebulaque ingrata maligna.
Nec Superos majora precor, nec vota Tonanti
Vlla fero, tantum, ne, dum bona cuncta severe
Temperat, ætherea me vivere malit in aula.

FINIS.

SECVNDÆ PARTIS.

EV-